

Megrendelhető!

Erdész emléktárgyak, egyesületi kiadványok az Országos Erdészeti Egyesülettől

Megrendelés a www.oee.hu honlapon elérhető *termékmegrendelő menüponton* keresztül, vagy közvetlenül az OEE Titkárság megkeresésével lehetséges.

A megrendelt termékek személyesen az OEE Titkárságán (1021 Budapest, Budakeszi út 91). vehetők át, vagy postai utánvétellel a megadott címre küldjük őket.

További részletekért látogasson el honlapunkra!

Várjuk megrendelését!

OEE Titkárság

A magyar erdőgazdálkodás képes története I-II-III. kötet

AKCIÓ!

Az I.-III. kötetek most egyben, tékába rendezetten, jelentős kedvezménnyel vásárolhatók meg a készlet erejéig!
I.-III. kötetek ára ~~18.100 Ft~~ helyett 10.000 Ft.

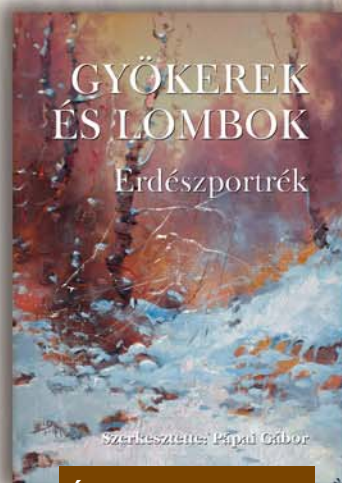
OROSZI SÁNDOR
A MAGYAR
ERDŐGAZDÁLKODÁS
KÉPES TÖRTÉNETE

1945-1990

Az Országos Erdészeti Egyesület legszebb hagyományait folytatja, amikor útjára bocsátja dr. Oroszi Sándor erdőmérnök-erdészettörténész szerkesztésében a magyar erdőgazdálkodás történetét képekben megjelenítő, háromkötetes egyedi albumsorozatát.

Megjelent Pápai Gábor legendás erdész életút riport-sorozatának utolsó, befejező része.

Gyökerek és Lombok 12. kötet

Ár: 3500 Ft/kötet

Országos Erdészeti Egyesület ALMANACH I.

Ár: 3000 Ft/kötet

A teljes terméklista a www.oee.hu egyesületi honlapon érhető el.

Erdészcsillag kitűző

Egyedi ezüst tagsági jelvény, 15 mm-es átmérő, dobozba csomagolva.

Ár: 4300 Ft/db

Az OEE történetét, szervezetét bemutató hiánypótló kétrészes kiadvány első kötete.

Új, nagy méret!
Vászonanyag,
150x107 cm!

Ár: 12 000 Ft/db

A magyar állam összes erdősegeinek átnézeti térképe 1896

A híres Bedő-féle erdőtérkép, új, nagy méretű, 150x107 cm-es, egyedi kivitelű változata, mely textilalagra préselt papírnyomat. A digitalizálása során még kiválóbb lett a felbontás, a legapróbb részletekbe menően tanulmányozható.

A méretezése és a vászon kivitel miatt, keretbe lehet bármely lakásnak, vagy hivatali irodának.

A harmadik oldal

Jóleső érzéssel tölt el, hogy minden kedvezőtlen külső körülmény és az ezzel együtt járó egyesületi élet beszűkülése ellenére, a 2016-ban, az OEE alapításának másfélévszázados jubileumi évében útjára engedett közös törekvés az erdész elődök egyesületi szintű halottak napi emlék ápolására, idén sem maradt el. Tanúbizonyosság erre jelen lapszámunk is. Köszönet érte a helyi csoportoknak, a tevékeny lelkes tagtársainknak!

Ebben a körben, nem hiszem, hogy bangsúlyozni kell ennek a fontosságát, ahogy azt sem, hogy a hagyományaink fenntartása és vele a szakmakulturális örökségünk ápolása teremt meg azt a biztos alapot, amelyen az OEE korszerű célokat magáénak valló, azokat megvalósító, ágazati és egyesületi kezdeményezői, programjai, projektjei működnek.

Olyan ez, mint amikor több generáció áll az ősök sírja felett, s a legfiatalabbak kezei is virágot vagy koszorút tesznek, mécesst, gyertyát gyújtanak az elődök hantjain. A mélyben

gyökerező múlt ezekben a kegyelmi pillanatokban összeér a jellel, és a jövő felé mutat.

Nem régen idős édesapámmal együtt kerestük fel a Bakony alján fekvő Ajkarendek csendes temetői magányában nyugvó apai ági elődeinket. Megálltunk a sírok felett, elhelyeztük a kegyelet koszorúit, meggyújtottuk az emlékezés lángjait. S felidéztek az emlékeket, megidézve ezzel az egykor közöttünk élőket.

Így tettünk Nagy Ferenc erdész dédnagyapám sírja felett is, aki 1947-ig a csallóközi Kopács-szigeten az ártéri erdőket szolgált, több száz éves családi múltból építkezve, majd a lakosság-cserének becézett történelmi sorsdráma, tragédia következményeként már itt a Bakony alján bajtorta örök nyugalomra a fejét.

S így tehetünk volna Kárpátalja büszke bércei, a Róna-bavas tövében fekvő Perecseny temetőjében is, ahol Gajdos András anyai erdész dédnagyapám aludhatná örök álmát a fenyők zúgása alatt, ha a szovjetek nem burcolják el és verik agyon, vagy ébeztetik baláltra, mint partizánvadászt, a sarki Ural valamelyik kies bányavidékén.

Mindaz már a múlt, de egyben velünk és bennünk élő történelem, mely a sírok felett összeköt minden generációt, mindaddig amíg lesznek, akik fejet bajtanak az elődök előtt.

Nagy László
főszerkesztő

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
havonta megjelenő folyóirata

CLV. évfolyam

11. szám (november)

A kézirat lezárva: 2020. november 11.

A címlapon: Erdőmélyi emlékezés

Fotó: **Nagy László**

FŐSZERKESZTŐ: **NAGY LÁSZLÓ**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:

HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

dr. Csóka György, Duska József,
Elmer Tamás, dr. Gribovszki Zoltán,
Kiss Csaba, Lomnici Gergely, Puskás Lajos,
dr. Schiberna Endre, Sipos Sándor,
Szentpéteri Sándor, Wisnovszky Károly

SZERKESZTŐSÉG:

1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Telefon: 06 (1) 201-6293

Mobil: 06 (20) 330-3462

e-mail: erdlap@oee.hu

www.oee.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület,
1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Levélkím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91.

FELELŐS KIADÓ: **KISS LÁSZLÓ elnök**

Tördelőszerkesztő: Balog Zoltán

Olvasószerkesztő, nyelvi korrektor:

Macskássy Zsuzsa

Nyomdai munkák:

Virtuóz Nyomdaipari Kft., Budapest

Felelős vezető: Tolonics Gergely

Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Felvilágosítást a
lappal kapcsolatban az Egyesület ad.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyil-
vántartásba vesszük. A cikkek, írások nem
feltétlenül azonosak a szerkesztő vélemé-
nyével, azok tartalmáért mindenkor a
szerző felel. Honoráriumot megegyezés-
sel csak felkért íráskért,
illetve grafikai munkáért fizetünk.

ISSN 1215-0398

A tartalomból:

Dr. Hirka Anikó, Kolozs László, dr. Csóka György:

Magyarországi erdőkárok 2019-ben.....334

Dr. Koltay András:

Az európai erdők állapota 337

Dr. Horváth Ferenc, dr. Mázsa Katalin:

Az erdőrezervátumok kezelése 339

Erdészettudomány és gyakorlat az alföldi
erdőgazdálkodásban – kivonatok a 2019-es
AEE Kutatói Nap előadásából.....342

Dr. Rónai Ferenc:

A duális képzés lehetősége az erdészeti szakképzésben.....347

Új, modern traktorok az agrárszakképzés szolgálatában 348

Kitüntetett erdész kollégák október 23. alkalmából.....349

MEGOSZ Nagyrendezvény Ópusztaszeren II.....350

Dr. Tuba Katalin, dr. Kelemen Géza:

A tatár juhar kórokozói 352

Dr. habil. Frank Norbert: A tatárjuhar (Acer tataricum L.)

erdőművelési tulajdonságai 354

Dr. habil. Czúry Imre:

Emlékezés a 100 éve született Dr. Káldy József-re 355

Dr. Führer Ernő:

100 éve született az erdők szerelmese 357

100 éve született a hazai fenntartható

erdőgazdálkodás úttörője 359

Erdész elődeinkre emlékeztünk.....361

Káldy József:

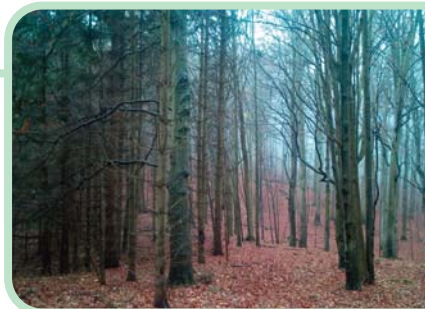
Elnöki látogatás a Szenioroknál.....362

Fricz-Molnár Péter:

Apák-fiak és a Selmeci Akadémia II.....364

Nagy László:

Iker obeliszk a Sokorón.....368

Magyarországi erdőkárok 2019-ben

Dr. Hirka Anikó¹, Kolozs László², dr. Csóka György¹

A magyar erdőkben 2019-ben bekövetkezett károk értékelését (a korábbi évekhez hasonlóan) az Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszer (OENyR) keretein belül gyűjtött adatokra alapozva végezzük. 2012-ben az Erdővédelmi Jelzőlapokat felváltotta az Erdővédelmi Kárbejelentő Lap, amely az új, Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszer alaphozjárta lett.

Az új rendszer (melyet az NFK Erdészeti Főosztálya és az ERTI közösen üzemeltet) adatgyűjtési metodikája a korábbira épül, de annál jóval részletesebb adatokat tartalmaz, így az újonnan bevezetett rendszer adatai csak korlátozottan vehetők össze a korábbi rendszer adataival.

Fontos megemlíteni, hogy az új rendszer bevezetése óta folyamatosan javul az adatszolgáltatási fegyelem. A kár-adatok értékelésénél az OENyR adatain kívül felhasználtuk az Erdészeti Fénycsapda Hálózat fogási adatait is.

Az 1962–2019 közötti időszakban az erdőkárok növekvő tendenciát mutatnak, a mindenkor erdőterület arányában is. A jelzett időszakban éves átlagban erdeink 5,9%-át érintette valamilyen erdőkár. A legalacsonyabb érték 1982-ben 1,4%, a legmagasabb 2005-ben 20,7% volt.

A 2019. évi erdőgazdasági károk nagysága 71 786 hektár a kárjelentések szerint, melynek 66%-a biotikus (47 342 ha) és 34%-a abiotikus (24 444 ha) volt. A biotikus károsítások közül a rovarok okozta kár 28 716 hektáron (60%), a

kórokozók által okozott fertőzés 2164 hektáron (5%) fordult elő. Gerincek által okozott károk 12 313 hektáron (26%) jelentkeztek. A fapusztlással érintett terület 3422 hektár volt (7%). Növényi károsítókról alig érkezett bejelentés (összesen csupán 15 ha). Ember okozta károsítást 377 hektáron észleltek (1%). Emellett az ismeretlenként megjelölt károk is csekély értéket képviseltek, összesen 335 hektárt (1%)

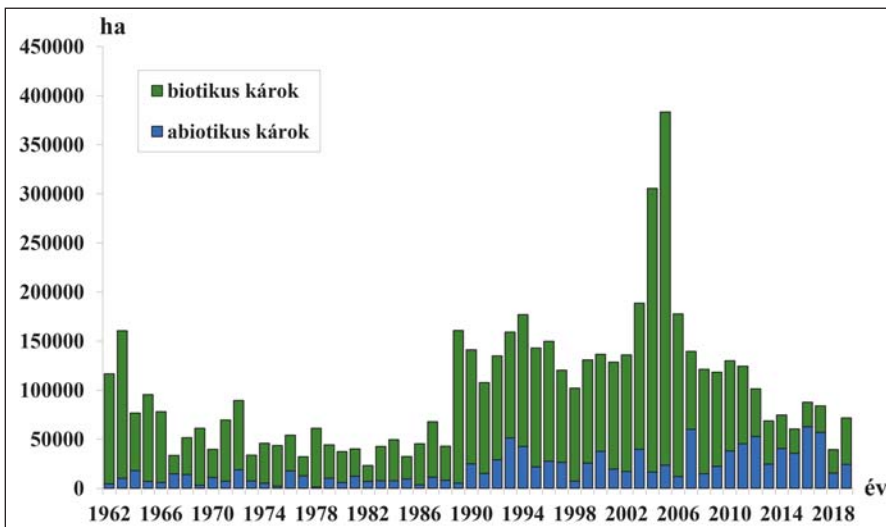
2019. évi biotikus károk Rovarok okozta károk

Az észak-amerikai származású *tölgy-csipkésposloskát* Európában először 2000-ben, Észak-Olaszországban észlelték. Hazánkban 2013-ban, a Szarvasi Arborétumban azonosítottuk. Az azóta eltelt években gyorsan terjeszkedett. 2019 őszére már Magyarország összes megyéjéből előkerült, több megyében már nagy területű, állomány szintű tömeges fellépését is észleltük.

2019 szeptemberében az erdőgazdálkodók körében végzett felmérés alapján Magyarországon mintegy 114 ezer hektárnyi tölgyerdő már fertőzött, amiből 82 000 hektár erős mértékű.

Az OENyR-be küldött kár-adatok jelentési metodikája más, jóval részletesebb adatszolgáltatást vár el, mint az egyszéri országos felmérés egyszerűbb felvételi metodikája. Ebből adódik többek között, hogy a két országos adat jelentősen eltér egymástól: 2019-ben az OENyR-be közel 26 500 hektárról jelentték a tölgy-csipkésposloska kárait.

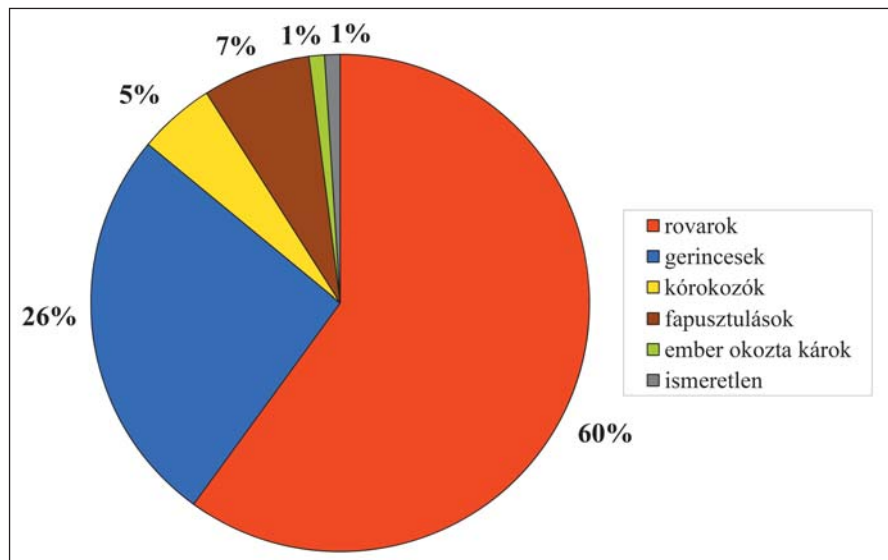
Az eltérő adatok ellenére egyértelműen megállapítható, hogy a tölgy-csipkésposloska az utóbbi évtized legjelentősebb hatású rovarkártevője lehet. A faj tömeges fellépésének hosszú távú hatásaira vonatkozóan egyelőre még csak előzetes eredmények vannak. Ezek azonban arra utalnak, hogy a megtámadott fák növekedésére, egészségi állapotára és makktermésére, valamint a tölgyekhez kötődő fajgazdag életközösségekre nézve is jelentős negatív hatás várha-

1. ábra. A biotikus és abiotikus erdőkárok éves bejelentett értékei 1962 és 2019 között

¹ NAIK ERTI Erdővédelmi Osztály

² NFK Erdészeti Főosztály

2. ábra. Biotikus erdőkárok megoszlása 2019-ben az OENyR adatai alapján

tó. Egyelőre nem ismert hatékony, környezeti szempontból is tolerálható, nagy területen alkalmazható védekezési eljárás a faj ellen. Valószínű, hogy hosszabb távú megoldást csak egy sikeres klasszikus biológiai védekezési program jelenthet.

A *szürk* (az összes jelenthető szúfaj ideértendő) kártételével érintett terület közel 500 hektár volt, melynek 95%-án a károkat a *betűzészú* okozta. Kártételt legnagyobb területről a Központi-Bükkből jelezték. A károk 99%-a teljes kár volt, azaz a faegyedek pusztulását okozta. Magyarországon az utóbbi évtizedekben ez a faj a lucosok területének csökkenésében meghatározó szerepet játszott.

A *cserebogár pajorok* kárait mintegy 400 hektárról jelezték, legnagyobb kiterjedéssel ebben az évben is a Belső-Somogyi-homokvidékről. A károk 39%-a teljes kár volt. A *májusi cserebogár*, valamint az *erdei cserebogár* imágóinak rágáskárait 2019-ben mintegy 200 hektárról jelentették. Az erdés

zeti fénycsapdák 2019-ben az előző évhez képest több májusi cserebogarat fogtak, összesen közel 3200 példányt, ami az előző évi fogásszám több mint kétszerese.

A *gyapjaslepke* 2003–2006-os tömegszaporodását követően a 2012–2015 között várt újabb nagy területű tömegszaporodás elmaradt, bár ezekben az években is növekedtek a rágáskárok, de korántsem olyan mértékben, mint az előző gradáció alatt.

A legnagyobb károk 2013-ban keletkeztek, akkor közel 13 000 hektárról jelezték a faj okozta károkat. Ezt követően fokozatosan csökkent a jelentett kár nagysága. A bejelentett gyapjaslepke rágáskárok az elmúlt években sem voltak jelentősek Magyarországon.

2019-ben közel 370 hektár gyapjaslepke rágást jelentettek, aminek több mint 40%-a enyhe fokozatú volt. 2016-ban és 2017-ben egyetlen hektárról sem érkezett jelentés petecsomó fertőzöttségről. 2018-ban ismét jelentettek, összesen 151 hektárról. 2019-ben kis

mértékben növekedett a bejelentett fertőzöttség (192 ha), de csak egy tájegységről jelezték előfordulását.

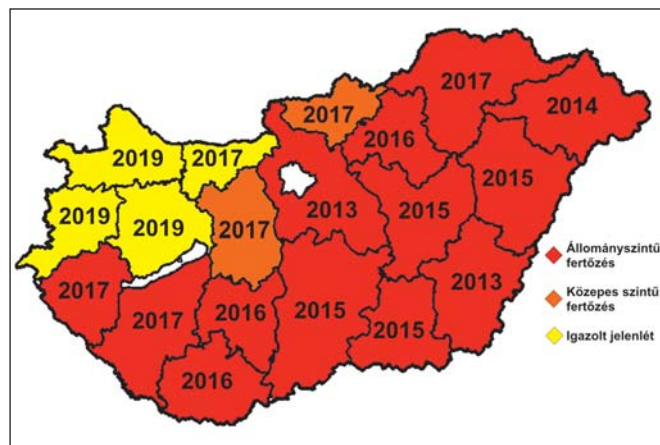
Az utóbbi években az Erdészeti Fénycsapda Hálózat összes csapdája alacsony egyedszámban fogta, illetve egyáltalán nem fogta a gyapjaslepke hímeiket. 2018-ban néhány csapdában megemelkedtek a fogásszámok, bár ezek sem voltak túl magasak. 2019-ben a legnagyobb fogásszám sem érte el egy-egy csapda esetében a 100 példányt. Tömegszaporodás esetén akár több ezer példányt is fog egy-egy csapda.

2013-ban egy új, a gyapjaslepke népességére hatást gyakorló tényező jelent meg Magyarországon: egy entomopatogén gomba – az *Entomophaga maimaiga*. Jelentősége, szerepe az elmúlt évek rágáskárainak mérséklésében és fénycsapda fogásszámainak csökkenésében nagy valószínűséggel meghatározó volt. Az *Entomophaga maimaiga* hatására a korábbi domináns lombfogyasztó, a gyapjaslepke jelentősége (kárterület nagysága, a jelentősebb tömegszaporodások gyakorisága) valószínűleg csökkenni fog. A helyét vélhetően más fajok (araszolók, sodrómolajok) veszik át.

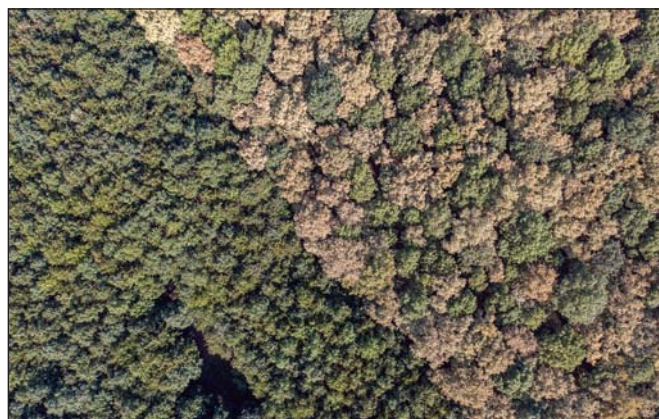
Gerincesek

A *gerincesek okozta károk* (kivéve: háziállat, rágcsálók és hód) közel 11 700 hektáron jelentkeztek. Messze kiemelkedő jelentőségű volt ezen belül a rágáskár és a faegyedek vezérhajtásának lerágása.

A *rágcsálók* közel 600 hektáron okoztak károkat, a legnagyobb területről a Szatmár-beregi-síkságról jelentették. Kártételi területének nagysága elsősorban az időjárásról van összefüggésben, de a populáció nagyságára hatással van a mindenkori magtermés mértéke is.

3. ábra. A tölgy-csipkésposolka megjelenési évei és a fertőzöttség mértékei Magyarország megyéiben 2019-ben

4. ábra. A tölgy-csipkésposolka tömeges fertőzése miatt szürkülő kocsányos tölgyes, benne, illetve mellette a zöldellő kőrisek, vörös tölgyek és fekete diók (drónfelvétel – Eötvös Csaba)

Kórokozók

A *kőrís kéregfekély* kárait közel 500 hektárról jelezték, legnagyobb területről a Drávamenti-síkságról. A károsodások több mint $\frac{2}{3}$ -a teljes kár volt, ami a fák pusztulását jelentette. Elsősorban a magas kőrist és magyar kőrist fertőzi, de amerikai kőrísen is megjelenhet. A hatékony beavatkozásra, illetve a fertőzések arányának csökkentésére egyelőre nincs lehetőség. Fontos, hogy elősegítsük a természetes szelekciós folyamatokat, és az ellenállóbb vagy rezisztens egyedek kiválogatását, tömegszaporítását és művelésbe vonását.

A *tölgy lisztharmat* kártételi területe a jelentések alapján az előző évinél több, mintegy 1100 hektár volt, legnagyobb területről a Belső-Somogyi-homokvidékről jelezték. A fertőzések 82%-a közepes, erős vagy teljes erélyű volt. A károk közel 80%-a kocsányos tölgyön jelentkezett. A kórokozó nagyobb arányú megjelenése a kedvező időjárás mellett rendszerint jelentősebb rovarrágásokat követően várható, mivel a másodlagosan kifejlődő hajtásokat, leveleket sokkal könnyebben fertőzi a gomba.

Fapusztulások

A fapusztulással érintett területek nagysága összesen több mint 3400 hektár volt. A *fenyőpusztulás* területe volt a legjelentősebb, közel 1470 hektárról jelezték, legnagyobb területről a Mátrából és a Zempléni-hegységből.

A pusztulások legjobban a lucfenyőt érintették, de jelentős arányban károsodtak az erdefenyő és feketefenyő állományok is. A *kocsányos tölgy pusztulása* közel 400 hektárt érintett, ennek $\frac{3}{4}$ -e a Belső-Somogyi-homokvidéken jelentkezett. A *kocsánytalan tölgy pusztulását* mintegy 220 hektárról jelezték, legnagyobb területről a Borsodi-dombságról. A fapusztulások közül kiemelendő még az *egyéb fafajok pusztulása*, hiszen több mint 1100 hektáron jelentkezett. A legnagyobb területű károkat a Bakony-hegységből jelezték. Az egyéb fafajok pusztulása számos fajtát érintett, de legnagyobb jelentősége a magas kőrís esetében volt, a pusztulás közel 70%-a a magas kőrís állományokat érintette. Megjegyzendő, hogy nagy valószínűséggel a pusztulások folyamat fő okozója a kőrís kéregfekély volt.

2019. évi abiotikus károk

Az *aszálykárok* nagysága az előző évihez hasonló volt, összesen mintegy 7800 hektárról jelezték kisebb-nagyobb aszálykárokat az ország számos erdészeti tájáról. A károk 93%-a közepes, erős fokozatú, illetve teljes kár volt.

Az *erdei tűzek* különböző típusait összesen közel 700 hektárról jelezték. A két jelentősebb típus az avartűz és a törzstűz volt.

A *belvízzárral* érintett területek nagysága közel 700 hektár volt, melyek kö-

zül a legnagyobb területeken a Berettyó-Körös-vidéken jelentkezett. Az *árvíz* közel 800 hektáron okozott károkat, melyeknek $\frac{3}{4}$ -e teljes pusztulás volt. 2019-ben az előző évhez képest jelentősen nagyobb kiterjedésűek voltak a *fagykárok*, összesen mintegy 3150 hektárról jelezték kisebb-nagyobb károkat részben idősebb állományokban, de főképpen fiatalosokban. A károk elsősorban a Tiszától nyugatra alakultak ki. A *széldöntés és széltörés* által érintett területek nagysága magas volt, összesen mintegy 11 250 hektárról jelezték károkat. A legjelentősebb károk a Nyírségben alakultak ki, a szélkárok 70%-a ezen a tájon jelentkezett.

Összefoglalás

A 2019-es év a bejelentett erdőkárok alapján nem számít kiemelkedőnek. A már „krónikusnak” is nevezhető kárformák (pl. cserebogár pajor, lucpusztulás) mellett viszonylag nagy területen jelentkezett a széldöntés és széltörés.

Tovább folytatódott a tölgy-csipkés-poloska terjeszkedése, ami várhatóan a következő évekre is jellemző lesz. Hosszú távú hatásainak megismerése érdekében az Erdészeti Tudományos Intézet Erdővédelmi Osztályán intenzív kutatások zajlanak. Az eddigi eredmények arra utalnak, hogy a magyar erdők eddig ismert legjelentősebb idegenhonos, inváziós rovarfajával állunk szemben.

Nyitókép: **Vers József/BFNP**

Indul a ForestBiodiversity kampány

„Lépjünk túl a közhelyeken és hallgassuk meg az erdészeket, értsük meg a tevékenységüket, tanuljunk a tapasztalataikból!” Dióhéjban ez a ForestBiodiversity elnevezésű figyelemfelkeltő kampány üzenete, amelyet hat európai erdészeti ágazatot képviselő egyesület indított Brüsszelben.

A biodiverzitásról és az erdészeti stratégiákról folytatott vita az EU-ban még soha nem volt ennyire napirenden. Ez a közös kezdeményezés az erdészeknek és az erdőgazdálkodóknak lehetőséget ad megszólalni az erdőről, a *forest-biodiversity.eu* oldalon elérhető videósorozat segítségével.

Az interjúkban elmondják, hogy a fenntartható erdőgazdálkodás koncepciója mögött konkrétan mit csinálnak az erdészek a biológiai sokféleség

megőrzése és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében.

A fenntartható erdőgazdálkodás egyensúlyt teremt a biológiai sokféleség megőrzése, az éghajlatvédelem és a társadalmi-gazdasági életképesség között, amelyet a helyi szereplők, erdőtulajdonosok és -kezelők napi szinten biztosítanak.

A jól kezelt erdők képesek otthont adni a sokféle biológiai szervezetnek ter-

mészeti csapások idején és változó éghajlati körülmények között. A jól kezelt erdők képesek nagyobb mennyiségű CO₂ megkötésére, az erdők és fatermékek szén-dioxid-tárolásának növelésére, valamint a fosszilis alapú anyagok és energia helyettesítésére.

A jól kezelt erdők képesek az első láncszemnek lenni egy olyan érték-láncban, amely közel 4 millió európai zöld munkahelyet biztosít. A biológiai sokféleség megőrzése és növelése a fenntartható erdőgazdálkodás közép-pontjában áll.

Forrás: **Halmos B. Ágnes/** Magyar Mezőgazdaság

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!

Az európai erdők állapota

Az ICP Forests 2019. évi jelentése

Dr. Koltay András – tudományos főmunkatárs, NAIK ERTI Erdővédelmi Osztály

Az ICP Forests (International Co-operative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests) évente közreadja az európai erdők egészségi állapotára vonatkozó éves jelentését (https://www.icp-forests.org/pdf/TR2019_revB.pdf). A szervezet 1985-ben alakult, az eredeti célkitűzések szerint a légszennyezés európai erdőkre gyakorolt hatásainak széles körű vizsgálatára, monitorozására.

A szervezethez összesen 42 tagország csatlakozott, bár az utóbbi években számos ország kilépett, vagy nem szolgáltat adatokat. Ennek elsősorban finanszírozási okai vannak, mivel a szervezetet és a tagországokban folyó kutatásokat korábban az EU költségvetéséből finanszírozták, de az EU-n belüli koncepcióváltás eredményeként a közvetlen támogatást 2011-ben megszüntették, így a programban jelenleg is részt vevő országok önkéntes alapon, maguk finanszírozzák a mintaterületek fenntartását és az adatgyűjtést (hazánkban az Agrárminisztérium támogatja).

A mérési adatokat az ICP Forests részére a tagországok minden évben elküldik, majd az összeítést, elemzéseket követően évente összefoglaló jelentést adnak közre „Technical Report” formájában. 2018-ban, az erdők egészségi állapotáról 27 tagállam küldött adatokat a szervezet központjába. Az adatokat Európa-szerte, összesen 5634 mintaponton, 110 277 db mintafa egyedi vizsgálatával gyűjtötték.

A magyarországi erdőkre vonatkozó adatokat az 1988-ban indított EVH I. szintű „Nagy területű kárfelvételi rendszer”, és az 1993-tól működő, EVH II. szintű „Intenzív monitoring rendszer” szolgáltatja.

Az erdőkben végzett vizsgálatok, megfigyelések nemcsak a fák egészségi állapotára vonatkoznak, hanem egy jóval szélesebb körű vizsgálati rendszert alkotnak. Ennek keretében számos alprogram fut, ahol többek között a levegő, a víz, a talaj, a vegetáció és az éghajlat paramétereinek méréssel, az erdőkre gyakorolt hatásaival is foglalkoznak.

A programban részt vevő valamennyi országban azonos metodika alapján végzik az adatgyűjtést, így azokat egységesen lehet kezelni, értékelni. Az összefoglaló jelentés minden esetben két év csúszással jelenik meg, ugyanis az adatszolgáltatás az aktuális évet követő évben történik, majd az adatok összesítése, elemzése újabb évet vesz igénybe. Ugyanakkor az évtizedes adatsorok és grafikonok alapján az erdőkben zajló változások, trendek jól nyomon követhetők.

Jelen összefoglalónkban az európai erdők egészségi állapotára vonatkozó adatokat tekintjük át. *A fák egészségi állapotának meghatározó eleme a korona levélvesztése.* A levélvesztés százalékos meghatározása alapján, a nemzetközi metodikát alkalmazva 5 kategóriát különítenek el.

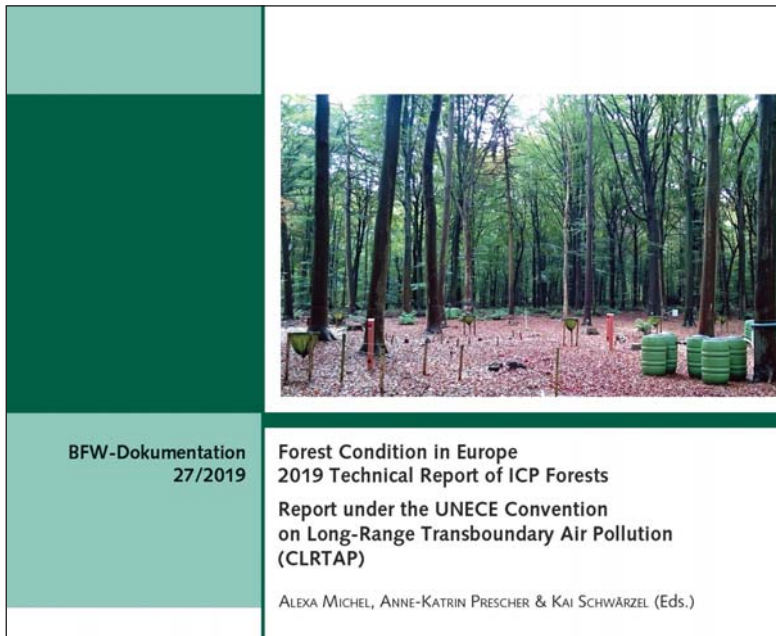
- nincs – 0–10%
- gyenge – >10–25%
- közepes – >25–40%

- erős – >40–60%
- nagyon erős – >60%.

A felvételezések során nemcsak a lombvesztés mértékét, hanem a koronában, ágakon, törzsön megjelenő károkat is felmérik, és a károsodásokat kiváltó okokat is feljegyzik a szakemberek.

Az európai lombvesztési adatokat összesítve megállapítható, hogy 2018-ban a lombhullató fajokon az átlagos lombvesztés értéke 22,9%, míg a tűlevelűek esetében 21,3% volt, azaz nincs nagy eltérés a fajok között.

Az adatok szerint 2018-ban némileg emelkedett az előző évhez képest az átlagos lombvesztés értéke, a lombos fajok esetében 0,7%-kal, míg a tűlevelűeknél kerekén 1,0%-os volt az emelkedés. A bükköknél, az átlagnál kissé alacsonyabb emelkedés mutatkozott 0,6%, míg a tölgyek esetében ez az eltérés magasabb, 2,2% volt.

BFW-Dokumentation
27/2019

Forest Condition in Europe
2019 Technical Report of ICP Forests
Report under the UNECE Convention
on Long-Range Transboundary Air Pollution
(CLRTAP)

ALEXA MICHEL, ANNE-KATRIN PRESCHER & KAI SCHWÄRZEL (Eds.)

A mintaterületek leggyakoribb faja az erdeifenyő (16,8%) és a lucfenyő (12,5%). Emellett a bükk (10,5%) és a tölgyek (17,2% – *Quercus petraea* 4,3%, *Q. robur* 4,1%, *Q. ilex* 3,6%, *Q. cerris* 3,1%, *Q. pubescens* 2,1%) fordulnak elő nagyobb arányban a vizsgált mintapontokon.

Európai viszonylatban a vizsgált fák 71,9%-án az átlagos lombvesztés alacsony volt (<10%). Erős, azaz 40%-nál magasabb átlagos lombvesztést Spanyolország keleti felében, Franciaország mediterrán régiójában, Északnyugat-Olaszországban, Csehországban, Szlovákiában, Magyarországon és Bulgária nyugati részein regisztráltak több mintaponton. Ezzel szemben a legkisebb lombvesztési értékeket Norvégia-ból, Észtországból, Litvániából, Németország északi területeiről, Romániából, Szerbia középső területeiről és Törökországból jelezték.

A bükkök 19,8%-án volt kisebb a lombvesztés mértéke, mint 10%, ami némi csökkenést mutat az előző évhez képest. A legkisebb lombvesztésű bükkök Romániában és Szerbiában

Main species or species groups	Class 0 0-10	Class 1 >10-25	Class 2-1 >25-40	Class 2-2 >40-60	Class 3 >60	Class 4 dead	Mean defoliation	No. of trees
Common beech (<i>Fagus sylvatica</i>)	33.6	40.0	18.3	5.7	2.2	0.2	20.8 (+0.6)	12 417
Deciduous temperate oaks	20.1	40.9	26.2	9.2	3.3	0.4	25.8 (+2.2)	9 117
Dec. (sub-) Mediterranean oaks	30.6	44.2	16.4	5.9	2.5	0.4	21.2 (+0.2)	8 043
Evergreen oaks	9.0	57.5	22.3	7.2	3.3	0.7	26.1 (-1.8)	4 610
Other broadleaves	30.0	42.9	14.9	6.2	4.7	1.3	22.7 (+0.9)	17 508
Scots pine (<i>Pinus sylvestris</i>)	24.6	51.2	14.8	5.7	2.9	0.7	22.0 (+1.3)	17 919
Norway spruce (<i>Picea abies</i>)	33.1	37.7	20.2	5.9	2.2	0.8	21.0 (+1.2)	12 952
Austrian pine (<i>Pinus nigra</i>)	33.5	40.8	14.2	6.2	5.0	0.2	22.2 (+1.9)	5 352
Mediterranean lowland pines	18.5	60.9	14.0	4.1	1.8	0.7	21.3 (-0.8)	8 459
Other conifers	38.4	38.6	14.9	5.5	2.2	0.4	19.5 (+1.1)	7 440
TOTAL								
Broadleaves	27.3	43.3	18.6	6.7	3.4	0.7	22.9 (+0.7)	51 695
Conifers	28.6	46.6	16.0	5.5	2.7	0.6	21.3 (+1.0)	52 102
All species	28.0	45.0	17.3	6.1	3.0	0.6	22.6 (+0.9)	103 797

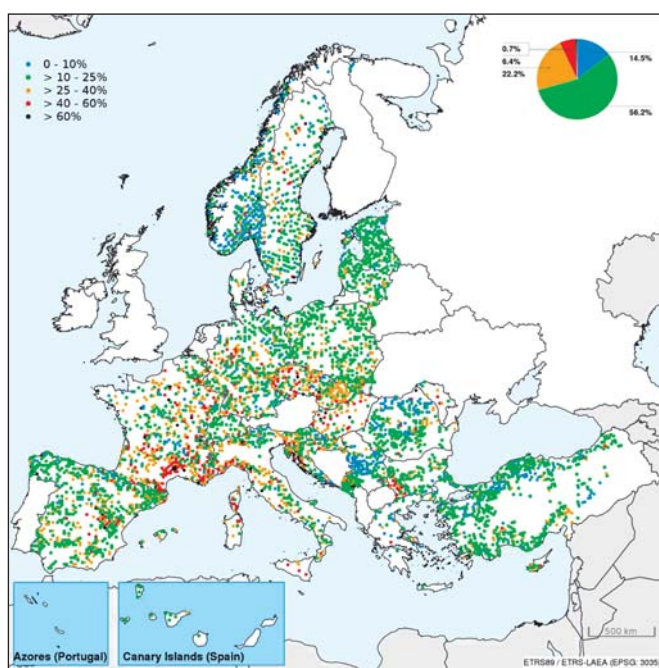
1. ábra. A vizsgált összes fajaj és fajajcsoport levélvesztésértékei 2018-ban, levélvesztési kategóriák szerint. A kategóriák 0–4 (a két alosztállyal együtt) a fontosabb fajajokon és fajajcsoportokban. (Zárójelben a 2017-es adatokhoz képest a változás. Az elhalt fák adatait nem vették figyelembe a levélvesztés-kalkulációkban.)

voltak, míg a lombvesztéssel legerősebben érintett fákat Németországban és Franciaországban észlelték. A bükk 20 éves adatsorát vizsgálva megállapítható, hogy az átlagos lombvesztés trendje enyhén emelkedő, 10 évente 1,2% az emelkedés üteme. A trendtől való jelentősebb eltérés 2004-ben fordult elő az akkori, egész Európát érintő szárazság miatt.

A közép-európai tölgyek (*Quercus petraea*, *Q. robur*) 53,1%-án csak kisebb mértékű lombvesztés jelentkezett, míg közepes mértékű lombvesztést a fák 45,9%-án észlelték. A legerősebb lombvesztést Németországból, Franciaországból és Horvátországból jelezték, míg a legkisebb értéket Romániából és Szerbiából.

A tölgyek levélvesztésében nem lehet szignifikáns trendemelkedést megfigyelni az elmúlt 20 évben. A cser esetében a vizsgált fák 66,9%-án csak kisebb mértékű lombvesztés jelentkezett. A legalacsonyabb levélvesztést Szerbiából, Görögországból és Törökországból jeleztek, míg a legmagasabb értékeket Magyarországról és Dél-Franciaországból.

Az észlelt kárformák többsége a lombhullató fajok levelein (32,0%), a vékonyabb ágakon (26,9%), és a törzsön

2. ábra. Átlagos levélvesztés értékei a mintapontokban, az összes fajajon 2018-ban

(20,0%) jelentkezett. Az összes kár 52,8%-a enyhe kategóriába tartozott (kiterjedése kisebb, mint 10%). A közepes mértékű károk 38,6%-ot képviseltek, míg a károk 8,6%-a erősnek mondható, azaz kiterjedése 40%-nál nagyobb volt.

A károsodást kiváltó tényezők közül a rovarkárok fordultak elő legnagyobb arányban (27,3%), ezen belül a lombfogasztók szerepe volt kiemelkedő (47,3%). A rovarkárok országokénti aránya viszonylag egyenletesen alakult, de a legkevesebb rovarkárt Svédországból, Dániából, Észak-Németországból és Romániából jelentették.

A károsodást kiváltó okok között második helyen az abiotikus hatások szerepeltek 16,4%-os előfordulási aránnyal. Ezen belül kiemelkedő volt a szárazságra visszavezethető károsodás aránya (49,7%). Ez a kárforma kiemelkedő

3. ábra. EVH II. Intenzív monitoring – kocsánytalan tölgy mintaparcella a Mátrában (fotó: Koltay)

mértékben Spanyolországban, Szlovéniában és Montenegróban jelent meg.

A harmadik helyen a gombakárok jelentkeztek 11,3%-os aránnyal. Ebben az esetben is, az egyes országokat tekintve viszonylag hasonlóan alakult a károk eloszlása, bár a legkisebb arányban Törökországban, Romániában, Svájcban és Görögországban jelentkeztek gombakárok. Mindezek mellett az azonosítatlan károk aránya az összes kárformákon belül elérte a 28,9%-ot.

2018-ban a mortalitási ráta 0,7% volt, a fák pusztulásának döntő többsége abiotikus okok miatt következett be.

Összefoglalva az ICP Forests európai erdők egészségi állapotára vonatkozó jelentésének főbb adatait, elmondható, hogy az elmúlt 20 évben a nagy területű mintaparcellákban végzett éves felmérések adatai szerint, az európai erdők egészségi állapota kielégítő.

A korábbi évtizedekben a légszennyezés jelentős károsodást idézett elő egyes régiók állományában, de az Európa-szerte csökkenő károsanyag-kibocsátás nyomán, a javuló levegőtisztaság az erdők egészségi állapotának javulását is eredményezte.

Ugyanakkor a károsodások intenzitásának enyhe emelkedő trendje is megfigyelhető az elmúlt 20 év során, amelynek elsődleges oka a klíma melegedésével, a száraz, aszályos időszakok növekvő gyakoriságával magyarázható. 🌳

Az erdőrezervátumok kezelése

Magterületen tilos gazdálkodni! De mit lehet csinálni a védőzónában?

Dr. Horváth Ferenc¹, dr. Mázsa Katalin¹

Az erdőrezervátumok magterületén általában tilos minden emberi beavatkozás és gazdálkodás. Éppen ezért ezeket a területeket mentesítették a faanyagtermelés kötelezettsége alól. A védőzónában gazdálkodni lehet, de biztosítani kell a magterület védelmét. A védőzóna mind a mai napig „ütközőzóna” a védelem biztosítása és az erdőgazdálkodás között. Találkozhatunk például megoldásokkal, amelyek közül itt csak néhányat emeltünk ki, megemlítve viszont elkerülendő csapdahelyzeteket és kedvezőtlen megoldásokat is, annak érdekében, hogy elfogadható kiutakat találjunk az utóbbi időben egyre inkább felértékelődő öreg erdők, erdőrezervátumok megőrzése és fenntartása érdekében.

Sorozatunk előző részében bemutattuk az erdőrezervátumok deklarált célját: az erdő természetes fejlődési folyamatainak biztosítását, amelyből következik, hogy „a magterületen általában tilos minden emberi beavatkozás [...] teljes gazdálkodási korlátozás érvényesül”. Az erdőrezervátumok védőzónájában pedig „csak olyan erdőgazdálkodási tevékenység folytatható, amely átmenetileg sem csökkenti a magterületek védelmét biztosító funkciót” (Temesi 2001, 2002).

Ugyanakkor a védett és fokozottan védett területekre (így az erdőrezervátumokra is) természetvédelmi fenntartási tervek készülnek, amelyek – az adott terület ismertetése és a veszélyeztető tényezők bemutatása után – kezelési javaslatokat határoznak meg. A kezelési javaslatok erdőrészek területi csoportjaira, ún. „kezelési egységek”-re vonatkoznak. Az előírás-javaslatok kötelezettséget nem jelentenek, de alapul szolgálhatnak önkéntes vállalásokhoz vagy jövőbeli támogatási projektek megvalósításához.

Ezek az elvi keretek, tanulságos tehát megnézni: *milyen esetek fordultak elő eddig egyes erdőrezervátumok kezelése során?* Különösen a védőzónában folytatott erdőgazdálkodási gyakorlatot és természetvédelmi kezelést érdemes szemügyre vennünk, hiszen itt fordulhatnak elő leginkább eltérő értelmezési szempontok és érdekellentétek. Jelen írásunkban kiválasztott példákon keresztül mutatjuk be az erdőrezervátumok kezelésének jellemzően előforduló példamutató vagy kedvezőtlen eseteit, majd megidézzük a valamikori Magyar Nemzeti Erdőrezervátum Bizottság 2008 decemberében kiadott védőzóna-kezelési irányelveinek főbb ajánlásait.

Az erdőrezervátum célkitűzésekkel összhangban álló jó példák a védőzóna kezelésére

A Pilis-oldal Erdőrezervátum északi magterületét övező védőzónában (és azon kívül) a Pilisszentkereszti Erdészet szállaló üzemmóddal, örökerdő-gazdálkodásra tért át több, mint 15 éve (Csépanyi 2016).

Az űrfelvételen (1. ábra) jól látszik a kislékes állományszerkezet természetes öreg erdőkre hasonlító mintázata a védőzónában. A magterület középkorú és egyöntetű állománya viszont még a korábbi vágásos szálerdő képét mutatja – egy természetesebb erdőszerkezet csak sokkal lassabban tud spontán kialakulni. Az örökerdő koncepcióval kezelt védőzóna a magterület védelmét hosszú távon, határozottan biztosítja.

A bükki Őserdő Erdőrezervátum kevésbé ideális helyzetére nehezebb jó megoldást találni. A védőzónába korábban telepített elegyetlen lucosban (2., 3. ábra) az erdőterv növedékfokozó gyéritést ír elő. Azonban a klímamelegedés és a várható szűkártétel miatt egyre nagyobb a középkorú állomány értékvesztésének, pusztulásának kockázata.

Pusztán gazdasági szempontból indokolt lenne egy előrehozott tarvágás, azonban a magterülettel háromszáz méteres szakaszon határos vágásterület évtizedekre megszüntetné a védőzóna védő funkcióját és drasztikusan megnövelné a szél-döntés és a mezoklimatikus szárító hatás veszélyét.

Ezzel szemben a természetvédelem és az erdőrezervátum-kutatók fő elvárása a terület védő funkciójának hosszú távú fenntartása a lucos állomány fokozatos átalakítása, illetve átalakulása során.

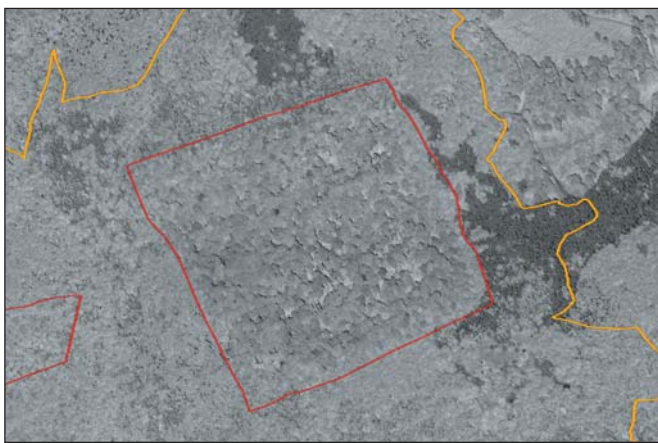

1. ábra. A 2013-as űrfelvételen (© Google Earth) a piros vonallal lehatárolt folt az erdőrezervátum magterülete. A védőzóna határát sárga vonal mutatja. A védőzónában csoportos szállalással kialakított kisméretű lékek látszanak, míg a magterület lombkoronasátra még teljesen egyöntetű és zárt

Az érdekelt felek közös bejárásán és egyeztetésen alapuló javaslata szerint a magterület melletti 200 m-es védőzónát érintetlenül kell hagyni. A lucok tömeges pusztulása esetén várható felújítási kötelezettség alól mentességet kell biztosítani a gazdálkodónak, de elképzelhető, hogy a lombos fafajok fokozatosan lecserélik a mai állományt. A következő 200 m-es zónában sávos, kulisszás vágás-felújítás, annál távolabb tarvágás és hagyományos erdőfelújítás legyen lehetséges (további részleteket lásd: Horváth 2019).

Még nem tudjuk, hogy fog alakulni ennek az állománynak a sorsa, de az Őserdő védelmét is biztosító kompromisszumos javaslatot példamutatónak tekinthetjük, annak

¹ Ökológiai Kutatóközpont, Ökológiai és Botanikai Intézet

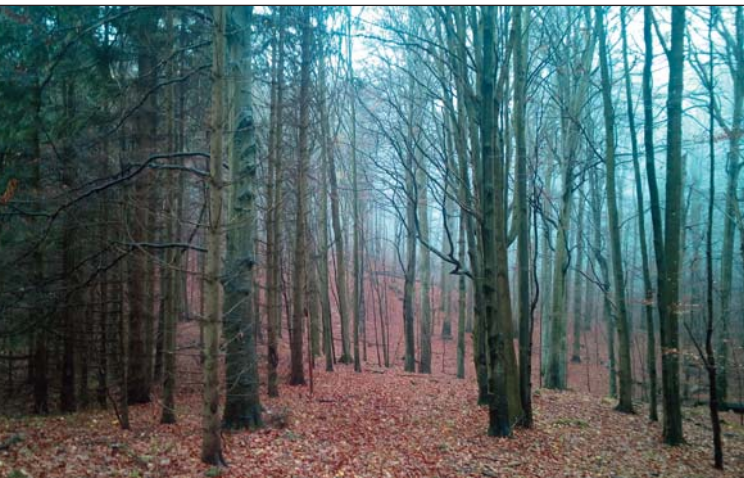
2. ábra. A 2011-es űrfelvételen (© Google Earth) a bükki Óserdő mellett a védőzóna elegyetlen *lucosa* sötétszürkén rajzolódik ki. A domborzat miatt egy teljes tarvágás közvetlen szélcsatornát nyitna a magterület 30 m-es magasságot meghaladó öreg bükkösére

ellenére, hogy a nemzeti park a fakitermelés teljes mellőzését és lombos fajokkal történő alátelepítést tartana a leginkább elfogadható, ámbar költséges természetvédelmi kezelési módnak.

Kedvezőtlen és ellentmondásos körülményekből fakadó kényszerű helyzetek

A nyírségi Baktai-erdő Erdőrezervátumot a baktalórántházai erdőtümb legidősebb erdőrészeleiben jelölték ki. Az állomány természetessége, természetvédelmi értéke és változottsága kiemelkedő (4. ábra). Az erdőrezervátum azonban kedvezőtlen táji környezetben van, mert a kijelölt védőzóna keskeny, zavart és leromlott, részben pedig magánerdőkel, illetve szántóval határolt (5. ábra).

A peremeken jelentős az inváziós fertőzöttség és az akác terjedése. Mindezek miatt a fenntartási terv felveti a terület-

3. ábra. Elegyetlen középkorú lucos a bükki Óserdő Erdőrezervátum magterületének határán. A legtöbb szakértő a lucos 10 éven belüli, gyors pusztulását prognosztizálja, de a lombos fajok fokozatos betelepődése és megerősödése is várható (Fotó: Horváth Ferenc, 2019)

kijelölés felülvizsgálatát és az inváziós fajok visszaszorításának szükségességét (HNPI 2016).

Mi lenne a jobb? – vegyük szűkebbre a magterületet, hogy a „védőzónásított” öreg erdőt megtisztíthassuk az inváziós fajoktól? Vagy terjesszük ki a védőzónát és abban tegyünk rendet először? Gyakran találkozhatunk ehhez ha-

sonlóan ellentmondásos, egyedi helyzetekkel, amikor a deklarált elvek egyike-másika óhatatlanul csorbát szenved. Észszerű, áthidaló megoldást kell keresni.

Egyoldalú szemléletből fakadó rossz gyakorlat

Egy vágásterület évtizedekig meghatározóan nagy mezőségi és mikroklímikus kitettséget okoz környezetében, amíg az új állomány elég magasra meg nem nő (de találkoztunk már olyan öreg erdővel is, amelyet sokkal gyakrabban ért pusztító mennykőcsapás, mert a fiatal-középkorú állományokból kiemelkedő faóriások villámhárítóként működtek a tájban).

Minél több vágásterület található a védőzónában, annál rosszabb ez a kedvezőtlen hatás – ilyenkor a védőzóna nem tudja betölteni védő, kiegyenlítő, csillapító szerepét (6. ábra). Ez a lehetőség a közeljövőben még több erdőrezervátum

4. ábra. Öreg alföldi gyertyános-kocsányos tölgyes egy ligetes állománya a Baktai-erdő Erdőrezervátum magterületén (Fotó: Horváth Ferenc, 2019)

5. ábra. A Baktai-erdő ER űrfelvétele 2019-ből (© Google Earth). A védőzóna keskeny és zavart. A közvetlen szomszédságban szántó és akácok kultúrerdők vannak

6. ábra. Az öreg erdőt két oldalról kiterjedt vágásterületek határolják (© Google Earth). Ezért a magterület védtelenné és a külső behatásoknak hosszú időre erősen kitetté vált. A rezervátum másik két oldalán húzódó védőzónában egyelőre betölti szerepét az erdő

esetében is előfordulhat, hiszen a védőzónák döntően középkorú állományait leginkább vágásos módon kezelik.

Tovább ronthatja a helyzetet egy másik, kényszerűségből elterjedt gyakorlat, amikor a felújulás biztosítása miatt a vágásterületet – csak a vágásterületet(!) – bekerítik a vad kártételének kizárása érdekében.

Ebben az esetben a magterületen mindig nagyobb vadhatás jelentkezik, alapvetően korlátozva a természetes felújulás lehetőségét. Több erdőrezervátum magterületének állománya van már ilyen csapdahelyzetben.

Mindez a hagyományosan és döntően vágásos rendszerű erdőgazdálkodásnak és az eredményességet egyoldalúan előtérbe helyező vadgazdálkodásnak, vadásztatásnak a következménye. Erdőrezervátumok esetében (erdőterületeink kevesebb, mint 7 ezrelékén) ezeknek a szempontoknak egy kicsit hátrébb kell lépnie.

A védőzóna kezelésének problémakörével sokat foglalkozott a Magyar Nemzeti Erdőrezervátum Bizottság (MNEB), amely a környezet- és természetvédelemért felelős tárca állandó tanácsadó testületként működött 2004 és 2013 között. A MNEB egy munkacsoportot kért fel az erdőrezervátum védőzóna kezelési irányelveinek kidolgozására, amelyet a bizottság egyhangúlag elfogadott. A MNEB javasolta az akkori Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium illetékeseinek, hogy az irányelveket építsék be a kezelési tervekbe, az Erdőrendezési Útmutatóba, és a természet védelméről szóló törvény módosításába. Az előterjesztés további sorsát nem ismerjük, azonban annak mindmáig fennálló aktualitása miatt, az irányelvek rövidített, de lényegi változatát az alábbiakban idézzük:

„Az erdőrezervátum magterületen kívüli része – szakmai közmegállapodás alapján – védőzóna, vagy pufferezóna, amely mint az erdőrezervátum része, védett vagy fokozottan védett természeti terület. Rendeltetése, hogy

- megakadályozza, vagy mérsékeli azoknak a tevékenységeknek a hatását, amelyek a magterület állapotát vagy rendeltetését kedvezőtlenül befolyásolnák,
- ütközőzónaként átmenetet képezzen az érintetlen magterület, valamint az erdőrezervátumot körülvevő, a természetes állapottól rendszerint lényegesen eltérő, ember-formálta mesterséges erdő között,

- a magterületet mintegy megnövelve, további életteret nyújtson a magterület valamennyi elemének és fejlődési folyamatának,
- a magterület szomszédsága révén optimális teret adjon az erdőrezervátumok igazi értelmét és lényegét jelentő kutatások kiterjesztéséhez, végrehajtásához és eredményeinek realizálásához,
- mintaként szolgáljon a valóban természetközeli erdőgazdálkodáshoz.

A védőzóna kezelésének alapszabályai:

1) A védőzónában

- figyelemmel kell lenni a konkrét természetvédelmi célokra,
- tilos folytatni olyan tevékenységet, amely – akár átmenetileg is – csökkenti a magterület védelmét szolgáló hatását,
- el kell végezni – észszerű korlátok között – minden olyan munkát, amely a magterület védelmét legjobban biztosító természetes vagy természetközeli állapot mielőbbi és minél teljesebb megközelítését, illetve elérését szolgálja,
- célszerű elvégezni minden olyan erdészeti munkát, amely az alapkövetelmények sérelme vagy veszélyeztetése nélkül nyereséget eredményez, vagy az erdő jövőbeni gazdasági értékét növeli.

2) A védőzóna rendeltetésével kapcsolatos valamennyi követelmény egyidejű teljesülésének optimális feltételeit a természeteshez a lehető legközelebb álló erdők testesítik meg. Ennek megfelelően a kívánt, természetközeli állapot minél teljesebb megközelítése érdekében a védőzóna faállományai

- csak a természetes folyamatokra alapozott, folyamatos borítást biztosító szállaló üzemmód szabályai szerint kezelhetők, vagy érintetlenül hagyandók!
  - Kivételes esetben – az invazív idegenhonos fajok kiszorítása, illetve a védőfunkció javítása érdekében – a vágásos üzemmód egyes elemei is alkalmazhatók.”
- MNEB (2008).

Az irányelvek további részletekre is kitér. Teljes terjedelmében az erdőrezervátum honlapon olvasható (https://www.erdorezervatum.hu/MNEB_iranyelvek_a_vedozona_kezeleserol).

Az erdőrezervátumok védőzónája mind a mai napig „üt-köz-zóna”. Nem megnyugtató a mindennapi gyakorlat, de több példaértékű megoldással találkozhatunk – amelyek közül itt csak néhányat emelünk ki, megemlítve viszont elkerülendő csapdahelyzeteket és kedvezőtlen megoldásokat is, annak érdekében, hogy elfogadható kiutakat találjunk az utóbbi időben egyre inkább felértékelődő öreg erdők, erdőrezervátumok megőrzése és fenntartása érdekében.

Hivatkozott források

- Csepányi P. 2016: Örökerdők a Pilisi Parkerdőben. Pilisi Parkerdő Zrt, Visegrád, 28 pp.
- HNPI 2016: A Baktai-erdő (HUHN20063) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Debrecen, 51 pp.
- Horváth F. 2019: Mi legyen a bükki Óserdőt védő lucossal? Erdőrezervátum Program honlap, Hírek. URL: <https://www.erdorezervatum.hu/Mi-lyegen-az-Oserdot-vedo-lucossal>.
- MNEB 2008: Az erdőrezervátum védőzóna kezelési irányelvei. Magyar Nemzeti Erdőrezervátum Bizottság, KvVM, Budapest, 4 pp. – URL: https://www.erdorezervatum.hu/MNEB_iranyelvek_a_vedozona_kezeleserol.
- Temesi G. 2001: Az erdőrezervátumok fenntartásának általános irányelvei. Erdészeti Lapok CXXXVI: 141–143.
- Temesi G. 2002: Az erdőrezervátumok fenntartásának általános irányelvei. In: Horváth és Borhidi (szerk.): A hazai erdőrezervátum-kutatás célja, stratégiája és módszerei, TermészetBÚVÁR Alapítvány Kiadó, Budapest, pp. 38–44. 🌿

Az Alföldi Erdőkért Egyesület az ezredforduló óta minden év novemberében tartja meg hagyományos rendezvényét, az alföldi erdők és erdőgazdálkodás aktuális szakmai kérdésköreit, problémáit, feladatait bemutató Kutatói Napját. A rendezvény célja és mottója az erdészettudományi eredmények gyakorlati alkalmazásának erősítése, az alföldi erdőgazdálkodásban. A Lakitelken elhangzott előadásokat kiadványokba is rendezik, melyeket az AEE honlapján (www.aee.hu) keresztül lehet elérni. Folyóiratunk, új közös kezdeményezésként, a 2019-es év előadásainak kivonataiból állított össze válogatást, melyeket az alábbiakban adunk közre. Remélve ezzel is, hogy nagyobb szakmai publicitást biztosíthatunk az ott elhangzott erdészettudományi és gyakorlati eredményeknek, és évről évre – együttműködve a társegyesülettel – nagyobb szakmai figyelmet irányíthatunk az alföldi erdőgazdálkodásra.

Nagy László főszerkesztő

A magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) elterjedése a Peszéri-erdőben

Andrési Dániel, Nyul Máté Richárd, Janik Gergely Kálmán
KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.

Bács-Kiskun megye északi részén található Kunpeszér település mellett fekvő Peszéri-erdő hazánk egyik legszebb homoki erdőössztyepp élőhelykomplexe. A jelenleg futó OAKEYLIFE pályázat keretén belül folyamatosan végzik az erdőben található inváziós növényfajok elleni védekezést, a közösségi jelentőségű élőhelyek számára alkalmas élőhelyek fejlesztését, valamint a kiemelt jelentőségű élőhelyek felmérését.

A Peszéri-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, amely az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 hálózat része. Egyik kisebb része az úgynevezett Szalag-erdő, amely országos jelentőségű természetvédelmi terület. További részei ex lege törvényi védelem alatt álló lápok (lápértek, láperdők). A Peszéri-erdő elnevezés kicsit félrevezető, mivel a változatos erdőállományok mellett homoki gyepek, valamint mocsár- és láperetek is találhatóak itt.

A Peszéri-erdő változatos élőhelyein a legnagyobb fajszámokban az ízeltlábúak, azon belül a rovarok vannak jelen. Sok védett és fokozottan védett rovarfaj él a területen. Jelen publikáció a fokozottan védett magyar futrinka (*Carabus hungaricus* Fabricius, 1792) előfordulását mutatja be a területen. A faj természetvédelmi értéke 100 000 Ft.

A magyar futrinkával kapcsolatos kutatást 2018 őszén kezdtük el, akkor véletlenszerűen helyeztünk el csapdákat háromszoros ismétléssel a Peszéri-erdő különböző nyílt élőhelyein, szegélyein. A 2019. évben szeptember elején kerültek elhelyezésre a csapdák (őszai szaporodású a faj) és november elejéig voltak kinn azok. A felmérések során élvefogó, duplaedényes talajcsapdákat alkalmaztunk. Mivel célunk a faj jelenlétének vagy hiányának a kimutatása volt, ezért a csapdába csalogatóanyagként ecetes vattát helyeztünk. Az élvefogó csapdázás miatt a csapdák ellenőrzése 2 naponta történt meg. A csapdák elhelyezése egy-egy nyílt élőhelyen véletlenszerűen, egymástól 10-20 méterre történt, a GPS-koordináták bemérésre kerültek. Kontrollként minden esetben az erdő szegélye mentén lévő gyepterületen is helyeztünk el csapdákat. Egy-egy területen 3-3 csapdát helyeztünk el, egyszerre 5 területen, így mintavételenként 15 db csapdával végeztük el a talajcsapdázást. Egy területen 3 ürítést (3x2 nap) voltak kinn a csapdák, amennyiben csapdázásra került a magyar futrinka az adott területen, akkor hamarabb áthelyezésre kerültek a csapdák. A csapdákat a Peszéri-erdő délkeleti részéről északnyugati irányba helyeztük ki, áthelyezésük során északnyugati irányba haladtunk. A faj potenciális előfordulásai miatt elsősorban az erdő szegélyén és nagyobb, összefüggő tisztásokon helyeztük el a csapdákat.

A Peszéri-erdőben a magyar futrinka csapdázására tudomásunk szerint eddig még nem történt összefüggő kutatás. A faj felmérése várhatóan a projekt kifizetéséig, 2022 decemberéig fog tartani. Eddig csak az erdő délkeleti szegélyén található egybefüggő parlag területen sikerült kimutatni a faj jelenlétét. A kutatásoknak köszönhetően azonban további két védett futóbogárfajt is kimutattunk a területről: rákosi kék futrinkát (*Carabus violaceus rakosiensis* Csiki, 1906), valamint a kiskunsági selymes futrinkát (*Carabus convexus kiskunensis* Ádám & Merkl 1986).

Véleményünk szerint a magyar futrinka a Peszéri-erdő azon részein fordulhat még elő, amelyek összefüggő, nagy gyepterülettel érintkeznek. A kutatásokat a jövőben is folytatjuk a Peszéri-erdőben.

◆ ◆ ◆

Földi lézerszkennelés az erdészeti gyakorlatban – mintaprojektek

Illés Gábor¹, Kovács Bence², Németh Csaba²,
Ódor Péter²

¹Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ, Erdészeti Tudományos Intézet

²Ökológiai Kutatóközpont Ökológiai és Botanikai Intézet

A tanulmány két kísérleti mintaterületen végzett, földi lézerszkenneléses felmérés első eredményeit mutatja be. A terépi felvételezést egy Trimble TX6 típusú lézerszkennelőről használatával végeztük el.

A kísérleti területek közül az egyik a Szigetközben lévő, negyed hektáros ERTI monitoringterület Dunasziget község határában, a másik a Pilis Lék Kísérlet 9,7 hektáros területe a Pilisben. A felmérések pontfelhőit Trimble Realworks 11 és a GreenValley Int. LiDAR 360 szoftverekkel dolgoztuk fel.

Az előfeldolgozott pontfelhőkből nagy felbontású domborzatmodellt állítottunk elő, majd elvégeztük az erdészeti adatok származtatását. Ez utóbbi során egyedenkénti átmérő-, fmagasság-, koronaterület- és koronahosszadatokat ha-

tározunk meg, majd fajonként és erdőművelési osztályonként (fő-, illetve mellékállomány, élő vagy holt fa) készítünk leíró statisztikákat a területekről.

Végül a faállományok vertikális és horizontális szerkezetét elemeztük, fajfajterképek, fajjelosztás és állománymagasság szempontjából.

A Pilis Lék Kísérlet mintaterülete esetében a faállomány térképezését hagyományos terepi geodéziai felméréssel (Field-Map rendszerrel) is elvégeztük, a fafajok meghatározása ebből származik. Az eredmények alapján megállapítottuk, hogy a földi lézerszkennerteknológia eredményesen alkalmazható faállományok felmérésében és erdészeti szempontú értékelésében. Ugyanakkor bizonyos változók bizonytalan meghatározása (pl. fafajok elkülönítése) miatt a lézerszkennerradatokot még szükséges terepi felmérésekkel kiegészíteni.

♦ ♦ ♦

A dél-alföldi erdők arachnológiai kutatásainak áttekintése

**Bali László¹, Andrési Dániel^{1, 2} Tuba Katalin,¹
Szinetár Csaba³**

1: SoE, Erdőmérnöki Kar

2: KEFAG Zrt.

3: ELTE, TTK SEK

Kutatásunk célja a Dél-Alföld régióban végzett hazai arachnológiai publikációk áttekintése, különös tekintettel az erdei életközösségekkel foglalkozókra. Az adatgyűjtéshez online elérhető műveket használtuk fel.

A kutatásunk során összesen 14, a régió faunájával foglalkozó publikációhoz fértünk hozzá. A publikációk 71%-a idegen nyelven jelent meg. A bennük foglalt vizsgálatok 91 évet ölelnek fel.

Túlnyomó részükben talajcsapdázást használtak, és egy vegetációs időszakban zajlottak. Az érintett területek 45%-a fás, 22%-a vegyes, 22%-a nyílt, 11%-a pedig szegély élőhelynek tekinthető. A felmérések során fogott teljes adult egyedszám 33 834, míg az átlagos egyedszám 2256 volt. Az átlagosan kimutatott fajszám 77-re tehető (min. 36, max. 174). A vizsgálatok nagy része helyileg lokalizált volt, nagyobb területet lefedő csak 2, a teljes régiót felölelő pedig egy sem született.

Mindezek alapján indokoltnak tartjuk a Dél-Alföld régióban történő további arachnológiai kutatások végzését.

♦ ♦ ♦

Energetikai célú nemesnyár klónkísérletek A KEFAG Zrt.-nél

**Janik Gergely¹, dr. Andrési Dániel¹, dr. Benke Attila²,
dr. Bárány Gábor¹**

¹ KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.

² NAIK Erdészeti Tudományos Intézet

A 2014-ben a KEFAG Zrt. energetikaiültetvény-kísérletet telepített a Kecskemét melletti Matkópusztán, Kecskemét 100VF2 erdőrészletben. Célja a NAIK ERTI által nemesített fajtajelöltek tesztelése volt üzemi körülmények között.

Az erdőrészlet területe 1,92 hektár, amelyből a védősávval védett kísérleti terület 1,215 hektárt foglal el. A kísérletben 6 nemesnyár klónt (*Populus × interamericana* cv. Sv-487; *Populus × euramericana* cv. Sv-656; *Populus × euramericana* cv. Sv-890; *Populus × euramericana* cv. I-214; *Populus × euramericana* cv. Agathe-F; *Populus × eurameri-*

cana cv. Koltay) dugványoztunk 3-szoros ismétléssel, véletlenszerűen elrendezett 625 m² területű parcellákba.

A kísérlet letermelésére 2017 januárjában került sor. A tőltől elválasztást motorfűrészsel végeztük, majd a fákat klónonként csomókba rendeztük, hogy az aprítógép munkáját hatékonyabbá tegyük.

Az aprítást követően a különböző klónok hozamai a következőképpen alakultak (abszolút száraz tömegre vonatkoztatva): Sv-487: 33,5 t/ha; Sv-656: 26,7 t/ha; Sv-890: 35,8 t/ha; I-214: 25,4 t/ha; Agathe-F: 24,8 t/ha; Koltay: 9,0 t/ha.

Mindhárom Sv jelű fajtajelölt jól teljesített, sőt az Sv-487 és Sv-890 jelöltek jelentős (8–10 t/ha-ral magasabb) többlethozamot produkáltak a „hagyományos” klónokhoz viszonyítva. A sárvári SV-487 és SV-890 fajtajelöltek tehát igen jól teljesítettek a KEFAG Zrt. üzemi körülményei között, telepítésük a jövőben javasolható.

Tavasszal a tuskókon erőteljesen megindult a sarjadás. Szépen megfigyelhető volt, hogy klónonként változott ennek mértéke. A további tapasztalatokról a 2. letermelést követően számolunk majd be.

♦ ♦ ♦

Invazív fafajok faanyagának jellemzői

Varga Dávid¹, Komán Szabolcs²

¹A. W. Faber-Castell Vertrieb GmbH

²Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Faanyagtudományi Intézet

Az invaziók fafajokat a világ minden táján igyekeznek visszaszorítani, ezért a faanyaguk felhasználhatóságához szükséges alapvető információk kevésbé ismertek a feldolgozóipar számára.

A kutatás keretében a bálványfa (*Ailanthus Altissima* (Mill.) Swingle), az amerikai kőris (*Acer negundo* L.) és a zöld juhar (*Fraxinus pennsylvanica* Marsh.) alapvető faanyagtani tulajdonságai kerültek feltárásra.

A faanyag felhasználhatósága szempontjából az egyik legfontosabb tulajdonság a sűrűség, amelynek légszáraz értéke ($u=12\%$) az amerikai kőris esetében 702 kg/m^3 , a bálványfánál 653 kg/m^3 , míg a zöld juharnál 536 kg/m^3 . A nyomószilárdság esetében a sorrend a következő: bálványfa ($53,4 \text{ MPa}$), amerikai kőris ($46,2 \text{ MPa}$), zöld juhar ($37,1 \text{ MPa}$). A hajlítószilárdság tekintetében a bálványfa értéke a legmagasabb ($111,7 \text{ MPa}$), amit az amerikai kőris ($97,9 \text{ MPa}$) majd a zöld juhar követ ($75,4 \text{ MPa}$). A hajlító rugalmassági modulus a bálványfánál 11665 MPa , az amerikai kőrisnél 9546 MPa , a zöld juharnál pedig 6989 MPa .

◆ ◆ ◆

Biomasszahamu komplex hasznosítása a körforgásos gazdaság szempontrendszerére alapján

Szolnoky Tamás¹, Andrési Dániel², Janik Gergely²,
Bárány Gábor²

¹Agrogeo Kft.

²KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.

Az elmúlt évszázadokban a fahamu a gazdálkodói gyakorlat szerves részét képezte függetlenül a művelési ágaktól. A bányászott energiahordozók kiaknázása tendenciaszerűen egyre nagyobb léptéket követett a 20. században, amely döntően a barna és fekete kőszén, lignit eltüzelésén, direkt energia kinyerésén alapult. Hazánkban ezt követően a 2005–2012 közötti időszakot folyamatos átalakulás jellemezte a fosszilis energiahordozók hasznosításában, a tüzelőanyag-receptúrákba beépültek a növényi biomassa hulladékok és melléktermékek.

Ennek megfelelően a biomassa égetéséből származó hamu mennyisége is folyamatosan növekedett. A növényi biomassa eltüzeléséből származó hamu és pernye EWC kódal rendelkező hulladéknak minősül, mezőgazdasági termőterületen való biztonságos hasznosításuk talajvédelmi tervhez között, így a gazdálkodói gyakorlatban tetemes költség mellett a hulladéklerakókban történhet szabályszerűen a semlegesítése.

A KEFAG Zrt. és az Agrogeo Kft. együttműködési megállapodás keretében vizsgálni kezdte a KEFAG Zrt. fatüzelésű kazánjaiból származó fahamu felhasználhatóságát. Ezért fahamu alapú, kevés adalékot igénylő tápanyagforrás fejlesztésébe kezdünk. A kísérletek elsődleges célja olyan termék

kifejlesztése, amely csemetekerti gyakorlatban is alkalmazható. Megfelelő kálium-, foszfor- és nyomelemforrás, nem tartalmaz a csemeték tekintetében káros anyagokat, pH-értéke stabil és semleges közeli. A növények számára felvehetően adja le a felsorolt elemeket és a gyakorlatban kijuttatása problémamentes. Másodlagos célként fahamu alapú, talajmeszező hatású termék fejlesztését tűztük ki.

A kísérletek során kifejlesztett tápanyagforrás csemetekerti vizsgálatát tölgy csemetéken kezdtük meg, 2 különböző dózis tesztelésével. Az csemetekerti kísérletek természetesen még folytatást igényelnek, és több fajfaj bevonását. Reményeink szerint a kísérletsorozat és a folyamatban lévő termékengedélyeztetési eljárás után nem csak az erdészeti gyakorlat számára hasznos terméket tudunk majd előállítani!

◆ ◆ ◆

Feketefenyő származási kísérlet a Csalánosi Géngyűjteményben

Dr. Andrési Dániel, Nyul Máté Richárd, Janik Gergely
KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.

Hazánk alföldi területein az utóbbi 10–15 évben jelentősen lecsökkent a feketefenyő (*Pinus nigra* J.F. Arnold) toboz- és magtermésének mennyisége és minősége. A 2000-es évek közepén megjelent egy hazánkra nézve új inváziós poloskafaj, a nyugati levéllábú poloska (*Leptoglossus occidentalis* Heidemann, 1910), amely a virágokat és a tobozkezdeményeket szívoogatja. Mivel a feketefenyő toboza két évig fejlődik, ezáltal jelentős károkat okoz.

A KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. által kezelt területeken a feketefenyőmagok életképessége az utóbbi években nem érte el a 10%-ot. Az ország nyugati részén lévő erdőgazdaságok (Bakonyerdő Zrt., Verga Zrt.) esetén is jelentősen romlik a magok életképessége, ezért a magok jelentős részét a következő országokból szerezzük be: Bulgária, Szerbia, Szlovákia, Lengyelország.

A különböző országokból vásárolt magokból nevelt csemete kérdés elé állította cégünket, hogy mely országokból célszerű nagyobb arányban magot importálni a jövőben. Véleményünk szerint a klímaváltozás miatt a hazánktól délre lévő országokból célszerű beszerezni a fenyőmagot.

A KEFAG Zrt. a 2018-as évben 2 területen alakított ki feketefenyő származási kísérletet. A Kecskeméti 80EK (Csalánosi Géngyűjtemény), valamint a Jakabszállás 11G erdő-részletekben. A kísérletekkel célunk volt megvizsgálni a különböző származású feketefenyőmagból nevelt csemeték növekedését és alkalmazkodóképességét a hazai termőhelyi és klimatikus viszonyokhoz.

A feketefenyőmagok vetése 2016-ban történt meg a Bugac-Alsómonostori Csemetekertben. Ezt követően 2018 tavaszán került beállításra a származási kísérlet. A különböző származású feketefenyők esetén az alábbi származási adatokat ismertük:

Lengyel 1: MR/44987/15/PL, származási hely: Ogrodzieniec, Krakkótól 50 km-re északnyugatra.

Lengyel 2: MR/48213/16/PL, származási hely: Prusice, Wrocławtól 40 km északra.

Szerb: 322-05-26/2014, származási hely: Tara: Szarajevóval egy vonalban, attól 80–100 km-re keletre.

Célok: Az első öt évben a csemeték magasságának, éves magassági növedékének, valamint a tőtmérőknek a mérése.

További tervünk a jövőben, az 5. évtől 5 évente a csemeték magasságának, tőtmérőjének mérése. A 10. évtől a fiatalos magasságának, mellmagassági átmérőjének mérése.

Véleményünk szerint a déli származású feketefenyő magból nevelt csemeték fognak jobb növekedést mutatni, valamint a klímaváltozás hatásai miatt ezek jobban alkalmazkodnak az alföldi viszonyokhoz. Ezért a KEFAG Zrt. a jövőben a déli, elsősorban a bolgár és szerb magok beszerzését preferálja.

Ezenfelül a Csalánosi Gényűjteményben feketefenyő-magtermesztést szolgáló plantázs kialakítása is folyamatban van, amelyben rendszeresen végzünk permetezéseket, így várhatóan ott is tudunk majd jó minőségű magot termelni.

◆ ◆ ◆

A növtér és a fajtahasználat hatása az akác fiatalkori növekedésére a csemői kísérleti terület (Csemő 339C erdőrészlet) felvételi adatai alapján

Dr. Pogrányi Kálmán, Németh Jenő János, dr. Bach István, Sovány Mihály
Hungaroplant Kft.

A tanulmányban a szerzők a növtér (2,5–12 m²) és a fajtahasználat parciális és együttes hatását vizsgálják az akác fiatalkori növekedésére, a csemői kísérleti objektum állományainak 5 éves korban végrehajtott felvételezése során nyert adatokra támaszkodva.

A növtér bővülésének az átlagfa fatömegére gyakorolt pozitív hatását – a határhelyzeteket tekintve és a különböző származások, fajták viszonylatában – 60–140%-ban állapítják meg.

A maximális fajtahatást – ugyanerre a tényezőre vonatkoztatva – 100%-nak, míg az együttes hatás határértékét

4–500%-nak találják. A kapott eredmények alapján a pozitív fajtahasználatot és a 12–16 m²-es telepítési növtérrel az ültetvényes akácgazdálkodás alapparaméterei közé sorolják, ami nagy valószínűség szerint lehetővé teszi – azonos célméret mellett – a jelentősen rövidebb vágásforduló alkalmazását, illetőleg az üzemi ráfordítások szintjének csökkentését, s ezáltal a születben lévő termesztési rendszer hatékonyságának számottevő fokozását.

◆ ◆ ◆

Paulownia clone in vitro 112 faanyagának tulajdonságai

Komán Szabolcs, Fehér Sándor

Soproni Egyetem, Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Kar, Faanyagtudományi Intézet

Az utóbbi időben egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik a Paulownia iránt Európában, de faanyag-tulajdonságaik irodalmi feldolgozása még kevésbé fellelhető.

Ahhoz, hogy meghatározzuk a faanyagok lehetséges felhasználási területeit viszont elengedhetetlen az alapvető tulajdonságaik ismerete. A különböző Paulownia fajták között – mint ahogyan például a nyárok esetében is – igen nagy változékonyság lehet.

A *Paulownia Clone in vitro 112* sűrűsége hasonlóan más Paulownia fajtákhoz nagyon alacsony. A légszáraz sűrűség értéke (231 kg/m³) viszont több mint 20%-kal alacsonyabb, mint például a *Paulownia tomentosa*. A zsugorodás értékei a fafajok többségéhez viszonyítva nagyon kedvezőek, rostirányban 0,61%, sugárirányban 3,17%, húrirányban 5,04%, míg térfogatra vetítve 8,47%. Különösen kedvező a zsugorodási anizotrópia 1,59-es értéke. Az alacsony sűrűség eredménye a szilárdsági jellemzők alacsony értéke. A nyomószilárdság esetében tapasztalt 19,93 MPa átlagos érték 10%-kal, a hajlítószilárdság esetében a 32,31 MPa több mint 20%-kal, míg a nyírószilárdság értéke közel 40%-kal alacsonyabb, mint a *Paulownia tomentosa*.

◆ ◆ ◆

Az Erdészeti Tudományos Intézet meteorológiai mérőhálózatának bemutatása

Dr. Bolla Bence

NAIK ERTI, Ökológiai és Erdőművelési Osztály

Változó klímánk egyre növekvő szélsőségei egyaránt érintenek minket a mezőgazdálkodás mellett a mindennapi erdőgazdálkodási tevékenység kapcsán is.

Az erdőket is érintő időjárási szélsőségek monitorozására a legalkalmasabb egy olyan meteorológiai mérőhálózat létesítése és fenntartása, amely elsősorban magas erdőszűlességgel rendelkező területeken méri és gyűjti be az adatokat.

Az erdőgazdálkodási tevékenység támogatása érdekében az Erdészeti Tudományos Intézet 18 GPRS-rendszerű meteorológiai állomást üzemeltet.

Az állomások segítségével mérjük a szélirányt, a szélességet, a globálsugárzást, a napfénytartamot, a hőmérsékletet, a páratartalmat, a szabad területi csapadékot, a talajnedvességet és a talajhőmérsékletet.

Az adatok gyakorlati felhasználását illetően elsősorban az erdőgazdálkodók érintettek. Az adatsorok feldolgozása során megállapíthatjuk, hogy az egyes időjárási szélsőségek gyakran jelentkeznek eltérő időbeli és területi eloszlással az ország különböző pontjain. 🌳

Haszonits Győző és Bartha Dénes:

A FOLYAMATOS ERDŐBORÍTÁS ELMÉLETI ALAPJAINAK ÉS GYAKORLATI MEGVALÓSÍTÁSÁNAK BIBLIOGRÁFIÁJA A MAGYAR NYELVŰ SZAKIRODALOM ALAPJÁN

Silva naturalis Vol. 7. – Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, 2020, 59 pp.

A Silva naturalis a Soproni Egyetem kiadványa, A folyamatos erdőborítás elméleti alapjainak és gyakorlati megvalósításának sorozata széles körben ismert. A sorozat szerkesztői Bartha Dénes és Puskás Lajos, a 7. kötettől Bartha Dénes, mellettük az egyes kötetek szakmai tartalmának szerkesztői az adott témakör jeles szakértői voltak (a kötet pdf formátumban innen letölthető: <https://www.prosilva.hu/szakmaisegedanyagok>).

A sorozat 7. kötete – amely az év első felében jent meg – magyar nyelvű bibliográfiai gyűjtemény, nagy volumenű, hiánypótló munka. A szerzők célja ennek az összeállításnak a közreadásával – amely egyébként végigvonult a sorozat korábbi kötetein is –, hogy elsősorban a folyamatos erdőborítás mellett „elhivatott szakembereknek »szellemi tőkét nyújtson”.

Jelen kötetben a szerzők összegyűjtötték a folyamatos erdőborítást fenntartó erdőgazdálkodásról, az erdőrezervátum-kutatásról és az őserdőről szóló, illetve más, a témakörhöz kapcsolódó magyar nyelvű szakirodalmat (tudományos közleményeket, folyóiratcikkeket, szakcikkeket, egyetemi jegyzeteket, sorozatokat, ismeretterjesztő kiadványokat, vitairatokat, előadásokat, doktori értekezéseket, szakdolgozatokat, diplomamunkákat, honlapokat stb.).

Saját bevallásuk szerint a teljességre törekedtek, túlnyomórészt az 1970-es évektől kezdve megjelent publikációkat listázzák, de a jóval korábbi, meghatározó szemléletű irodalmak is (pl. Roth 1935; Jablanczy 1953 stb.) eredeti hivatkozással és/vagy különféle kiadványokban újra megjelentetett formában, felsorolásra kerülnek.

A B5-ös formátumú kötet 59 oldalas. Az összegyűjtött közel 600 szak-

irodalmi tétel 11, újszerű megközelítést is nyújtó tematikus csoportba került besorolásra, segítve ezzel az eligazodást: *Általános kiadványok, Őserdőleírások, Erdőrezervátumok és kutatásuk, Őrkerdők és kutatásuk, Pro Silva, A folyamatos erdőborítás megvalósításának elméleti háttere, A folyamatos erdőborítás megvalósításának gyakorlati tapasztalatai, Könyvismertetések, Egyéb irodalom, Sorozatok, Honlapok.*

Az egyes irodalmi hivatkozások több témakör alatt is előfordulhatnak szélesebb tárgykört is lefedő tartalmuk okán, például Krutzsch, H.

lunk keresett irodalmi forrás nem abban a témacsoportban található, ahol mi gondoltuk. Ekkor érdemes tovább keresni más témakör alatt.

Engedtessek meg, hogy alább idézzem prof. dr. Hans-Jürgen Ottót – emléke előtt is tisztelegve –, aki a Pro Silva Europa akkori elnökeként 2000-ben egy, a jelen bibliográfiában is szereplő egyik kiadványhoz előszóként írja, amit a Silva naturalis könyvsorozatra és annak záró kötetére is méltán igaznak tartok.

„Elkerülhetetlen modern társadalmunkban az összetett funkciók és célok kérdéseinek megválaszolása. A könyv segítséget nyújt erdőtulajdosoknak és erdész szakembereknek – akik az erdőgazdálkodás gyakorlati problémáival foglalkoznak – különös tekintettel a természet ezen felbecsülhetetlen értékű része iránti felelősségükre. A könyv őszintén ajánlható mindazoknak, akik szívükön viselik az erdők és az erdőgazdálkodás jövőjét.”

A kötet gyarapítja a műértő szakközönség – erdészek, természetvédők, biológusok, erdőökológusok, tanárok – által jól használható, a folyamatos erdőborítás megvalósításával, erdőrezervátum-kutatással és őserdőkkel foglalkozó magyar nyelvű szakirodalom tárházát. Ezen túl a szélesebb nagyközönség érdeklődő, vajt fülű részét is segítheti a témában történő eligazodásban és elmélyedésben.

A Silva naturalis 7. kötete nyomtatott formában beszerezhető a SOE Növénytan és Természetvédelmi Intézetében, elektronikus formában elérhető és letölthető a fent megadott weboldalon.

Frank Tamás

(1999): *Erdők megújítása.* (Országos Erdészeti Egyesület, Budapest–Sopron, 127 pp.) munkája nemcsak az *Általános kiadványok* között szerepel, hanem megtalálható *A folyamatos erdőborítás megvalósításának elméleti háttere* témacsoportban is. Azonban az is lehetséges, hogy az álta-

A duális képzés lehetősége az erdészeti szakképzésben

A szakképzés átalakításának az utóbbi években kiemelt eleme a duális képzés megvalósítása. Ennek lényege, hogy a tanulók elméleti szakmai képzése iskolarendszerben a szakképző intézményeknél történik, a gyakorlati képzést pedig a vállalatok, cégek az elméleti képzéssel párhuzamosan végzik.

A duális képzés kialakításának Németországban komoly hagyományai vannak. Nálunk ennek megvalósítása közel sem jelent egyszerű megoldást. Jogszabályi háttere úgy tűnik megvan, de kialakítása során még számos nehézséggel kell szembenézni.

A tanuló szempontjából a duális képzés előnyei, hogy a diákok a képzés alatt a vállalat által nyújtott technológiával ismerkedhetnek meg, a legjobb szakemberektől tanulhatják a jövőbeli szakmájuk alapjait és fortélyait. Hátránya azonban, hogy kevés olyan gazdálkodó szervezet van, amely egy adott szakma teljes képzési spektrumát képes ellátni.

A vállalat számára azért kifizetődő ez a képzésforma, mert viszonylag hamar képes az elhivatott diákok bevonására, ugyanis az iskolából való kilépés és a munkapiacra történő belépés összecsiszított.

A duális képzésnek azonban megvannak a maga hátulütői is. A vállalat szempontjából eredménycsökkenés várható, ugyanis a tanulók kiemelt figyelmet igényelnek a gyakorlati oktatás során, ami miatt az oktatást végző szakemberek nem tudnak megfelelőképp részt venni a termelésben.

Kockázatot jelent a vállalat számára, hogy a képzésből adódó költségek teljes egészében a ránehezednek. A duális képzés árnyoldala továbbá, hogy több szakember szerint a tanulás képességét veszik el a gyerekektől. Kiderült, hogy sok esetben gyenge képességű diákokkal szembesülnek, akik számára az alapvető ismeretek, mint például az írás, olvasás és számolás is nehézséget okoznak. Hátráltató tényező, hogy a megrendelő nem minden esetben nézi el, ha diákok is dolgoznak a mérnökök mellett.

A duális képzés alapvetően ipari területen vezethető be, de a hazai szak-

képzésben felmerült az agrárterületen is ennek megvalósítása.

Duális képzés az erdészeti szakképzés területén

A továbbiakban csupán szakmai szempontból tekintjük át, milyen előnyei, hátrányai és buktatói lehetnek az erdészeti szakképzés területén a duális képzésnek.

Az agrárcégek és különösen az erdőgazdaságok működése lényegesen eltérő az ipari vállalatokhoz képest. Az erdőgazdálkodásra jellemző a szezonális tevékenység, a regionális elhelyezkedés (hegyvidék, dombvidék, alföld, ártér) a nagy területen való szerteágazó munkavégzés, élő anyaggal való több évtizedes törődés, a területi széttagoltság, az erdészeti munkák jelentős térbeli távolsága, a szakemberek napi szinten történő jelentős helyváltoztatása, az erdőterületen sokszor egyedül, önállóan végzett munka.

A duális képzés kapcsán az erdőgazdaságoknak ilyen körülmények között kellene biztosítani a tanulók teljes gyakorlati oktatását, az ehhez szükséges eszközök és szakemberek biztosítását és mindezek költségeit. Aki ismeri az erdészeti munkát, el tudja képzelni, mit jelentene számukra, ha napi rendszerességgel 25–30 tanuló képzését kellene ellátni a napi feladatok mellett.

További gondot jelent, hogy például egy síkvidéki erdőgazdaságnál ho-

gyan tanulhat a hegyvidéki erdőgazdálkodásról.

Mindezek mellett a duális képzés, az erdőgazdaságok és az iskolák több évtizedes együttműködésével gyakorlatilag működik. Mindkét fél annyit tesz ebbe az együttműködésbe, amennyi nem rontja az eredményességet, sőt a tanulók szezonális erdészeti munkája ezt még segíti is.

Az erdőgazdaság biztosítja a gyakorlóléteget, a szakmai segítséget. Az iskola biztosítja a tanári felügyeletet, a gyakorlati eszközöket, az ismeretek módszeres átadását, a gyakorlati képzés szakmai, pedagógiai oldalát. A tanulmányutak pedig a különböző régiók erdőgazdálkodásának megismerését segítik.

Ennek a több évtizedes fennálló együttműködésnek a jelentős felborítása nem kecsegtet eredménnyel. Inkább ennek a feltételrendszerét kellene erősíteni.

Amennyiben az erdőgazdaságokra az elvárhatónál nagyobb teher nehezedik, amely már a mindennapi munkáját befolyásolja, már nem együttműködési szándékkal, hanem kényszerből fogja tenni amit tesz és ebben nem lesz köszönet. Adminisztratív és gazdasági megfontolásokból nem lehet az erdőgazdaság vállára tenni a teljes gyakorlati oktatást, mert alapvetően nem erre a feladatra predesztinált. Az iskolától elvenni a szakmai oktatást pedig felér egy intézmény megszüntetésével.

Az agrárszakmák, ezen belül az erdészeti szakképesítések is eszközigényes, drága képzések. Még egy erdőgazdaságtól se várható el, hogy duális partnerként több tízmilliós eszközöket oktatási céllal szerezzen be, vagy termelőeszközökön oktasson. Sok esetben nem is rendelkezik ezekkel a gépekkel, eszközökkel, mert vállalkozókkal dolgoztat.

Ezért is lenne észszerű annak megfontolása, hogy az agrár szakképzésben létrejött öt Agrár Szakképzési Centrum területalapú szerveződése hogyan foglaljon magába egy-egy agrárszakmát országosan felölelő szakmai alapon létrehozott Képzési Központot. A kilenc agrárszakma tekintetében ez nem is tűnik kivitelezhetetlennek.

Erdészeti szakképzés esetében ez egy Erdészeti Képző Központ létesítését jelenti, felszerelve a szakmára jellemző legmodernebb technikával elsődlegesen a gyakorlati ismeretek elsajátítására. A két duális partner, az iskola és az erdőgazdaság között ez jelentené a gyakorlati képzés csúcsát, amiből országosan elég egyet létrehozni. Ennek részleteit korábbi írásomban már érintettem.

A központi költségből létrejött Erdészeti Képző Központ a csúcstechnika gyakorlati megismertetésével, biztosításával nem támasztana a duális partnerekre indokolatlanul nagy terhet. Sőt ebből mindkét fél profitálhatna. Az is-

kolók a legmodernebb technikát tudják tanulóikkal megismertetni, az erdőgazdaságok pedig képzett gépkezelőkhöz jutnak a területükön alkalmazott gépek működtetésére.

Az erdőgazdaságokra elsősorban a tantárgyi gyakorlatok helyszíneinek biztosításában, naposi szolgálat fogadásában, tanulmányutak lebonyolításában, összefüggő évközi és a nyári gyakorlatok biztosításában lehet számítani.

Ezek a feladatok alapvetően kiegészítik a gyakorlati oktatást, de nem veszik át az intézményektől a tanterv előírása szerinti gyakorlati képzést. Véleményem szerint ez már komoly együttműködés, alkalmas a duális kép-

zésnek az erdőgazdálkodás területén elvárható követelményeinek megfogalmazására.

Ez az együttműködés hosszú távon képes biztosítani, hogy kellő felkészültségű középfokú szakemberek álljanak az erdőgazdálkodás rendelkezésére.

Felmerült, hogy a duális képzés kapcsán nemcsak a gyakorlati képzés, hanem az elméleti oktatás is a cégek feladatává válna. Belegondolva ez azonnal az iskolák tantestületeinek bomlását eredményezné. Aki tehetné, keresné a biztonságot valahol másutt. Aztán amikor bebizonyosodik, hogy hibás volt az elképzelés, nincs visszaút, mert nem lehet egyik napról a másikra újra építeni egy iskola szakmai testületét.

Nagyon fontos tehát, hogy az erdőgazdaság, de nyugodtan mondhatom, az egész agrárágazat vonatkozásában átgondolt, megalapozott, minden résztvevő számára elfogadható szakmai megoldás szülessen, elkerülve a pusztán fiskális szempontok szerinti döntéseket.

Meggyőződésem, és több évtizedes tapasztalatom, hogy az erdőgazdaságok minden észszerű segítséget megadnak azoknak az iskoláknak, amelyekről várják a szakember-utánpótlást. Ezt a segítőkészséget kell ötvözni a duális képzés szakmai elgondolásaival a valóban gyümölcsöző megoldás érdekében.

Dr. Rónai Ferenc

Képek: **Magyar Mezőgazdaság**

Új, modern traktorok az agrárszakképzés szolgálatában

November 3-án három új oktató traktorral gazdagodott a Középmagyarországi Agrárszakképzési Centrum. A Középmagyarországi Agrárszakképzési Centrum három iskolájába – a váci Tánacsics Mihály Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégiumba, a piliscsabai Dr. Szepesi László Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégiumba, illetve az örkényi Pálóczi Horváth István Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégiumba – kerültek az oktató járművek, amelyeket egy pályázat keretein belül nyertek el az iskolák az Agrárminisztérium jóvoltából.

A projekt jelentősen segíti az agrárszakmák digitalizációját, a precíziós gazdálkodás elsajátítását, így diákjainknak napra-

kész tudást adhatunk a tanulmányaik során. A gyerekek tanulmányaikat iskoláinkban elvégezve már magabiztosan, jogosítvánnyal és szakmai bizonyítvánnyal a kezükben vállalhatnak munkát vagy alapíthatnak vállalkozást.

A projekt konzorciumvezetője a Déli Agrárszakképzési Centrum, akikkel nemcsak a pályázat keretében, hanem egyéb szakmai területeken is jó az együttműködés.

A traktorok „kicsomagoló eseményén” az érintett iskolák tanulói, oktatói és vezetősége vettek részt, valamint az örkényi Középmagyarországi ASzC Pálóczi Horváth István Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium eseményén Bagdán Boglárka agrárszakképzésért felelős helyettes államtitkár, valamint Soós Beatrix, az Agrárszakképzési Főosztály főosztályvezetője képviselte az Agrárminisztériumot.

Az oktató járművek T kategóriás jogosítvány megszerzéséhez segítik az alábbi szakmákban tanulókat. Az említett jogosítványt iskoláinkban ingyenesen szerezhetik meg a tanulók, mezőgazdasági technikus, mezőgazdasági gépész, mezőgazdasági gépésztechnikus, gazda, erdőművelő-fakitermelő, erdésztechnikus képzéseken.

A projekt segíti a Középmagyarországi Agrárszakképzési Centrum stratégiai irányelveit, többek között a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő, korszerű szakképzés biztosítását.

Forrás: **Középmagyarországi Agrárszakképzési Centrum**

Kitüntetett erdész kollégák október 23. alkalmából

Magyarország függetlenségéért a forradalom mártírjai tették meg az első lépéseket, a magyar nép együttes erővel lépett fel 1956 októberében a diktatúra ellen, a demokrácia helyreállítása és a nemzeti függetlenség érdekében – jelentette ki **Farkas Sándor** az Agrárminisztérium miniszterhelyettese az 1956-os forradalom és szabadságharc emléknapja alkalmából megtartott ünnepségen.

Popovics Mihály, a Nyírerdő Zrt. nyugalmazott erdészeti- és üzemigazgatója részére, az erdőfelújítás és erdőgazdálkodás területén elért eredményeiért.

Az agrárminiszter az Életfa Emlékplakett Bronz fokozata elismerést adományozta

Birck László, a Gemenci Erdő és Vadgazdaság Zrt. nyugalmazott erdészeti vezetője részére, több mint három évtizedes sikeres erdőfelújítási és erdőtelepítési munkájáért, példaértékű vezetői tevékenységéért. (Kitüntetését később veszi át.)

Sipos Péter Tamás, a Bakonyerdő Zrt. nyugalmazott erdészeti igazgatója részére, a bakonyi bükkösök természet felújításának bevezetése, az ugodi vadász hagyományok sikeres folytatása érdekében végzett több mint három évtizedes munkájáért.

Az Országos Erdészeti Egyesület ezúton gratulál a kitüntetett kollégáknak!

Forrás: **AM Sajtóiroda**

Fotók: **Pelsöczy Csaba/AM**

A miniszterhelyettes beszédében arra emlékeztetett, hogy az 1950-es években ugyan meggyengült az agrártársadalom helyzete, de nem veszítette el hitét és egységét, megmaradt benne a készség és képesség az ismételt újrakezdésre. Farkas Sándor szerint 1956-ban a magyar falvak lakóinak, a magyar birtokos parasztságnak határozott elképzelése volt arról, mi lehetne a magyar mezőgazdaság fejlődésének iránya.

A miniszterhelyettes arra is felhívta a figyelmet, hogy 1956 hagyatéka nemcsak a történelemlétkönyvekben és levéltárakban található meg, hanem azoknak a szakembereknek a munkájában is, akik ma átvehetik a kiemelkedő munkásságukat elismerő kitüntetéseket.

Ez az elismerés nemcsak a díjazottak számára nagy érték, hanem az

egész agrárium számára komoly sikert jelent, mivel az egyéni teljesítmény, az alázat és a szorgalom jó példáját villantja fel a társadalom egésze előtt – emelte ki Farkas Sándor.

Az agrárminiszter az Életfa Emlékplakett Arany fokozatát adományozta

Beliczay István, a Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. nyugalmazott erdészeti vezetője részére, az erdőművelésben és a csemetetermesztésben hosszú évtizedeken át végzett áldozatos munkájáért, példamutató nemzettudatos szakmai életútjáért.

Az agrárminiszter az Életfa Emlékplakett Ezüst fokozatát adományozta

Domokos Gergely, a Nyírerdő Zrt. nyugalmazott csemetekert vezetője részére, az erdőgazdálkodás, különösen a csemetenevelés terén végzett áldozatos munkájáért.

MEGOSZ Nagyrendezvény Ópusztaszeren II.

Az Ópusztaszer Nemzeti Történelmi Emlékpark adott otthont az idei évben a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége éves nagyrendezvényének, ahol a köszöntő és ünnepi beszédek elhangzását követően, az országos találkozót kiemelt eseményeként adták át a 2020. évi Rimler Pál díjakat és a MEGOSZ emlékérmeket.

A kitüntetéseket *Zambó Péter* földügyekért és erdőkért felelős államtitkár (AM), *Farkas Sándor* parlamenti államtitkár, miniszterhelyettes (AM) és *Mocz András*, a MEGOSZ elnöke adta át.

A MEGOSZ elnöksége határozatának eredményeként három **Rimler Pál-érem kitüntetésben** részesültek, a magán-erdő-gazdálkodásban végzett kiemelkedő munkásságuk, életútjuk elismeréseként.

Áncsán György erdésztechnikus. Szegeden, a Kiss Ferenc Erdészeti Technikumban 1961-ben kapta meg oklevelét és a Hajdúsági Állami Erdőgazdaságnál, a Nyírerdő Zrt. jogelődjénél kezdte erdész tevékenységét. A Tiszacsegei Erdészet Hortobágy kerületében tölgy és fehér nyár fajokból 800 hektár erdőt telepített. 1971-től a Hajdúhadházi TSz ágazatvezetője, és 1982-től a Püspökladányi Kísérleti Állomással együttműködve nemesnyár összehasonlító hálózati kísérleteket, és akác fajtakísérleteket végzett. Az 1996-os nyári világkongresszus terepi bemutatóinak volt szervezője. Irányításával több ezer erdőtelepítés valósult meg.

1994-től szakmai segítségével alakult meg a Hajdúhadházi, a Hajdúhadházi Nagyerdő, és a Kutas 2000 Erdő Birto-kossági Társulat, és végezte a szakmai irányításukat.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara megalakulásával megbízták a Hajdú-Bihar megyei erdészeti-vadászati osztály irányításával. A Társas Erdő Szövetségnek, a MEGOSZ jogelődjének és az Erdészei és Energetikai Szaporítóanyag Terméktanácsnak alapító tagja.

Mint nyugdíjas szakember a környezetében élő minden erdőtulajdonosnak és erdőgazdálkodónak térítésmentesen végez szaktanácsadást, szakirányítást. Az elmúlt 45 évben szakmai terepi bemutatók sorát szervezte meg, segítette a gazdálkodókat a szakmai kihívások megoldásában. Az alföldi erdők kezelése gyarapítása érdekében folyamatosan kiemelkedő gyakorlati, tudományos, gazdasági szakmai tevékenységet végez.

Nagy Imre okl. erdőmérnök. 1982-től erdőművelési műszaki, majd ágazatvezetőként dolgozott a Zalai Állami Erdőgazdaságnál. Személyéhez köthető több száz hektár erdőtelepítés, a Kis-Balaton I. ütem védőfásításainak levezénylése,

az Obornaki Arborétum és Fenyő Plantázs létrehozása. Aktív szereplője volt a Kistolmácsi-tó Pihenőhely kialakításának is.

Az erdők magánosításának idejét a frontvonalban töltötte. 1992-től húsz dél-zalai TSz. erdőfelügyelőjeként 14 000 hektáron támogatta az átalakulást, a gazdálkodás folyamatossága érdekében a tulajdoni formák és kezelési módok közötti ellentétek áthidalását. Számos erdőbirtokossági társulat létrehozásában működött közre. Felügyeleti területén már 1996-ra a kezelt magánerdő aránya meghaladta 90%-os mértéket. Zala megyében pártolta a szakma által addig alig elfogadott akác erdőtelepítéseket, leginkább a termőhelyileg nagyon gyenge adottságú Kanizsai-homokvidéken.

Az ÁESZ szombathelyi igazgatójaként az erdőtervezés során teret adott a magánszektor újító törekvéseinek, pénzügyileg és felügyeleti megoldásokkal jelentősen támogatta a szűkár felszámolásokat.

Kutatóként számos publikációban állt ki a magánszektor döntő hányadát képező akác sarjgazdálkodás, az akác és nemesnyár erdőtelepítések mellett. Több tanulmányban felhívta a figyelmet a jó termőhelyi adottságú védett és a Natura 2000 hálózathoz tartozó területeken a nemesnyárasok sűrű nyárrá történő átalakításának pénzügyi következményeire, amely kérdéskörben a kompenzáció alapjaiban még ma is rendezetlen.

Újdonságként leírta és gazdaságilag elemezte a nemesnyár iparifa ültetvények hazai technológiáját és várható hozamait. Kollégáival megalapozta az akác iparifa ültetvények most induló és hasonló célú kutatásait.

2012 óta az az Erdészeti Tudományos Intézetben az erdei vadkárfeleltétel és értékelés módszertani megalapozója.

Az Országos Erdészeti Egyesületben régió-képviselőként a magán- és állami szektor egyenjogúságának a szószólója volt. A MEGOSZ-szal kötött megállapodás alapján 2015 óta erdő- és vadgazdálkodási igazságügyi szakértőként ingyenes tanácsadással segíti a hozzá forduló magánerdősöket. A Soproni Egyetem címzetes docense, a MEGOSZ pártoló tagja.

Dr. Schiberna Endre okl. erdőmérnök. Erdőmérnöki diplomáját Sopronban 1999-ben kapta meg. Doktori tanulmányait a Roth Gyula Erdészeti és Vadgazdálkodási Tudományok Doktori Iskolában végezte, ahol a doktori disszertációját a magán-erdő-gazdálkodás témakörében írta.

1999 és 2013 között a Soproni Egyetem, Erdővagyon-gazdálkodási Intézetének kezdetben munkatársa, majd a vezetője lett. Az intézetben töltött időszak a szakmai szellemiség szempontjából meghatározó jelentőségű volt számára. Az

időszak kezdetén a Magán Erdőgazdálkodói Testületi Hálózat lelkes szervezője. Később számos hazai és nemzetközi kutatási projekt aktív részesévé vált, ezek közös jellemzője, hogy a magánerdő-gazdálkodás aspektusait vizsgálták.

A doktori disszertáció készítése közben szoros szakmai kapcsolatba került a MEGOSZ-szal, és azóta számos közös sikeres projekt fémjelzi ezt az együttműködést.

2013-tól a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézetének Ökonómiai Osztályán tudományos tanácsadó. Fő kutatási területe a magánerdő-gazdálkodás, erdészeti és vadászati ökonómia.

Tagja az Országos Erdészeti Egyesületnek, az *Erdészeti Lapok* szerkesztőbizottságának, tagja továbbá a MEGOSZ-nak, illetve a Veszprémi Akadémiai Bizottság Mezőgazdasági és Erdészeti Munkabizottságának.

Erdészeti tanulmányúton több utatnyi országban járt, számos hazai és nemzetközi konferencián, tréningen előadott. A Soproni Egyetem habilitált címzetes egyetemi docense.

MEGOSZ elnöksége határozatának eredményeként három, a magánerdő-gazdálkodásban kiemelkedő, és eredményes tevékenységet végző kollégát tüntetett ki **MEGOSZ emlékéremmel**. A kitüntetéseket *Jakab István*, a MEGOSZ elnöke, *Győrffy Balázs*, a NAK elnöke és *Mocz András*, a MEGOSZ elnöke adta át.

Dél István erdésztechnikus. Pályaválasztását alapvetően meghatározta édesapja erdész hivatása, aki születésekor az alsósegesdi Zichy-uradalomban teljesített erdész szolgálatot. Innen a Zala megyei Botfára került a család folytatva

a hivatást. Gimnáziumi tanulmányait Zalaegerszegen 1956. évben fejezte be és a tanszünetekben minden nyarat az erdőn, erdészeti munkával töltött. A gimnázium befejezése után a zalaegerszegi erdészethél mint fizikai munkás egy évig, majd adminisztrátorként dolgozott, és 1958. évtől 1960-ig az Erdőmérnöki Főiskola hallgatója volt. 1960-ban a zalaegerszegi erdőgazdaság baki erdészeténél beosztott erdész, majd a herendi erdészethez történő áthelyezése után megszerezte az erdésztechnikus oklevelet és kerületvezető erdészként dolgozott. 1971. évtől termelőszövetkezeti erdészként irányította a teljes erdészeti ágazatot. 1995-től a megváltozott körülményekre való tekintettel magánerdők szakirányítását végezte és töretlen lendülettel folytatta mostanáig. Munkája eredményét dicséri a Bakony jól kezelt erdeje, amit fokozatosan ad át az új erdészgenerációnak.

Mikó Károly erdésztechnikus, okl. vadgazda mérnök. Az erdő szeretetét mint szilvásváradai lakos szívta magába, és ez inspirálta arra, hogy 1974-ben az egri Dobó Ist-

ván Erdészeti Szakközépiskolába jelentkezzen. 1978-ban erdész képesítést kapott, majd 1980-ban erdésztechnikus vizsgát teljesített, 1984-ben vadgazdálkodási technikus oklevelet kapta meg. Tanulmányait a Debreceni Egyetemen folytatta, ahol 2003-ban vadgazda mérnökként, majd a Szegegyetemen vadgazdálkodási szakmérnökként szerzett diplomát.

1978-tól 2002-ig az Egererdő Erdészeti Zrt.-nél és jogelődjénél teljesített szolgálatot. Munkáját mindig alaposan és szakmailag kiválóan végezte.

1995-től erdészeti és vadászati egyéni vállalkozó. A privatizáció során jelentős erdőterületek kerültek a birtokába, melyet vásárlásokkal is növelt. Vadaskertet létesített, amit elhivatottan nagy szakmai hozzáértéssel vezet. 2002 óta főállású erdészeti-vadászati vállalkozóként kezeli a közel 400 hektáros magánerdejét, és további 500 hektáron végez szakirányítást. Folyamatosan dolgozik a vadgazdálkodás és a magánerdő szakszerű és eredményes működése összhangjának megteremtéséért. 14 éve elnöke a szilvásváradai Farkas-völgy vadásztársaságnak.

Megalakulásától, 26 éve tagja a MEGOSZ-nak, és 2017-óta a MEGOSZ felügyelő bizottságának tagi teendőit látja el.

Német Imre erdésztechnikus. Erdésztechnikus végzettségét 1954-ben szerezte Debrecenben és még ebben az évben megkezdte erdész pályafutását a Halasi Erdőgazdaság Kelebiai Erdészetének Sáskalaposi kerületében, ahol 1961-ig dolgozott, majd átkerült fahasználati műszaki vezetőnek a Kerekegyházi Erdészethez. 1993-ig, nyugdíjba vonulásáig magas szakmai igényességgel látta el feladatait. Munkáját mindig nagy odaadással végezte, alaposága, szakszerűsége példaként szolgált mindenkinek.

Nyugdíjazását követően erdészeti szakirányítóként aktívan bekapcsolódott a rendszerváltást követően újonnan kialakuló magánerdő-gazdálkodás megszervezésébe és szakmai irányításába. Felkarolta, segítette az erdőtulajdonosokat a hatósági ügyintézés felvállalásával, szakmai tanácsokkal, konkrét terepi művezetéssel. Szervezte a tulajdonosi közösségeket, igen sokszor az ő tevékenységének köszönhetően indulhatott be a gazdálkodás az addig rendezetlen területeken. Az erdőesítéstől a véghasználatig minden munkát nagy szakértelemmel szervezett, irányított és teszi ezt jelenleg is. Nyugdíjasként a mai napig 170 erdőgazdálkodó közel 1800 hektár területén végez szakirányítási tevékenységet, és több mint 1000 hektár új erdő telepítése fűződik nevéhez.

Imre bácsi 38 éven át szolgált a állami erdőket, és nyugdíjasként aktívan immár 28 éve a magánerdőket.

Az erdőgazdálkodásban eltöltött 66 éves szolgálati ideje alatt mindig a szakma tisztelete és az erdők iránti feltétlen elköteleződés jellemezte.

A díjak átadása után az aulában a Nimród Kerek-Erdő Egyesület alkotó táborában, az Agrárminisztérium támogatásával, Vass Tamás erdőmérnök népi iparművész és Hatvani István által megálmodott és elkészített dombormű leleplezése következett, amit az országfásítás újraindításának tiszteletére készítettek.

Délután a meghirdetett programnak megfelelően konferencia keretében előadásokra került sor, amit *Győrffy Balázs* a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara elnöke nyitott meg. Megnyitó beszédében kihangsúlyozta az együttműködés fontosságát, és kiemelte, a szakmai szervezetek egyik legfontosabb célja a tájékoztatás, az információk átadása a források előteremtése mellett.

Forrás és fotók: **MEGOSZ**

A tatár juhar kórokozói

Dr. Tuba Katalin – egyetemi docens, SoE Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

Dr. Kelemen Géza – igazságügyi szakértő

www.azevfaja.hu

A juharok levelein, ágain és törzsén számos károsítóként fellépő gombafajt ismerünk. A tatár juharról kórtani szempontból ugyanaz mondható el, mint a károsítóknál: viszonylag kevés erdővédelmi vagy növényvédelmi problémát okozó fajt figyeltünk meg rajta. Ehhez tartozik még, hogy a városi, illetve az erdőterületeken élő példányokon a kórokozó fajok száma, valamint ezek aránya jelentős különbséget mutat.

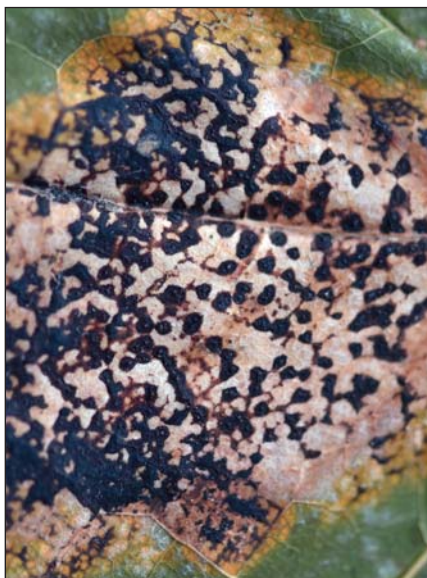
Ennek részben az abiotikus tényezőkből (városi hőmérséklet, csapadék; talajviszonyok) és az ápolásból, részben a genetikai háttérből adódó okai vannak. Utóbbi eltérés elsősorban annak tudható be, hogy a városokban általában az *Acer tataricum* var. *ginnala* (szin.: *A. ginnala*) fajt ültetik, aminek azonban rendszertani helye vitatott, vannak, akik önálló fajnak, többen alfajnak, mások pedig változatként említik.

A levélen károsító gombafajok közül egy kevésbé ismert *Rhytisma* fajt, a *R. punctatum*-ot kell kiemelnünk, ami tatár juharokon gyakran megtelepszik. Ez az apotéciumos gomba az erdész körökben is jól ismert a juharok ritizmás betegségét, tintafoltosságát okozó *R. acerinum* fajtól tünetileg abban tér el, hogy a leveleken kialakuló fekete szkleróciumréteg nem egybefüggő, hanem apró, kb. 1 mm átmérőjű pontokból áll (1. ábra).

A kórokozó a lehullott leveleken a levélfoltokban teletel át. A levélfoltok nem mások, mint a fekete szkleróciumok, melyek üregeiben az ivartalan alak spermáciumai a nyár folyamán tömegesen képződnek.

Az ivaros alak, a tál alakú apotécium, amely a lehullott levelekben, az áttelelést követően fejlődik ki. Megjegyzendő, hogy ez esetben az apotécium egy sajátos formája a hiszterotécium alakul ki.

A tavasszal szóródó aszkospórák a légcserenyílásokon keresztül fertőzik meg a leveleket. A fertőzést követően néhány hét múlva, körülbelül június közepétől jelentkeznek az első tünetek. Mivel korai lombhullást és levél-

1. ábra. *Rhytisma punctatum* és *R. acerinum* szkleróciumrétege a levélen

hullást nem okoz, élettani, ezzel együtt gazdasági kár nem köthető hozzá.

A *Taphrina polyspora* exoaszkuszos gomba elsősorban a tatár juhar leveleit fertőzi. Kezdetben a levélfoltok színe sárgás, olívaöld, majd vörösesbarnává, lilásbarnává válnak, halványsárga szegéllyel. Kezdetben a méretük 1 cm-nél nem nagyobb. Néha a foltok kissé hullámosodnak. Idővel aztán összeolvadnak, miközben felületükön szürkés, deres jellegű exoaszkuszbefonat figyelhető meg. Végül a foltok elfeketednek és elhalnak (2. ábra). Az erősebben fertőzött levelek idő előtt lehullanak.

A fertőzés kialakulásának a párás mikroklíma, a csapadékosabb, meleg, tavaszi, nyár elejei időjárási viszonyok kedveznek.

Leggyakrabban az erek mentén, hosszan elnyúló, szürkésbarna, egyenmő, matt nekrozisokat, vagy foltokat okoz a *Diplodina acerina*. Az acervulusok a levél fonákán alakulnak ki. Megjelenése a tatár juharon gyakori.

A *Didymosporina aceris* (szin. *Sphaerulina aceris*) a leveleken 3–4 mm átmérőjű, szögletes, sötétbarna, fényes jellegű foltokat okoz, melyekben az apró, fekete acervulusok a levél színén képződnek (3. ábra). A leveleket fény felé tartva látható, hogy a foltoknak nagyon vékony sárga pereme van.

A *Phloeospora acerina* (szin. *Gloeosporium acerinum*) 1–2 mm-es zöldesbarna levélfoltokat okoz (4. ábra). Az ivartalan alak acervulusza a levél fonákán fejlődik ki. A tatár juhar a szín-

2. ábra. *Taphrina polyspora* szürkés, deres jellegű exoaszkuszbefonata

3. ábra. *Didymosporina aceris* szögletes sötétbarna foltja

anyagokban gazdagabb juharok közé tartozik, emiatt a tüneteket nyár végén, ősszel sárgás, pirosasbarna, mozaikos levélszíneződés követi.

A *Phyllosticta minima* foltjai nagyobbak (5–8 mm), peremük sötétebb. Sokszor a foltok világosabb barna közepe sem egynemű. A leveleket fény felé fordítva látható, hogy sárga gyűrű keretezi őket. A levélfoltokban apró fekete ivartalan képletek, piknídiumok alakulnak ki. Az eddig ismertetett levélbetegségek megjelenésére mind a városokba telepített, mind az erdőkben élő példányoknál számíthatunk.

Magyarországon, a mintegy 20–25 éve megjelent konídiumtartós *Cristulariella depraedans* nálunk egyelőre csak a juharokat támadja meg. Tünetei gyakran tatár juharon is megfigyelhetők.

A gomba a lehullott levelekben kialakuló fekete szkleróciumokkal telel át. A fertőzést követően a levélen apró, szürkés léziók jelennek meg, melyek gyorsan növekszenek, fehéressé válnak és akár az 1 cm-es átmérőt is eléri. Az ivartalan képletek a levél fonákán képződnek, és a szél vagy csapadék segítségével a levél felületére jutva, ott hosszú csíratömlőt hajtva fertőzik meg a levelet. A tünetek inkább az alsóbb ágakon, párásabb mikroklímában ala-

4. ábra. *Phloeospora acerina* 1–2 mm-es foltjai

5. ábra. *Ganoderma applanatum* termőtestek *Acer tataricum* var. *ginnala* törzsén

kulnak ki. Hűvös, csapadékos nyarakon a fertőzött levelek száma jelentősen megnövekszik. A téli nagy mennyiségű csapadék a kórokozó áttelelését pozitívan befolyásolja.

A lisztharmatfertőzés a tatár juhart sem kíméli, sőt mi több, két lisztharmat faj is rendszeresen megtalálható rajta. A fertőzés súlyosságát az időjárási viszonyok jelentősen befolyásolják. A *Sawadaea tulasnei* a juharok tekintetében szűkebb tápnövénykörrel rendelkezik, de a tatárjuhart előszeretettel fertőzi, míg a szélesebb tápnövénykörű *S. bicornis* általában ritkábban fordul elő rajta.

Az epifita micéliumból és a konídiumláncokból álló bevonat inkább csak az őszi közeledtével válik feltűnővé a tatár juhar levelein és termésein. Az ivaros képletek, a kleisztotéciumok, szeptember végétől jelennek meg a micéliumok és konídiumláncok közé ágyazva a leveleken. Elsősorban a városba telepített egyedeknél, melegebb, kevésbé nedves időjárási körülmények között kell a lisztharmatfertőzést követően jelentős levélhullással számolni.

A *Nectria cinnabarina* f. *aceris* a juharok pusztuló ágain él gyengültségi kórokozóként. Kultúrváltozatokon azonban ágelhalásokat is okozhat, így az *A. tataricum* var. *ginnalán* is.

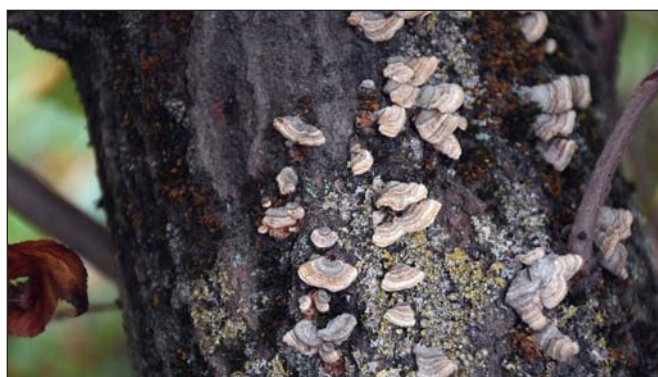
A peccétviaszgomba-félék családjába tartozó polifág *Ganoderma applanatum* (szin. *G. lipsiensis*) gyakran megfigyelhető a tatár juharok gyökérnyaki részén (5. ábra). Nagy termetű, élő termőtestű, fehér korhasztó faj. Elsősorban szaprotróf életmódú, de esetenként fakultatív nekrotrófként is károsíthat. Megjelenésére a tatár juharon inkább a városi környezetben számíthatunk.

Ezen túl számos más taplófaj is megtelepszik a tatár juharokon így a szaprotróf, illetve fakultatív sebsparazita hasadt lemezű gomba (*Schizophyllum commune*) (6. ábra), az erőteljesen korhasztó, ehető pisztrigomba (*Polyporus squamosus*), vagy a lombfa-likacs gomba (*Spongipellis spumeus*).

Mint láthatjuk a tatár juharokon leggyakrabban a leveleken foltbetegséget okozó fajok telepsznek meg. A fáját megtámadó fajok száma egyelőre csekély. A fenti már-már ijesztőnek tűnő felsorolás ellenére a tatárjuhar stabil egészségi állapotú fajaink.

Köszönetnyilvánítás

A publikáció elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00018 („Termeljünk együtt a természettel – az agrárerdészet mint új kiterjesztési lehetőség”) projekt támogatja. 🌿

6. ábra. *Schizophyllum commune* termőtestek *Acer tataricum* var. *ginnala* törzsén

A tatárjuhar (*Acer tataricum* L.) erdőművelési tulajdonságai

Dr. habil. Frank Norbert – SOE EMK Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

A tatárjuhar vagy fürtös juhar habitusát tekintve általában cserje, azonban számára kedvező termőhelyi viszonyok mellett kisebb fává fejlődik. A meleg-kontinentális fafaj jellegéből következően mind a hőmérsékleti szélsőségeket, mind pedig a tartós szárazságot jól tűri. Leggyakrabban lőszőn fordul elő; inkább mészkedvelő fafaj.

Lassú növekedésű, és általában nem ér el magas kort (70–80 év). Gyökérzete mintegy 1,5 méter mélyre hatoló szívgyökérzet. Természetes körülmények között a tatárjuhar oldalgyökérzete a lombkoronaéltől akár 2–2,5 méter távolságra is megtalálható.

Virágai május közepétől nyílnak, rovarbeporzók, és Európa számos országában méhlegelőként is ültetik.

Termése augusztus második felében, szeptember elején érik, majd az október–novemberi időszakban hullik. Magját (termését) viszont célszerű álló fáról, szeptember végén gyűjteni, de novemberi nagy mennyiségű maghullás esetén a magja talajról is gyűjthető.

A gyűjtés után azonnal szikkasztani kell, melynek során 10–15 cm vastagságban a termését el kell teríteni és naponta – lehetőség szerint – többször átforgatni. (Az átforgatáshoz célszerű olyan eszközt használni, mellyel nem sebezhető meg a mag, illetve a maghéj.) A szikkadt mag és a szárny vörösbarna színű.

A később szedett, illetve tárolt mag átveszik, ezért ebben az esetben mintegy 5 hónap rétegelés szükséges. (A juharok magja viaszérésben is gyűjthető, majd vethető.) Egy kilogramm mag mintegy 17 000–20 000 db magot tartalmaz; ezermagtömege ~50 g. A tatárjuhar termése 2–3 évig őrzi meg csírázóképességét.

Az 5 cm széles vetőhoronyba vetett magvakat a vetéskor 2–3 cm vastag, porhanyós földdel kell takarni. A tatárjuhar magja lassan csírázik, és általában sok léha magot tartalmaz. Csírázása epigei, a keskeny csíralevelei háromereseek. A magvak csírázásáig a talajt nedvesen kell tartani. A csemete-nevelés során árnyalás nem szükséges, viszont a kései fagyok károsíthatják, azért ezek ellen takarással kell védekezni.

Az átlagos csemetekihozatal 20% körül van. A csemete növtérzsükséglete 18–24 cm². Általánosan 2 év alatt éri el a kiültethető méretet.

A tatárjuhar jól tűri a gyökéralávágást és az ágnyesést, ezért suháng és sorfanevelésre, valamint bonsainevelésre is alkalmas. Vegetatív szaporítás esetén a nyári alvószemzés a legalkalmasabb, úgy, hogy a hagyományos T-szemzés helyett a chipszemzést alkalmazzuk.

Sarjadzóképesége jónak mondható, melynek során tősarjakat hoz.

Hagyományos értelemben vett erdőgazdálkodási jelentősége gyakorlatilag nincs. Számos szakkönyv szerint faanyagát tűzifaként értékesítik, azonban ökológiai jelentősége miatt célszerűbb lenne egyedeit megkímélni, és a tisztítások, a gyéritések, a végvágás vagy pedig a bontóvágások során az állományokban visszahagyni.

A tatárjuhar a természetes előfordulási helyein, a többszintes tölgyesek második szintjében található, ennek során ezen élőhelyek talajvédelmében jelentős szerepet tölt be. A tatárjuhar az erdőssztyepp zóna egyik legértékesebb fafaja, a lehulló lombozata talajjavító hatású, valamint hozzájárul a tölgy(ek) avarjának lebontásához is.

A téli hideget jól tűri, mivel azonban a lombozata viszonylag sokáig a fán marad, ezért a korai havas eső jelentős töréskárokat okozhat az egyedekben.

Az erdőn kívüli felhasználása jóval jelentősebb (lehet) azáltal, hogy a só-tűrőse miatt a gyengén szikes talajokon pótolhatatlan. Továbbá az alapfaj, illetve egyes fajtái alkalmasak, és előszeretettel alkalmazzák is az utcáfásításokban és az iparterületek fásítására is, mivel a füst- és egyéb szennyeződésekkel szemben nagyfokú toleranciát mutat.

Azokban az országokban, ahol az ún. városi erdőgazdálkodás/erdészet (*urban forestry*) meghonosodott, a tatárjuhar az előbb említett tulajdonságai miatt előszeretettel ültetett fafaj. Cserje, illetve alacsony fa megjelenése, pirosas ikerlependék termése, továbbá színes, dekoratív őszi lombszíné miatt számos országban közkedvelt parkfa.

Fotók: **Korda Márton**

Emlékezés a 100 éve született Dr. Káldy József-re

Az erdészeti gépesítés professzora

Születésének centenáriuma alkalmából prof. dr. Káldy József családja, tisztelői és szakmai örökségének őrzői rótták le tiszteletüket a Soproni Egyetem Botanikus kertjében álló szobránál. Az Erdőmérnöki Kar tanévnyitójának napján rendezett ünnepségen az erdészeti tudomány, az erdészeti gépesítés nemzetközileg is elismert, kiemelkedő tudására és oktatójára emlékeztek.

Az ünnepségen *dr. habil. Czupy Imre*, az Erdőmérnöki Kar dékánhelyettese, az Erdészeti-műszaki és Környezettechnikai Intézet igazgatója méltatta prof. dr. Káldy József életútját és szakmai munkásságát. Beszédében elmondta, hogy a Professor úr 1959–1983 között vezette az Egyetem azóta intézetté átalakult Erdészeti Géptani Tanszékét, valamint több egyetemi vezetői tisztséget is betöltött. Elévülhetetlen érdemeket szerzett az erdőmérnökképzés műszaki ismeretanyagának kialakításában.

Dr. habil. Czupy Imre megemlékező beszéde

Lerakta azokat a biztos alapokat, melyekre a ma oktatói is bátran építkezhetnek. Mérnökök százait oktatta és nevelte, mindvégig azt tartva szem előtt, hogy korszerű ismeretekkel vértesse fel hallgatóit.

Tudományos munkájának fontos alapelve volt, hogy korszerű erdőgazdálkodás nem létezhet gépesítés nélkül.

Az Országos Erdészeti Egyesület Gépesítési Szakosztályának elnökeként (1967-től 1983-ig) a 20. század második felében meghatározó módon járult hozzá a magyar erdőgazdálkodás gépesítésének fejlesztéséhez. Tudományos és szakmai munkásságát számos megjelent kutatási jelentés, szakkönyv, szakkikk és egyetemi jegyzet fémjelzi. Káldy József nevét határainkon túl is ismerik.

Alapító tagja volt a FORMEC Erdészeti Gépesítési Kollokviumnak, melynek nagy nemzetközi konferenciáját 2019-ben éppen Sopronban rendezték. A mai, kései utódok igyekeznek megfelelni Professor úr szellemi örökségének.

A közelmúltban szerzett be a tanszékének jogutódja egy harvester-forwarder szimulátort annak érdekében, hogy az oktató és kutatómunka napjainkban is az általa mindig elvárt magas színvonalon és a legmodernebb eszközökkel

folylék. Emlékére ma is a nevét viseli az Intézet gyakorlati képzésének is bázisul szolgáló Erdőgépfelkészítő Központ. Tevékenysége, pályája példaértékű az utókor számára, emlékét és szellemiségét megőrizzük – zárta megemlékező szavait Czupy Imre.

A beszédet követően Bende Attila doktorjelölt szavalt el Káldy professzor kedvenc versét, Ady Endre *Krisztus-kereszt az erdőn* című költeményét.

Az egykori munkatárs, *prof. dr. Horváth Béla* – akinek váratlan betegsége miatt gondolatait Czupy Imre tolmácsolta – a következőkben idézett személyes hangvételű levelében elevenítette fel az első állásinterjútól a közös munkákon keresztül a staféta átadásáig Káldy József személyiségét, munkásságát.

„*Tisztelt Káldy család! Tisztelt Jelenlévők* (akik velem együtt Káldy professzorra emlékeztek)!

Káldy professzor szakmai munkásságát intézetigazgató utódom dr. Czupy Imre egyetemi docens méltatta, nekem néhány személyes élménnyel szabadjon emlékezni rá.

Káldy József professzor 100 éve született. Némi szerencsével még ma is élhetne, de már 37 éve nincs közöttünk. Sokszor elmerengtem azon, különösen vezetői tevékenységem első éveiben, hogy de jó lenne, ha élne, és a háttérből nyugdíjasként segítené munkámat, lenne kivel konzultálni, lenne kitől tanácsot kérni a nehéz helyzetekben. A későbbiekben aztán rájöttem, hogyha közvetlenül nem is, de áttételesen mindig segített, mert az alatt a nyolc év alatt, amit mellette, vele dolgozhattam, rengeteget tanultam tőle szakmából, szakmaszeretetből, emberségből, tisztességből, becsületességből, sőt még vezetői ismeretekből is. Tevékenységemet máig is mindezek határozzák meg.

Káldy József professzor urat 1974 kora őszén volt szerencsém megismerni, akkor, mikor egy, az egyetem Erdészeti Géptani Tanszékére írt, gépészmérnököknek szóló tudományos segédmunkatársi pályázat kapcsán bátorkodtam felkeresni azért, hogy bemutatkozzam, és érdeklődjem, hogy van-e esélyem e pályázat elnyerésére.

Barátságosan, de kellő szigorral fogadott, én igyekeztem elmondani, ki vagyok, mi vagyok, miért szeretném elnyerni ezt az állást. Ő vázolta az elvárásait, majd meglepetésemre feltett néhány kérdést a növényvédelmi gépek témakörében. Valami ilyesmiket: „Fiatalúr, milyen növényvédelmi gépeket ismer? Mi a hidraulikus cseppképzés?” Mindezen én nagyon meglepődtem, de a tőlem telhető módon igyekeztem válaszolni. Azt megkérdezni akkor nem mertem, miért pont ez érdekli, mikor itt erdészeti gépekkel foglalkoznak. Magamban gondoltam, talán kiskertje vagy valamilyen birtoka van, ahol permetezni akar. Kb. egy órát beszélgettünk, mikor elváltunk, semmit nem ígért, de biztatott: „Fiatalúr, adja be a pályázatát”.

Aztán, mint tudott, felvételt nyertem, utólag az is kiderült, hogy négy pályázó közül választott engem (akkor még nagyobb presztízse volt az egyetemi állásoknak).

1975. január 2-án volt az első munkanapom a Káldy-tanszéken. Abban az időben még szokás volt, hogy az új embereket körbe viszik, és bemutatják az egyetemen. Engem

az a megtiszteltetés ért, hogy Ő maga személyesen kísért, és mutatott be az akkori dékánnak, Pankotai Gábor professornak és a többi tanszékvezetőnek.

Aztán elég hamar a mélyvízbe dobott. Első feladatomban az akkor indult erdővédelmi szakmérnök képzés erdővédelmi gépek című tárgyaira való felkészülés volt. Ekkor derült ki, hogy miért is voltak ilyen kérdései az első találkozásunkkor. Kezembe adta a tantárgyi programokat, mondva, dolgozzam ki az erdővédelmi gépek üzemeltetésével kapcsolatos tananyagot. Máig őrzöm azokat a kézzel írt jegyzeteimet, amelyeket ebben a témában sikerült összeraknom, és amelyekbe Ő itt-ott belejavított. Hogy e témájú munkámat elfogadta, azt bizonyítja, hogy az 1975 végén megjelent Erdővédelmi géptan című jegyzetében társszerzője lehettem, én írtam az Erdővédelmi gépek üzemeltetése című fejezetet. Ez volt az első közös publikációnk, amit aztán még számos követett, amelyekre nagyon büszke vagyok.

Tanszékre kerülésemmel még magázódtunk, én professor úrnak szólítottam, Ő pedig engem – vizonzásul is megadva a tiszteletet – mérnök úrnak vagy fiatalúrnak. 1975 márciusában, a József-napi tanszéki összejövetelen ért az a megtiszteltetés, hogy felajánlotta a tegeződést, ettől kezdve Ő nekem „Jóska bátyám” lett, Ő pedig engem a keresztnevemen szólított.

Gépészmérnökként kerültem a tanszékére, de az erdőszépgépész szakmát tőle tanultam meg. Odakerülésemmel kértem, hogy előadásait végighallgathassam, az akkori erdőszépgépész évfolyammal együtt. Ezt nagy örömmel engedélyezte. Mindhárom tantárgya előadásain rendszeresen bent ültem, összesen talán kétszer-háromszor hiányoztam, akkor is csak azért, mert azokon a napokon pont Ő maga küldött el valamilyen külső feladat elvégzésére.

Már a tanszékre kerülésem kezdetétől – de tette ezt mind egyik kollégám esetében is – odafigyelt arra, hogy folyamatosan továbbképezsem magam, bővítssem ismereteimet az erdőszépgépészeti gépezés területén. Mindezt bizonyítja, többek között, hogy:

- rendszeresen magával vitt bennünket külső munkáira, illetve teremtett nekünk lehetőséget az önálló külső munkákhoz;
- rendszeresen részt vehettünk az általa elnökölt Országos Erdészeti Egyesület Gépezési Szakosztályának rendezvényein;
- rövid idő elteltével a Gépezési Szakosztálynak tagjai is lehettünk, így megismerhettük az erdőszépgépész szakma akkori országos vezetőit;
- elküldött egy fél éves belföldi tanulmányútra, hogy ipari gyakorlatom mellé ismerkedjek az erdőszépgépészettel is;

Egyetemi vezetők koszorúozása

Iff. Káldy József mondott köszöntőt a család nevében

- készítetett arra, hogy jelentkezzem a Magyar Tudományos Akadémia aspiránsi képzésére.

Szigorú, de következetes vezető volt, aki kellő humorral is rendelkezett.

Káldy József professzor szoros szakmai és baráti kapcsolatokat ápolt az erdőszépgépész szakma hazai és külföldi meghatározó személyiségeivel. Idehaza elsősorban prof. dr. Szepesi Lászlóval – aki aspiránsvezető volt – és az erdőgazdaságok gépezési vezetőivel. Külföldön a környező országok egyetemeinek erdőszépgépész professzoraival és a FORMEC-ben dolgozó szakemberekkel. E kapcsolatokba folyamatosan bevonta munkatársait – köztük engem is –, így azok, e háttérre épülve, máig tovább élnek. Váratlan halála után, e kapcsolatok folyamodványaként sok segítséget kaptam idehaza prof. dr. Szepesi Lászlótól, külföldről pedig prof. dr. Rónai Jenőtől, Zólyom erdőszépgépészeti professzorától, aki egy fél évre vendégprofesszornak is eljött Sopronba.

Megtiszteltetés számomra, hogy utódja lehettem, és három évtizeden keresztül vezethettem az Erdészeti Géptani Tanszékot, amely azóta intézetté fejlődött. Meggyőződésem, hogy azért lehettem ennyi ideig sikeres vezető, mert tőle megtanultam mindazt (szakmát, emberséget, tiszteletet, szerénységet), ami egy vezetővel szemben elvárás lehet. Hasonlóképpen megtiszteltetés, hogy közel két évtizeden keresztül utódja lehettem az Országos Erdészeti Egyesület Gépezési Szakosztályának élén is.

Kedves Jóska Bátyám!

Remélem, onnan fentről figyelemmel kísérted, kíséred mindazt, ami a tanszékeden az elmúlt évtizedekben történt, és megelégedéssel nyugtázod azt, amit nyomdokaidon haladva máig elértünk.”

Prof. dr. Horváth Béla levelének felolvasását követően a család nevében *iff. Káldy József* emlékezett meg édesapjáról és fejezte ki köszönetét az ünnepség szervezőinek.

Az esemény koszorúzással zárult. A Soproni Egyetem képviselőjében *prof. dr. Fábrián Attila* rektori feladatokat ellátó általános rektorhelyettes és *prof. dr. Lakatos Ferenc* kutatási és külügyi rektorhelyettes tisztelegtek ez egyetem egykori professzora előtt.

Az Erdőmérnöki Kar nevében *prof. dr. Bidló András* dékán, *prof. dr. Király Gergely* és dr. habil. Czupay Imre dékánhelyettes helyezték el a megemlékezés koszorúját Káldy József szobránál.

Dr. habil. Czupay Imre
Soproni Egyetem

100 éve született az erdők szerelmese

Őszutó hava a november, melynek második napi ünnepe a halottak emlékezete. Ez bensőséges és megható, általában családi körben eltöltött eseménynek számít. A megemlékezés azonban ráirányítja figyelmünket olyan embertársainkra is, akik bizonyos szakterületeknek erkölcsi, pedagógiai és tudományos szempontból meghatározó személyiségei voltak.

Ilyen egyén volt Majer Antal professzor úr is, akinek ebben az évben ünnepelhettük születésének 100. évfordulóját. 1978-ban, mielőtt átvettem a diplomámat, tiszteletem jeleként készítettem vele egy interjút (magnófelvételt), amelynek tartalmát most közkinccsé teszem. Remélem, egykori tanítványai szívesen idézik vissza gondolatain keresztül a sokoldalú professzor személyét, akik pedig csak hallottak róla, azoknak szakmai bölcselletei ma is iránymutatóként szolgálhatnak az erdőművelés elveinek alapsabb megértéséhez.

Führer Ernő
okl. erdőmérnök

– *Tisztelettel és szeretettel köszöntöm dr. Majer Antalt, az erdőműveléstan professzorát. Először is szeretném megköszönni, hogy lehetővé tette számomra egy interjú készítését életéről és pályájáról. Tehát, Professzor Úr, hogyan is kezdte pályafutását, és milyen nehézségekkel találkozott abban az időben, mikor erre sor került?*

– Mindenekelőtt az erdőmérnöktől megkívánt hivatástudat és hivatásszeretet kialakulásával és annak kifejlődésével kellene kezdenem a mondanivalómat.

Én a pályától igen messziről indultam, hiszen Mezőföldről, az Alföldről származom, ahol egy pusztán, tanyán éltünk. Az erdőhöz való kapcsolat legfőlegb csak annyiban volt, hogy óriási rónaság szélén állt az a házacskó, ahol élünk, a másik oldalon pedig egy uradalmi, ún. tilos erdőfoltocskó volt.

Bennem, kezdettől fogva, még talán iskolába járás előtt is – mivel pusztán lévén elég messzire kellett gyalogoltni –, óriási különbséget ébresztett ez a két természeti képződmény, a mezőség és az erdőség hangulata. Mezőségen éltem, de lopva mindig szívesen tartózkodtam az erdőben, csodálva annak különleges hatását, növény- és állatvilágát, és már akkor is valamilyen természetszeretet és -kedvelés, aztán pedig kíváncsiság vonzott a biológia felé.

Ez a nagy vonzódás csak fokozódott akkor, amikor a sors egész véletlenül hat elemi iskola után kiragadott erről a helyről, és a Bakony szívébe, Veszprémbe kerültem középiskolába. A Mezőségné és a Bakonynak ez a különbözősége,

az erdősült vidék szépsége már kezdettől fogva annyira megragadott, hogy ámulva-bámulva csüngtem ennek a környéknek mindig is a szépségén.

Szerencsémre akadtak olyan tanárain, kettő-három is, de különösen Rédl Rezső, aki a Bakony flóráját is feldolgozta, és aki igyekezett már igen

korán, szinte második gimnazista koromtól kezdve kinyitogatni a szememet a természet csodái iránt. Nagyon szeretett, nagyon örült, ha elvihetett növénytan kirándulásokra, ha csak 1-2 órára is. Sokat sétáltam vele, és szinte ilyen gyermekdeden, játszva megismerhettem a növényvilágot, elsajátíthattam a fajoknak nemcsak a magyar, hanem a tudományos neveit is.

Emellett erdészgyerek lévén, bár piarista paptanár volt ugyan, akkor már a növénytan doktora, nem tudta soha megtagadni a származását, mindig élénken ecsetelte előttem a természet szépségeit, különösen az erdő csodáit. Állandó nosztalgiával volt az erdészpályára, az erdők iránt.

A várban lévő gimnáziumunk ablakából le lehetett látni a Buhin-völgyön keresztül a Papodra. A tanórák alatt, néha fél órát állt az ablak előtt, nem is figyelt arra, hogy mi hogy felelünk, vagy mit csinálunk, csak csodálta és nézte a természetet. Sokat is kirándulgatott. Amellett nagyon jó szónok, igen jó előadókészségű ember volt, gyönyörű hanggal áldotta meg a sors. Annyira el tudta bennem csepegtetni az erdőszeretetet, az erdők iránti vonzalmat, ami a későbbi évek során még inkább elmélyült bennem, hogy úgy gondoltam, ennek a természetszeretnek talán legjobban az erdőmérnöki pályán tudnék hódolni.

Munkásszülőktől származván – ráadásul harmadikos gimnazista koromban már meghalt édesapám –, az élet bizonyos mértékű önfenntartásra kényszerített. Igaz, volt hét testvérem, akik próbáltak segíteni, de tulajdonképpen úgynevezett instruálással, gyengébb tanulók korrepetálásával, tanításával tartottam fenn magamat.

Mindig 5-6 velem egykorú diákot tanítottam. És miben leggyengébbek általában a fiatalok? Matematika, fizika, esetleg latin és görög nyelvben. Nemcsak, hogy megértettem a matematikát, fizikát, hanem szinte olyan rutinná vált bennem, hogy sikerült középiskolai tanulmányaim során nemcsak megkedvelni e tárgyakat, de elsajátítani is.

Úgy gondoltam én akkor, alig van olyan továbbtanulási lehetőség, azaz egyetem, ahol a biológiát és a matematikát ennyire össze lehetne kapcsolni, mint az erdőmérnöki. Ezért mertem jelentkezni ide, az erdőmérnöki pályára hallgatónak.

Itt nagyon könnyen végeztem, jeles oklevéllel. Érdekes, hogy akkoriban – gondolom, itteni tanárainknak köszönhetően –, nem annyira a biológiában, hanem inkább a műszaki, a matematikával kapcsolatos tárgyakban erősödtem meg.

Az életet is ezen a területen képzeltem el, mint most is legtöbben, akik bár erdőszeretettől, hivatásszeretettől, biológiai kedvelésből jönnek az egyetemre, mégis átváltanak a mai életnek megfelelően inkább a műszaki, technikai, technológiai tárgyakhoz.

Nyaranta én is erdőrendezésen, majd a Kárpátokban és persze Erdélyben vasútépítésnél dolgoztam, és úgy is volt, hogy ha végzek, akkor Kárpátjára kerülök a kisvasútépítőkhöz. Oda voltam már félig-meddig szerződött.

A háború miatt azonban korlátozódtak a lehetőségek, és emiatt Veszprémre kerültem 1944. december 1-jével. Ott értem meg a felszabadulást is, és egy fél éves veszprémi erdőhivatali beosztott munkakör után, bizony elég korán, 1945. augusztus 20-án már kineveztek, mint magyar királyi segéderdőmérnököt, illetve magyar állami segéderdőmérnököt, szentgáli erdőgondnokká.

Az volt a feladatom, hogy ott az erdők államosítását hajtsam végre, és szervezzem meg ezt az erdőgondnokságot, rendezsem be és vezessem. Másfél évet töltöttem ott, és a tulajdonképeni földreformon történő változtatások miatt ezt a gondnokságot a végén mégis bevonták a Veszprémi Erdőhivatalba.

Akkori igazgatóm úgy döntött, hogy egy újabb pionírszereppel bíz meg. A franciavágási fűrész- és kisvasútüzem akkor került állami tulajdonba, így annak az átvételét és vezetését bízták rám. Itt két esztendő töltöttem el, és igen jó hatású volt későbbi pályámra a fűrészüzem-, de a vasútüzem-vezetői tevékenység is. Emellett igyekeztem igen sokat erdőbe járni, és az akkori erdőigazgatóm, Rabi János, fölfedezvén bennem a biológiai érdeklődést igyekezett minél előbb erdőgondokká újra kinevezni.

Így kerültem 1948-ban az Ugodi Erdőgondnokság élére. Szerintem, ez volt a legszebb, legalkotóbb időszakom, ahol önállóan, az erdőgondnokság mindenféle apró-cseprő gondjával terhelten is rengeteget tudtam kint, az erdőn lenni. Emiatt a biológiai vonatkozásokkal igen elmélyülten foglalkoztam.

Az Ugodi Erdőgazdaság zöme bükkös. Érdekes módon, az ott látott természetes erdőfelújítási problémák, anélkül, hogy előtte az erdőtipológiáról és a növénytársulástanról sokat hallottam volna, a gyakorlatból vetítették elélem a tudományos problémákat is. Azaz, hogyan kellene elkülöníteni, differenciálni a bükkösöket a termőhelyi adottságok alapján, amit elsősorban az

aljnövényzet mutat, elárulván az állományok vízgazdálkodását és egyéb vonatkozásait.

Mert hiszen az ember napról napra látta, hogy egyik helyen jól megy a természetes felújítás a bükkösben, máshol viszont nem. Különböző módszert kellett alkalmazni az egyik helyen, mint a másikban. És a végén az aljnövényzet mutatta erdőtípusok alapján tulajdonképpen nagyszerűen el lehetett ezeket a bükkösöket különíteni, és így az egyes erdőtípusokra meg lehetett alkotni az erdőművelési technológiát.

E munkára 1950-ben kaptam felkérést az akkori minisztériumi főhatóság részéről. Babos Imre vezette akkor a főosztályt, tőle minden segítséget megkaptam. 1952-ben egy kis könyvvel, előtte néhány cikkel, tudományos vonalon, azaz az akadémián is jelentkezhettem.

Ez persze oda vezetett, hogy később, akkor már a Magasbakonyi Erdőgazdaság vezetőjeként, vonzódtam, kicsit vágódtam a kutatómunka után. Így kerültem 1953 júniusában az Erdészeti Tudományos Intézethez. Szerencsére kint hagytak még 4-5 évig a terepen, tehát kutatómunkámat is elsősorban a Bakonyban folytathattam.

Innen 1958-ban az ERTI budapesti központjába, annak Erdőművelési Osztályára kaptam kinevezést. Bármennyire is nem szívesen, de bizonyos okokból vállalnom kellett. Azzal az elhatározással rendeltek Pestre, hogy pár éven belül az igazgatói teendőket is el kell látnom. Ez alól azonban próbáltam kihúzni magamat, nem vállaltam az igazgató-helyettesi posztot sem.

Nagy nehézségek árán sikerült 1961-ben az egyetemre kerülni, mert úgy gondoltam, hogy a gyakorlati ismeretek mellett most már a kutatómunkában is szerettem elegendő tudást. Mivel szerettem mindig is az oktatást, nevelést, úgy éreztem, talán e területen tudnék leghasznosabban tevékenykedni. Már 17 éve ennek, 7 évet töltöttem a gyakorlatban, kb. ugyanennyit a kutatóintézetben és több mint kétszer ennyit az egyetemen.

– *Professzor Úr, lenne egy jelentéktelennek tűnő kérdésem: egyszer egy gyakorlaton meg tetszett kérdezni, hogy tanulunk-e középiskolában latinul, és sajnálattal tetszett venni, hogy a többség nemmel válaszolt. Miben látja Professzor Úr a latin nyelvtudás jelentőségét itt az egyetemen?*

– A tudományos életben, főleg a növény-, és állatvilágban történő eligazodás során közismert, hogy a tudomá-

nyos neveknek az alkotása mindig latin, és bizonyos mértékig görög szavakkal történik.

Nekem nagy előnyt jelentett annak idején, hogy latinul és görögül is tanultam öt esztendeig, ezért e tudományos neveket szinte játszva elsajátíthattam. Most viszont tapasztalom, hogy az egyetemi ifjúságnak borzasztó nehéz ezt a nómenklatúrát megtanulni, mert az alapokat nem ismerik.

Persze nem könnyű sem a latin, sem a görög szavakkal megbirkózni az idején. Emlékszem én is, annak idején, mikor elsős gimnazista lettem, és falusi, pusztai emberként először hallottam latin kifejezéseket, az első órán kapott néhány szó tanulása olyan energiát jelentett, hogy még egyéb foglalkozásokon is azt tanultam. A körmeimre írtam fel a nominativus, accusativus, genitivus, dativus, ablativus neveket, amik a főnévragozás eseteit jelentik. El kellett telnie néhány hétnek vagy hónapnak, amíg az ember észjárását egy ilyen másik nyelvre át tudta állítani.

Úgy gondolom, ha valaki első ízben találkozik a latin nevekkel, ugyanígy lehet. Szerintem, azonban nem az egyetem feladata, hogy e nevek tanulását megkönnyítse.

Talán még egy gondolatot elmondanék ezzel kapcsolatban: tudom, hogy a tudományos nevek elsajátítása most így még nehezebb, mint nekünk, régieknek, mégis ragaszkodom hozzá, mert egy egyetemi végzettségű embernek a saját szakmájában ki kell alakítania egy olyan nómenklatúrát, amely őt mintegy kiemeli a középiskolát végzettekől.

Egy erdőmérnöknek ismernie kell azt a tudományos nyelvhasználatot, ami egy erdész szakközépiskolát végzett embertől elkülöníti. Pár évtizeddel ezelőtt egy erdőmérnököt nemcsak erdész, hanem erdészeti gyakorlattal rendelkező, nem képzett emberrel is megpróbálták helyettesíteni, mondván, hogy az erdészethez mindenki ért, pedig nem ért. Ugyanakkor az ember látta, hogy egyes ágazatokban, elég csak az orvosokra gondolni, soha nem próbálták a magasan kvalifikált szakembereket képzetlen egyénekké helyettesíteni. Pedig az orvosoknak ugyancsak kialakult szaknyelve van, és nem félnek ennek az elsajátításától, használatától, Joggal követeli meg ez a szakma a mai fiataloktól is, hogy ezt a terminológiát megismerjék. Tehát ez foglalkozásuk velejárája.

(Folytatjuk)

Archív fénykép: **Tarjáni Antal**

100 éve született a hazai fenntartható erdőgazdálkodás úttörője

Amikor dr. Madas László, a Pilisi Park-erdőgazdaság egykori alapító igazgatója a Visegrádi-hegységben megkezdte a mai örökerdő-gazdálkodás alapjául szolgáló úgynevezett szálaló erdők kialakítását, még szó sem volt klímaváltozásról. A haladó szellemű erdőmérnök és polihisztor előrelátását tanúsítja, hogy a 21. században a Pilisi Parkerdőben az általa megkezdett szakmai munkát továbbfejlesztve az erdészek a klímaváltozás negatív hatásaival szemben ellenállóbb, magasabb ökológiai értéket képviselő örökerdőket alakítanak ki.

Dr. Madas László 1920-ban született Sopronban, a Muck erdészdinasztia harmadik generációs sarjaként. Erdőmérnöki diplomáját 1942-ben szerezte a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem soproni Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki karán. Ezt követően az egyetem Út- Vasútéptérségi Tanszékének adjunktusa volt mindaddig, amíg 1943-ban besorozták. Hat éven át tartó háborús szolgálatából 3,5 évet orosz hadifogságban töltött, ahonnan 1949-ben tért haza. Majd több államerdészeti beosztást is betöltött, mígnem 1954-ben a Visegrádi Erdészet vezetője lett.

Ekkor indította el az országban egyedülálló kísérletként az erdőanyai völgyben a szálalóvágásos erdőfelújítást, amit élete végéig irányított és ellenőrzött. Neki köszönhető, hogy az örökerdő-gazdálkodás irányába mutató kísérleti eredmények közvetlenül is tanulmányozhatók Visegrádon. Tulajdonképpen ez tekinthető a hazai, ma már örökerdő-gazdálkodásnak nevezett erdőművelési rendszer előfutárának.

Bátran kijelenthetjük, hogy dr. Madas László messze megelőzve korát, a fenntartható gazdálkodás szellemében végezte munkáját. Közreműködött az erdők hármass rendeltetésének megfogalmazásában a korábbi kettős (védelmi és gazdasági) pilléren nyugvó, erdőgazdálkodási modell közjóléti rendeltetéssel történő kiegészítésében, ezzel az erdők társadalmi szerepének újragondolásában.

Dr. Madas László a természetvédelem területén is kiemelkedő teljesítményt nyújtott. Irányításával és széles körű összefogással született meg a Pilisi Táj Fejlesztési Program, ami a tömegturiz-

mus kezelését a környezetvédelmi érdekek figyelembevételével valósította meg.

A vezetése alatt lévő Pilisi Állami Parkerdőt az Országos Természetvédelmi Hivatal 1978-ban tájvédelmi körzettel nyilvánította. Majd szárnyai alatt, 1981-ben létrejött a Pilisi Bioszféra Rezervátum, ami az UNESCO „Az ember és a bioszféra” programjának részévé, és a világ 701 bioszféra-rezervátumának egyikévé vált.

Dr. Madas László, a Pilisi Állami Parkerdőgazdaság 1983-ban nyugalmazott igazgatója nemcsak remek szakember volt, hanem a fiatalok párfogója és segítője is. Sok leendő erdőmérnök köszönhette önzetlen és bölcs tanácsait, iránymutatását.

Mindezen túl dr. Madas Lászlót gyakran foglalkoztatta az erdészet jövőbeli sorsa, a szakma további fejlődésének kérdése is, aminek a zálogát a folyamatos megújulásban látta.

Felbecsülhetetlen eszmei értékű szakmai hagyatékát méltón őrzik utódai. Ennek egyik tanúbizonysága az a *Türelem az erőbőz* című kisfilm is, ami a Pilisi Parkerdő 50 éves jubileumára készült és emléket állít számára is.

A kisfilmben öt erdészgeneráció vall arról, hogy mit is jelent számára a Pilisi Parkerdő, ami az egykori igazgató és munkatársai odaadó munkája nélkül nem az az erdő lenne, mint amiben napjainkban eltölthetjük szabadidőnket.

Dr. Madas László így vallott arról, hogy miért is tartja szépnek a szakmáját: *„...az erdész egy adott pillanatban akár 300 éves időtartamot is átfog, miközben egy 150 éves idős fa és az alatta lévő 5–10 éves újulat mellett áll – amely további 150 évet is megélhet –, és hogy milyen beavatkozásokat végez, azt ennek tudatában kell eldöntenie”.*

Kimagasló szakmai teljesítményét számos elismeréssel honorálták: Európa-díjas, Bedő Albert-díjas, a Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztjének birtokosa, az Országos Erdészeti Egyesület Tiszteletbeli Tagja, Visegrád díszpolgára. Dr. Madas László 2009-ben hunyt el Visegrádon.

Forrás: **Pilisi Parkerdő Zrt.**

Egy levél margójára...

Dr. Madas Lászlót – a magyarországi jóléti erdőgazdálkodás zászlóbontóját és a parkerdő-gazdálkodás atyját – aligha kell bemutatnom olvasóinknak. Mi, idősebbek, jórészt személyesen is ismerhettük Őt, sőt többen közvetlen kollégái is voltunk.

Közte s köztem néhány levélváltás is történt. Hadd idézzek ezek egyikéből néhány mondatot, amelyből őt, mint *embert*, és egyénisége gazdag egészéből is sokat megismerhetünk.

„Mindig mondom: adjunk hálát a sorsnak, hogy ide születtünk a mérsékelt égövbe, azon belül is a Kárpát-medencébe, ahol a természet négy évszakának egymást követő csodálatos változatossága formálja az itt élők lelkét, és él a remény bizonyossága, hogy a tél mindig tavaszra fordul.

Élvezem az erdő ezerszínű, színpompás lombzatát: kénsárgától a bíborvörösig. Gyönyörű őszi napok jelzik a »vénesszonyok nyarát«. Az az erdész, aki mázliból nem iródkban, adminisztrációban élte le munkás életét, hanem tőmelletti feladatok megvalósítására és ellenőrzésére fordíthatta erejét, valójában sohasem mehet nyugdíjba, mert rabul ejtette a természet varázsa...”

Baráti szeretettel ölellek:

Madas Laci bátyádm

Visegrád, 2008. okt. 12-én

Közreadja: **Dobay Pál** okl. erdőmérnök

Egyesületünk mélyen gyökerező hagyományt kíván teremteni, amikor november legelején, Halottak napja alkalmából felhívja a helyi csoportok és a szakosztályok figyelmét az elhunyt erdész elődök emléképolásának közösségteremtő és éltető fontosságára. *Weöres Sándor* alábbi verssoraival rájuk emlékezünk...

Ballada három falevélről

Lehullott három falevél
észrevétlen az őszi ágról.

És jött a szél, a messzi szél,
egy messzi, másik, új világból. –

Elröpült három falevél.

...

Az egyik magasba vágyott:
talált a felhők közt új világot,
emelte, emelte a szél.

...

A másik rohanni vágyott:
magasba hágott és mélybe szállott,
sodorta, sodorta a szél.

Harmadik szédülni vágyott,
szemét lehunyta, semmit se látott,
kavarta, kavarta a szél.

Lobogott három falevél.

...

Lehullott három falevél
tehetetlenül a világból.
Ott lenn a sár, fekete mély –
ki emel fel az őszi sárból,

ti szegény három falevél?

Weöres Sándor

Örök világosság a holtaknak! Áldás az élőknek!

Az Országos Erdészeti Egyesület Vértesi Helyi Csoportja, a Vérteserdő Zrt. és Tata Város Önkormányzata közös főhajrással és koszorúzással emlékezett meg elhunyt, neves erdész elődeinkről és családtagjaikról a tatái Almási-úti sírkert-

ben, 2020. október 31-én. Többek között mécsesek gyúltak *Csekefalvi Török Sándor* miniszteri tanácsos, a Temesvár Vadászerei és a Tatai Erdészeti Szakiskola egykori igazgatója, majd *Béldi Ákos*, az Országos Erdőrendezési Főosztály erdőrendezési felügyelője és a Vértesi Erdőgazdaság üzemtervezője sírjánál. Az emlékezés virágait, a – 2019-ben a vadászerei iskola Tatára költözésének 100. évfordulója alkalmából – megújult síroknál Encsi Csaba, a Vérteserdő Zrt. főmérnöke, az OEE Vértesi H. Cs. elnöke, Schweighardt Ottó egyesületi tagtárs és Boglári Zoltán a helyi csoport titkára, Tata-Tóváros önkormányzati képviselője helyezték el.

OEE Vértesi H. Cs.

A kistalpai erdészek emlékére

Néhai erdész elődeinkre emlékezünk az 1956-os forradalom és a Mindenszentek – Halottak napja ünnepköre kapcsán. Koszorút helyeztünk el *Sporzon Pál*, akadémiai tanár, és *Kárall János*, erdőmérnök sírjánál, valamint a Mosonmagyaróvár-található '56-os emlékmű-

nél. Mosonmagyaróváron 1956. október 26-án a határőr laktanya előtt eldőrdült és hírhedtté vált, száznál több halottat és rengeteg sebesültet követelő sortűznek két erdész mártírja is volt: *Ferenczi*

Lajos erdőmérnök és *Gyécsek István* fogatos. Az emlékművet az ő tiszteletükre állították a Mosonmagyaróvári Erdészeti dolgozói, 1995. október 26-án.

OEE Győri Erdőgazdasági H. Cs.

Halottak napi erdész megemlékezés Vas megyében

Az Országos Erdészeti Egyesület – az alapításának 150. évfordulójára hirdett Jubileumi Év során –, célul tűzte ki neves erdész elődeink emlékének ápolását, a jeles személyiségeinkről való megemlékezést, amely immár hagyománynak tekinthető. Az OEE által összeállított – honlapján megtalálható – Erdész Panteonban két olyan jeles erdész elődünk szerepel, akinek Vas megyében van a sírja: *dr. Majer Antal* professzor és *Scherg Lőrinc* főerdőmester. 2020. október 30-án Szombathelyen a Jáki úti temetőben dr. Majer Antal sírjánál Varga Péter tagtársunk, a káldi Farkas-erdőn pedig Scherg Lőrinc sírjánál Horváth Gábor egyesületi titkár rövid beszédekben emlékeztek meg a

két erdész nagyságról, majd a csepergő esőben tagtársak jelenlétében elhelyezték a sírokon az emlékezés koszorúit.

OEE Szombathelyi H. Cs.

Egyesületi, erdész és vadász elődeink emlékére

Az Országos Erdészeti Egyesület Székesfehérvári Helyi Csoportjának elnöksége 2019. október 29-én kereste fel az egyesületi életben szerepet vállaló elődök sírhelyeit a Helyi Csoport működési területén: *gróf Hadik Jánosét* és *gróf Széchenyi Zsigmondét*. Gróf Széchenyi Zsigmondról a Helyi Csoport több ízben megemlékezett már korábban, a Vadex Mezőföldi Zrt. pedig em-

lékkeresztet is állíttatott a magyar vadászati kultúra kimagasló alakjának, és a vadászirodalom egyik legnagyobb alkotójának. Emellett főhajrással tiszteltünk a Soponyán felállított, a Vadex Mezőföldi Zrt.-nél és jogelődjénél szolgálatot teljesítő elhunyt erdész és vadász kollégák emlékét őrző kopjafánál.

OEE Székesfehérvári H. Cs.

Emlékezés a Bedő-sírnál

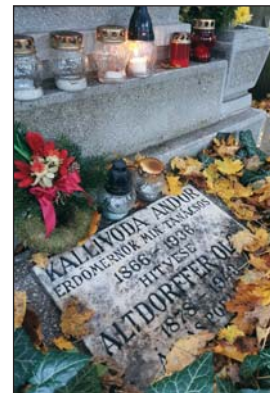
Az Erdélyi Helyi Csoport tagjai Halottak Napja kapcsán megkoszorúzták dr. Bedő Albert sírját. A koszorúzáson részt vettek Porzolt Levente küldöttségi tag, Sipos Ernő, Havrila László és ifj. Kisgyörgy Sándor. 2020. október 25-én pedig ünnepi istentisztelet keretében rőtük le kegyeletünket dr. Bedő Albert halálára emlékezve. A megemlékezésen részt vettek id. Kisgyörgy Sándor Sepsiköröspatak polgármestere, Zsigmond Sándor, a Bedő Albert Emlékházért Alapítvány ügyvezető elnöke. Az ünnepség során Kisgyörgy Sándor méltatta dr. Bedő Albert munkásságát.

OEE Erdélyi H. Cs.

Tisztelet a kiskunsági erdész elődöknek

Az OEE Kecskeméti Helyi Csoportjának képviselői az elmúlt években elindított hagyomány szerint, 2020. november 4-én Halottak napja alkalmából megemlékezést tartottak a kecskeméti Köztemetőben. A megjelenteket köszöntötte a Helyi Csoport titkára, Koczka Zoltán. A résztvevők felkeresték kiemelkedő erdész elődeink síremlékét, és elhelyezték az utódok megemlékező koszorúit, mécseseit. Több között Kallivoda Andor (1866–1936), erdőmérnökre, miniszteri tanácsosra, kecskeméti erdőigazgatóra, Bakkay József (1879–1931) erdőmérnökre, Kecskemét város erdőmesterére, valamint fia, Bakkay László (1912–1993) Bedő-díjas erdőmérnökre, volt bugaci erdészvezetőre emlékeztek a tagtársak. A résztvevők felkeresték a kecskeméti csoport korábban elhunyt tagtársainak sírjait is. Megemlékezünk Sipos Sándor erdőmérnök kollégánkról is, aki 1959–1985-ig a helyi csoport titkára volt, és meghatározó szerepe van abban, hogy a Kecskeméti Csoport a mai napig is jelentős taglétszámmal működik.

OEE Kecskeméti H. Cs.

Elnöki látogatás a Szenioroknál

Az OEE Szeniorok és Tiszteletbeli Tagok Tanácsa legutóbbi ülését 2020. augusztus 27-én tartotta Budapesten a Nemzeti Földügyi Központ Erdészeti Főosztály tanácsstermében (volt ERTI székház). Fő programjaként Kiss László – Egyesületünk elnöke – beszámolóját hallgatta meg.

Schmotzer András elnök köszöntötte a megjelent tagokat, akik a vírushelyzet ellenére is – igaz elnöki ráhatással – nagy számban (23 fő) jelentek meg az összejövetelen. Örömmel mutatta fel a mintegy 140 oldalas kiadványt, mely az elmúlt fél év programjainak, előadásainak írásos összefoglalóját tartalmazta és ami nem jöhetett volna létre, ha nincs a vírus.

Külön köszöntötte Kiss László elnök urat, akit felkért, hogy tartsa meg beszámolóját az Egyesületünk 2019–2022. évi stratégiájáról. Elnök úr röviden beszámolt szakmai életútjáról, munkáiról és kiemelte legszebb időszakaként a diósjenői erdészettervezési munkáját.

Fontosnak tartotta megjegyezni, hogy Zambó Péter korábbi OEE elnök cikluson belüli lemondását követően, a ciklus hátra lévő időszakára választották meg a küldöttek, az országos járványügyi helyzet miatt nem megszokott módon, hanem elektronikus szavazással, elnökválasztó rendkívüli online küldöttgyűlés keretében. A megüresedett alelnöki posztra Nagy Frigyes Vince került, akinek megjelenése erősíti az elnökség munkáját. A választási eredményeket a bíróságok bejegyezték, annak folyamatát rendben lévők ítélték.

Elnök úr beszámolójából kiemelte, hogy az alábbi idézet szellemében szeretné munkáját végezni: „*Jövőképünk egy minden tekintetben erős egyesület megteremtése, mely történelmi alapokon, selmeci szellemben, korszerű szakmai háttérrel szolgálja az erdőt és az erdészek érdekeit, szakmánk rangjának, befolyásának az erdészek elismertségének, az egyesületi tagság presztízsének megőrzésére.*”

A továbbiakban kiemelte az egyesületi élet és a titkársági munka fejlesztésének fontosságát, a működés anyagi biztonságának megteremtését, a tagdíjrendszer megbízható működését, a vagyont gyarapítását és az ezekhez szükséges források előteremtését, az egyesületi alapítványok pénzügyi biztonságát.

Kiemelt feladatként említette a tájékoztatás fontosságát, az Erdészeti Lapok és honlapok hatékony működtetését. Az egyesületi hagyományok fenntartása keretében az évfordulók ünneplését a könyvkiadói tevékenység megtartását, a selmeci hagyományok ápolását. Örömmel vette tagságunk – hiszen a Szeniorok dolgozták ki az Erdészeti Hagyaték és Értéktár Programot – hogy a hagyatékok ápolása és keretfeltételeinek kialakítása is hangsúlyos volt az elnöki stratégiában.

Egyesületünk elnöke hangsúlyozta a szakmai alapokon nyugvó érdekképviselet fontosságát, az erdészsképzés színvonalának fejlesztését, a társadalmi szemléletformálás kiemelt szerepét – év fája, jeles napok, erdők hete, erdészeti erdei iskolák, vándortáborok működtetése –, melynek eredményei már jól mérhetőek, megváltozott az erdészekről kialakított korábbi kép.

A folytatásban beszélt a társadalmi felelősség vállalásáról, nemzeti kincsünk az erdő, olyan természeti örökségünk, melynek fenntartásában fontos a közreműködésünk.

Szociális tevékenység kapcsán megemlítette a nyugdíjas tagság szükség szerinti támogatását. Itt említést tett az Erdészcsillag Alapítványnál történt személycseréről. Lemon-

dott Gémesi József elnök és Magas László, helyükre felkért új tagok Vissi Géza és Kovács Ferenc erdőmérnökök.

Említést tett a határon túli kapcsolatokról, kiemelten a Kárpát-medencei 3 helyi csoport – erdélyi, felvidéki, kárpátaljai – működéséről, valamint az európai és más nemzetközi kapcsolatok felé való nyitás lehetőségéről.

Továbbá egy-két gondolattal kitért a küldöttközgyűlés által elfogadott tavalyi beszámolóra és a 2020. évi tervre, melynek 400 millió Ft a pénzforgalma, a tagdíjbevételekből 41 millió Ft származik. Pályázati bevételek és célzott tevékenységekre nyert összegek adják a költségvetés nagy részét. Ebből legnagyobb összeget a vándortábor 200 millió Ft-ja adja. Az idei évben 300 pedagógus vezetésével 4000 diák, 8 túraútvonalon vett részt. A szemléletformálás jó eszköze.

Környezeti nevelés programra 40 millió Ft pályázati pénzt költöttek. 16,6 millió Ft az Egyesület működési költsége. 24 millió Ft-ba kerül a folyóiratunk kiadása, ami 4000 példányban jelenik meg havonta. 800 ezer Ft érkezett a felajánlott személyi jövedelemadó 1%-ból. Sikertől 40 millió Ft nagyságú tartalékot képezni, amit lehetőség szerint növelni szeretnének.

Megújult a Szerkesztő Bizottság, jónak tartja a lap színvonalát, fiatalokat ösztönöznek újabb cikkek megjelentetésére – mondta az Elnök úr.

Az Egyesület facebook oldalát közel kb. 6900 ember kedveli és 7400 ember követi. Beszélt még az Erdészbárról, az Erdővarázs Családi Napról, az Év fája mozgalomról, a Vándorgyűlés elmaradásáról arról, hogy 2021-ben ismét Kecskemét a rendező.

Továbbá a könyvtári digitalizációról – 130 000 oldalnál tartanak jelenleg – és ennek kapcsán a Wagner Károly Alapítvány rendezett jogi és pénzügyi helyzetéről. A program támogatása szempontjából fontos tény, hogy van az ágazatnak helyettes államtitkári képviselete is.

Az Egyesületnek 3335 tagja van, melyből 40% technikus, 30% nyugdíjas, 38 helyi csoport működik.

Az Elnök úr azzal fejezte be ismertetését, hogy az ajtaja mindig nyitva, legyen a Szenioroké is nyitva, segítsük munkáját, segítsük egymást.

Schmotzer András elnök úr megköszönte a beszámolót és fontosnak tartotta az Elnökség és a Szeniorok közötti munkakapcsolat erősítését, a hagyatékpogram működtetését, az elnökségi üléseken – napirendtől függően – való részvételt, és egy Barátossy Gábor tiszteletbeli szeniortagunktól származó idézettel – „*Kérem Uram, hogy adj nekem több szerénységet és kevesebb magabiztosságot, amikor elő-*

fordul, hogy mások ugyanarra az esetre másként emlékeznek, mint én. Ajándékozzál meg Uram azzal a bölcsességgel, amely beláttatja velem, hogy én is tévedhetek” – adta át a szót a jelenlévőknek.

S. Nagy László örökös tiszteletbeli elnökünk kért szót, amiben gratulált az Elnöknek és örömét fejezte ki, hogy az erdő nagyobb figyelmet és elismerést kap. Kiemelte nemzeti karakterünk erősítését, azt, hogy elnökségi üléseken mindig ott kell lenni, megújuló energia kérdésekkel, székházunk ügyével, Tisza Lajos Alapítvány létrehozásával, kiadványok kérdésével és azok fontosságával foglalkozott felszólalásában.

Schmotzer András elnök úr még egyszer megköszönte Kiss László elnök úr látogatását és azt ígérte, hogy próbálnak aktívak maradni miközben generációváltás történt a Szenioroknál.

Második napirendi pont: „A Számadás könyv kálváriája” címmel, S. Nagy László örökös tiszteletbeli elnök előadása volt.

Schmotzer András elnök úr a napirend nyitányaként megjegyezte, hogy ez a könyv a Szeniorok történelme, és nem jöhetett volna létre Laci bátyánk munkája nélkül. A könyvben szereplő Jereb Ottó technikumi tanár úrtól átvett bölcsességgel miszerint „legyenek szorgalmasak, legyenek becsületesek, szeressék egymást” adta át a szót az előadónak.

S. Nagy László bevezetőjében onnan indult ki, hogy nem sikerült könyvismertetőt tartania, és a folytatásban ráhangolódásként a magyar nyelv páratlan kifejezőerejére mutatott rá két példát idézve Wass Alberttől és Tamási Árontól.

„Az ember lassan átbállag az életen, éppen mintha tóparton lenne, váltakozó arcú dombok között, mindig elbúcsúzik valami régitől, s legokosabb, ha mindezt úgy cselekszi, mint a világ legermeszesebb dolgát.”

„Atyám levette a kalapját, s úgy mendegélt némán, hallgatván a halványodó estében, hogy az éjszaka miképpen közeledik: s hallgatván az én puha lépteimet is bizonyára, melyek az ő nyomának rámáiban maradtak.”

Az előzőek szellemében ez a könyv, egy előrehaladott korban lévő embercsoport közösségi életének, adott – 25 éves – szakaszába enged bepillantást. Megköszönte a Mohai házaspárnak és Németh Jenőnek a sok segítséget, valamint köszönetét fejezte ki a támogatóknak. Majd kitért Madas László mintaértékűen formázott „hagyományozható gondolataira” és kiemelte az összetartozás, kultúra és erkölcs fontosságát.

Ezek után időrendben haladva ismertette hogyan jutott célba és lett kézbe adható a könyv.

2014-ben kezdte összegyűjteni a nála keletkezett Szeniorok Tanácsával összefüggő jelentősebb írásokat, tájékoztatókat. 2016 áprilisában a könyv első gépirati anyagát adathordozón átadta az Egyesület illetékes kollégáinak, és ezzel egy időben kinyomtatásra került az „Ismertető és támogatói lap” tervezete. 2016-ban a Vérteserdőnél támogatói ígérvényt kapott. 2016-ban több megbeszélés, érdeklődés az illetékesektől, árajánlatkérés, az Erdészettörténeti sorozatban való megjelenés feltételeinek megismerése, a hivatalban lévő elnök személyes tájékoztatása, ismertető lap átadása, hangsúlyozva a kiadásra váró könyv jelentőségét.

2016 októberében megszületik a 23/2016-os elnökségi határozat, amely a Szeniorok Tanácsának történetét összefoglaló kötet kiadásával kapcsolatos további egyeztetéseket ír elő a határozatban megjelölt tisztségviselőnek. Az SZT 2016 decemberében megtartott ülésén közreadta és ismertette a Számadás lényegét. Eredményeként állásfoglalás született a kiadás szükségességéről és támogatói kör kereséséről. Ugyanezen ülésen

tájékoztatót adott a bizonytalan helyzetről. 2016 decemberében a Forest Press honlapjára feltették a gyűjtésre vonatkozó felhívást. 2016 decemberében telefonon felvette a kapcsolatot a 23/2016-os elnökségi határozatban megjelölt kollégával. Személyes találkozásra azonban az elfoglaltsága miatt nem került sor. Ugyanebben a hónapban főtítkári utasításra lekerült a Forest Pressről a támogatókeresési felhívás. 2017-ben folytatódott a legjobb árajánlat felkutatása nyomdai munkákra. Ez sikerrel zárult. A Grafít Pencil Nyomda Kft. lett a befutó. Sorozatos sikertelen egyeztetésekkel, korábbi ígéretek be nem tartásával telt az év, miközben újabb és újabb próbálkozások futottak zátonyra. 2018 márciusában ismételt megkerdezésre kerültek azok a támogatók, akik korábban pozitív választ adtak. Kivételesen megerősítették támogatásukat. Végül siker. Május végére elkészült a 300 példány.

Ezek után kézbesítések megszervezése következett, melynek eredményeképpen minden szenior tag, erdőgazdaságok, intézmények, előadók, segítők, közreműködők részére tiszteletpéldányok kiosztása történt meg.

Összefoglalva: ha igaz, hogy a közösségek életerejéje jövőt meghatározó tényező, akkor a szeniorok tapasztalata nyújtotta információkból, a korabeli igen eltérő témák tanulságából meríthetők olyan értékörző gondolatok, erkölcsi motívumok, amelyek a szakunk összetartozásán túl másoknak is segíthet, a közélet jobbításában, a jövő formálásában – fejezte be beszámolóját az előadó.

Schmotzer András elnök megköszönte a beszámolót és egyik életfilozófiáját mondta el, mely szerint abba a korba érkezett, mikor is van véleménye a szakmáról, családról, politikáról, de csak akkor mondja el, ha megkérdezik.

Hozzászólás következett: Marjainé Katalin kapott szót. 10–12 éven keresztül figyelte, követte az eseményeket, Laci bátyánk munkáját, aki hihetetlen szorgalommal írt, gyűjtött. Így állt össze a könyv. Minden jót kíván neki és azt javasolja, hogy Lacin keresztül köszönjük meg a feleségének is ezt a munkát. A tagság elfogadta. Éljen!

Az Elnök ezek után szünetet rendelt el és bejelentette, hogy szünet után az udvaron folytatódik az „Egyebek” megbeszélése és a baráti nap.

A szünet után Elnök úr előterjesztette az év hátralévő részében – természetesen a vészhelyzetre figyelve – havi bontásban a munkatervet. 3 ülést vázolt, szeptemberben 2 előadást (Wisnowszky Károly tanácsadó és Cirok István igazgató), októberben megemlékezést halottainkról, decemberben 1 előadást (Szentpéteri Sándor h.-államtitkár). A tagság egyöntetűen elfogadta az előterjesztést.

Folytatásban a születés- és névnapos kollégák elmaradt köszöntése következett Elnök úr hangulatos megjegyzéseivel.

Káldy József titkár egy mondatban említést tett az államtitkári találkozóról (hagyaték témában) azzal, ha valódi eredmény születik, arról részletesen beszámol. Megköszönte a bizalmat titkári megválasztásához és azt ígérte, hogy legjobb tudása szerint segíti Elnök úr munkáját. Megköszönte, és nagyra értékelte Ormos Balázs tisztagunk első féléves munkáját, írásainak szakszerűségét. Jelezte, hogy rövidesen közreadja Kökény István tagtársunk telefonos elérhetőségét.

Mindeközben Dudás Péter és Bognár József szorgalmasan előkészítette az udvarra illő elemőzsiát és a hozzá való jókat. Köszönjük szépen baráti munkájukat.

Ezek után Elnök úr bezárta az ülést és folytatódott a baráti együttélés, poharazgatás.

Szöveg: **Káldy József** SZTTT titkár

Fotó: **Ormos Balázs**

Apák-fiak és a Selmeci Akadémia II.

Két évszázados kötelék

Ritka az olyan család, ahol a férfiak – ráadásul apák és fiak – több nemzedéken keresztül ugyanabban az intézményben tanultak mérnöknek. Ilyen a Fischer/Ágfalvi család. Öt nemzedék és – három bányamérnök, két erdőmérnök, valamint tanulmányaikban, életükben a közös pont: – a selmeci alma mater kapcsolata feldolgozásra érdemes témakör. Ennek megfelelően ez a tanulmány az 1790 és 1990 közötti két évszázadban élt, egymástól származott öt férfi selmeci akadémiához/főiskolához való kapcsolatát ismerteti.

4. Ágfalvi (I.) Imre

(1893. 03. 30. Budapest – 1980. 04. 23. Szombathely)

Ágfalvi (I.) Imre 5 évesen Budapestről került Selmecre, amikor édesapját a helyi bányaigazgatóság számvevőségi főnökének nevezték ki 1898-ban. Innentől kezdve valamennyi tanulmányát – beleértve a katolikus népiskolát, majd az evangélikus líceumot, végül a főiskolát – Selmecen végezte el. Ezért 1968-ban okkal írta a felesége, Mezey Mária egy családi levélben az unokatestvérének, a szerző dédapjának, Fritz András (1902–1971) üzemvezető bányamesternek, hogy „Imre selmeci gyerek volt”. Tegyük hozzá: olyannyira selmeci volt, hogy édesapjával 1900 körül a helyi körmenetben – vagyis a városi kulturális eseményen – is részt vett.

Ágfalvi (I.) Imre nővére, Ilona 1959-ben írt emlékiratában felidézte az 1900-as évek eleji selmeci életről egy-egy mozzanatát. Ennek során például azt, amikor az anyai nagyszülei, dormándi Schober Károly nyugalmazott tábornok-hadbíró és Vass Ilona 1901-ben náluk nyaraltak.

„Eljöttek hozzánk egy hónapra nyaralni Selmecbányára. Két bérkocsit rendeltünk, hogy az állomásra ki és bevigyen. Nálunk férfiuralom volt, nem is gondoltunk rá mi ketten lányok, hogy mi mehetnénk ki eléjük az állomásra. Az egyikben apa (=Ágfalvi Alajos) foglalt helyet, a másikban a két nagyobbik fiú: Endre és Imre. [...] Kiszaladtam az utcára és le a teraszra, hogy annyival is hamarabb láthassam! Nemsokára lassan hegynek felfelé cammogtak a hintók elé fogott lovak. [...] Nagyon dobbant a szívem! Aztán felszaladtam a Szentháromság térre, ahol laktunk és megálltam a ház kapuja előtt. Gyalog hamarabb lehetett feljutni, mert a kocsi kerülő utat tett. [...] Kellemes nyarat töltöttek nálunk, sokat kirándultunk, még Vihnye fürdőbe is kocsin.”

Az említett nagypapa 1903 szeptemberében meghalt¹ és az özvegy nagymama másik lányával Selmecen töltötte az akkori karácsonyt: „Gyönyörű karácsonyfadísz hoztak és amoretet, fémlemezok voltak és úgy kellett hajtani a zenedobozt, mint a verklit. Persze a fiúk nemigen engedtek miniket játszani vele.”

Selmecen maradva, de visszakanyarodva a főiskolára, Ágfalvi (I.) Imre a főiskola erdőmérnöki szakosztályára 1910. október 7-én nyert felvételt, ekkor az édesapja Marosújváron élt, így a volt főiskolai óraadó apa már nem taníhatta a fiát. Ágfalvi (I.) Imre 1912-ben Tordán, 1913-ban Fehértemplomban volt erdőigazgatósági nyári gyakorlaton és 1914-ben záradékolt a főiskolán.

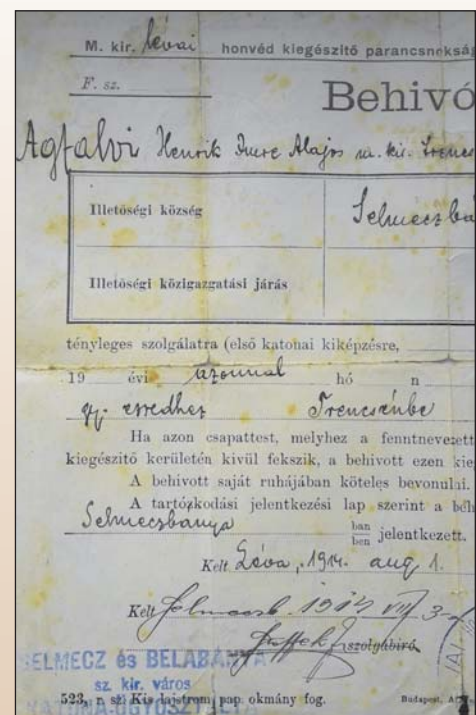
¹ Budapesti Hírlap, 23. (1903) 260. sz. 9. (szept. 22.)

² Pittner Tivadar Tódor: Vérzivatar. (Budapest, 1932).

1. kép. Jobb oldali második fiatalember Ágfalvi (I.) Imre erdőmérnök-hallgató kisiblyei gyakorlaton (1912)

Erdészeti munka helyett azonban világháborús katonai szolgálat következett. Pittner Tivadar Tódor a *Vérzivatar* című regényében érzékletesen leírja az első világháború előtti selmeci – városi és főiskolai – idillt, a városképet, a diákszokásokat, majd a világháború szörnyűségeit, beleértve Selmec magyar állami elvesztését és a főiskola kényszerű elköltözését.² Mindezek Ágfalvi (I.) Imre életében valóságként megtörténtek. Ő ugyanis 1910 és 1914 között erdőmérnök-hallgató volt a főiskolán, majd 1914. július 31-én utolsó vizsgáját is letette. Másnapi dátummal azonban katonai behívót kapott a 21 éves fiatalember, pont úgy, mint az említett regény férfi főszereplője, a 19 éves Palásthy Tibor erdőmérnök-hallgató.

2. kép. Ágfalvi (I.) Imre végzett erdőmérnök-jelölt katonai behívója, selmeci bélyegzővel (1914)

3. kép. Ágfalvi (I.) Imre Selmecen záradékolt főiskolás sebesült katonaként a kerekesszékekben (1915)

A Vérzivatar főhőse és Ágfalvi (I.) Imre élete között a párhuzam folytatható. A „mi főhősünk”, vagyis Ágfalvi (I.) Imre is megsérült a harctéren 1915-ben, majd kórházi ápolás után felépült, tartalékos főhadnagyi kinevezést ő is kapott és a háború végére szintén elhagyta Selmecet.

A regénybeli Palásthy Tibortól eltérően ő azonban erdömérnöki oklevelet kapott 1919-ben és a szerelem is beteljesült nála, ugyanis 1920-ban feleségül vette Mezey Máriát. Mondhatnánk azt is, hogy ha Ágfalvi (I.) Imre lett volna a *Vérzivatar* főszereplője, akkor a regénybeli történet „happy end”-del végződne.

Ágfalvi (I.) Imre erdömérnöki oklevele kapcsán két formabontó eseményt kell megemlíteni. Az egyik, hogy az államvizsgálathoz 2 év erdészeti gyakorlati szolgálat teljesítése volt előírva, ugyanakkor Kaán Károly javaslatára a volt katonáknak – így neki is – ezt elengedték.

A másik különlegesség pedig az volt, hogy az eredeti oklevelét a tanácsköztársasági időszak alatt kapta, így annak bukása után ezt a diplomát bevonták és helyette újat adtak ki, régi dátummal, de új pecsétekkel ellátva.³

4. kép. Ágfalvi (I.) Imre erdömérnöki oklevele (1919. május 8.)

³ A szerző birtokában lévő, Ágfalvi (II.) Imre családtörténeti feljegyzése alapján, mely az édesapja életrajzát tartalmazza.

⁴ Az adatokat Homor Péter, a Széchenyi Egyetem levéltárosa kutatásai alapján osztotta meg, köszönet érte.

⁵ A szerző birtokában lévő, dr. Ágfalvi (II.) Imre családtörténeti feljegyzése alapján, mely az édesapja életrajzát tartalmazza.

Ágfalvi (I.) Imre 1918-ban foglalta el a máramaroszigeti állami erdőhivatali állását, ahol vágásokat jelölt ki, árveréseket engedélyezett és vízi szállítási engedélyekhez rajzokat készített. Erre az álláshelyre 1915-ben neveztek ki, de a világháborús katonai szolgálata miatt csak 1918-ban kezdte meg máramarosi erdészeti szolgálatát. Ez ott azonban rövid ideig tartott, ugyanis 1919 első felében a román katonai megszállás miatt elhagyta Máramarost és – menekült erdész tisztviselőként – a fővárosi Faértékesítő Hivatalhoz neveztek ki.⁴

Ágfalvi (I.) Imre ezt követően diplomás fiatalemberként 1919 augusztusában visszatért a főiskolára, ugyanis ekkor „az ideiglenesen Sopronba helyezett” főiskola erdőrendezési tanszékén asszisztensi kinevezést kapott.

Ez azonban nem tartott sokáig, mert Ágfalvi (I.) Imre 1920-ban budapesti lakosként kötött házasságot, majd 1924-ig a már említett Faértékesítő Hivatalban és a Pénzügyminisztériumban a köztisztviselői tűzifa-kiutalásnál dolgozott.

1924-től 1949-ig az esztergomi alerdész szakiskola tanára, 1938 és 1948 között igazgatója is volt. 1944 januárjában főerdőtanácsosi kinevezést kapott, illetve oktatói pályája mellett szakcikkeket is írt az *Erdészeti Lapok*ba vagy a *Nimród* vadászújságba. Vadászat- és fegyvertani szakiskolai tankönyvei kéziratos formában maradtak fent. 1949-ben lényegében kényszernyugdíjazták, teljes szolgálati idővel. Ezt a nyugdíját (az osztályharc jegyében) 1952-ben azonban beszüntették, törvénytelennek minősítették, aminek következtében az esztergomi városgazdálkodási vállalatnál házkezelő, műszaki ellenőr, beosztott mérnök, műszaki vezető, műszaki ügyintéző munkakörben volt kénytelen dolgozni. A selmeci alma mater utóda, a soproni egyetem – utalva a selmecbányai tanulmányokra – 1969-ben arany-, majd 1979-ben gyémántoklevéllel tüntette ki.⁵

5. Dr. Ágfalvi (II.) Imre

(1921. 02. 27. Budapest – 1990. 07. 14.)

Ifjabb Ágfalvi Imre 1921-ben született Budapesten, majd 1924-től Esztergomban élt a szüleivel, ahol az édesapja az erdészeti szakiskola oktatója volt. Esztergomi elemi- és középiskolai tanulmányok után 1939-ben Sopronban megkezdte erdömérnöki tanulmányait. Osztályzatai alapján jó tanulónak számított, jeles eredményt ért el többek között hal- és vadgazdaságtanból Roth Gyula professzornál.

A nyomasztó háborús időszak alatt a soproni főiskolai ifjúság a selmeci diák-hagyományokból eredő kedélyességét megőrizte. Ezen hagyományt ápolva került sor Sopronban az ún. „selmeci költözöködés” megtartására, amikor is a „kamarájából” költöző diákok a főiskolások segítettek/költöztették az új, városos belüli lakóhelyére.

Emellett ifj. Ágfalvi Imre a főiskolai élet másik jellegzetességében, az ifjúsági körökben is részt vett. Soproni valótlására 1943-ban került sor.

Ifj. Ágfalvi Imre a soproni ballagást és a sikeres záróvizsgát követően 1944 februárjában erdömérnöki oklevelet kapott.

Ifj. Ágfalvi Imre pályakezdő erdömérnöként Tiszabogdányban, majd Kőrösmezőn, aztán Rahón szolgált, 1944 novemberében bevonult katonának, 1945 májusától szeptem-

5. kép. A kocsi tetején Ágfalvi (II.) Imre erdőmérnök-hallgató ül a „selmeci költözködés” kapcsán (1942 k.)

6. kép. A kis zászló mögött Ágfalvi (II.) Imre erdőmérnök-hallgató (1942 k.)

berig szovjet hadifogságban volt, amiből súlyos betegség miatt hazaengedték.

1945 novemberében feleségül vette Corá Almát, majd 1954-ig az ország számos erdészetében, így Zobákpusztán, Pécsváradon, Koppányszántón, Vajszlón, Bajnán és Tiszafüreden dolgozott.

1954-ben a soproni erdészeti főiskola üzemszervezési tanszékén kinevezték tanársegédnek, az 1956-os forradalom és szabadságharc idején tagja volt a főiskolai forradalmi bizottságnak, valamint gazdasági ügyekben összekötő volt a főiskola és a városi nemzeti bizottság között.

A soproni egyetemi adjunktusi oktatói működése 1964-ig tartott és ez idő alatt üzemtani, jogi, statisztikai továbbá könyvviteli jegyzetei jelentek meg.⁶

Míndeközben 1961-ben jogi doktorátust szerzett az ELTE jogi karán. 1964-ben egyetemi világnézeti összeütközés okán az oktatói pályáról átírányították gyakorlati munkaterületre, így a szombathelyi erdőrendezősegen mérnökként dolgozott.

Az egyetemről történt kényszerű távozása után az Országos Erdészeti Egyesület Erdészettörténeti Szakosztályának alapító elnöke volt és mérnöki munkája mellett az erdészeti szakképzést, az erdőtörvényt, az erdőrendezést és az erdőfelügyelet történetét érintő tanulmányai jelentek meg erdészeti szaklapokban.

⁶ Az erdészeti felsőoktatás 200 éve II. kötet. Sopron, 2008. 30., 35.

⁷ Stíft L.: Dr. Ágfalvi Imre... i. m. 12–16.

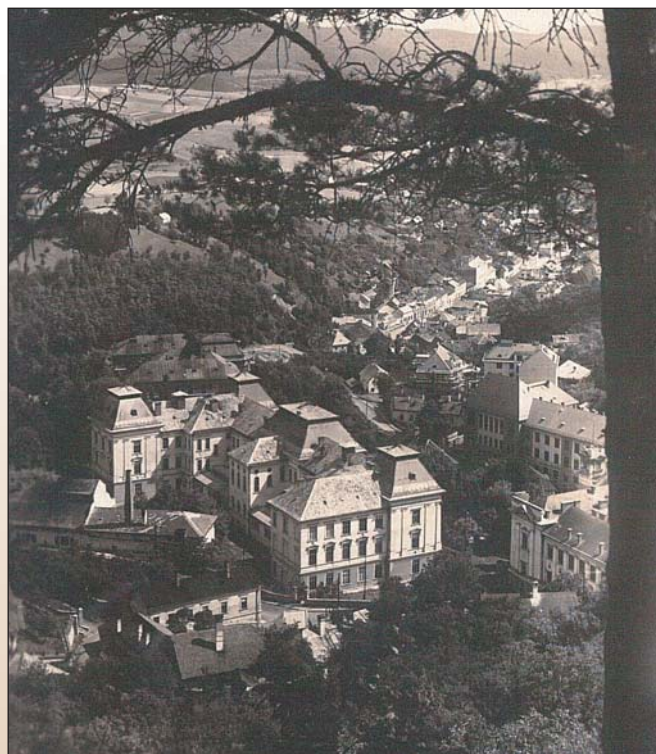
⁸ A Kozma Lajos Faipari Szakközépiskola igazgatóhelyetteseként Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt kitüntetésben részesült 2005-ben. Magyar Közlöny, (2005) 125. sz. 6694. (szept. 17.)

Munkája elismeréseként számos dicséretben és jutalomban, valamint 1975-ben az Erdészet Kiváló Dolgozója kitüntetésben is részesült. Nyugdíj után, 1990. július 14-én hunyt el Szombathelyen és sírja a soproni Szent Mihály temetőben van.⁷

Végezetül meg kell említeni – a bevezetőben írt, apák-fiak leszármazást megtörve –, hogy dr. Ágfalvi Imre elsőszülött lánya, Ágfalvi Flóra szintén Sopronban szerzett faipari mérnöki oklevelet 1969-ben és a családi hagyományt folytatva közép fokú erdészeti szakiskolában intézményvezetőként oktatott, valamint szakközépiskolai tankönyvet is írt, illetve munkássága elismeréseként állami kitüntetésben⁸ részesült.

7. kép. Ágfalvi (II.) Imre soproni valedáns (1943/44)

8. kép. A selmeci alma mater (képeslap, 1948)

A fentiek alapján látható, hogy a mérnöki tanulmányok mellett – további közös pontként – Ágfalvi (III.) Alajos bő egy évtizedig, míg fia Ágfalvi (I.) Imre rövidebb ideig és az ő fiúgyermek, dr. Ágfalvi (II.) Imre egy évtizedig oktatott is az alma materben. Az emlékező múltidézés után mi mással is zárhatnám soraimat, minthogy: „Vivat academia! Vivant professores!”

Szöveg és kép: **Fricz-Molnár Péter**

Dr. Roxer Egon (1926–2020)

Dr. Roxer Egon, vagy ahogy Őt mindenki hívta, Egon bácsi, elment. Ezt a mondatot leírva feltolulnak az emberben az emlékek. A személyes találkozások, a baráti beszélgetések, melyekben vissza-visszatérő szereplőként mindig megjelent.

Ilyen találkozás volt például az első, 1984 nyarán, a matematika felvételin, ahol a legnagyobb jóindulattal segítette az ideges és zavarodott pogányt az amúgy könnyű feladat megoldásában. Majd a matematika III. (statisztika) tantárgy órái, ahol előző félévek többdimenziós terei és többszörös deriváltjai után a valószínűség-elmélet axiómáival már felüdülés volt az ismerkedés.

A 90-es években a kisebb-nagyobb gyakorisággal történt találkozások a menzán, ahol az épület frissessége és az ebéd mennyisége nem volt ugyan kiemelkedő, de társasága mindig kiválóan bizonyult. Végül ezek a találkozások ritkultak. Eleinte még néha-néha meglátogatott bennünket a dékániban, de egy idő után már csak lányán, Roxer Valérián keresztül kaptunk róla híreket. Szerencsére sokáig jó egészségnek örvendett. Mindez mára csupán emlék, de az emlékek polcán a kiemelkedően jó dolgok között talált helyet.

De mi mindent is jelent az a 94 év, ami Egon bácsinak megadott?

Az általános iskolát Pestszentlőrincen, a középiskolát Pécsen végezte, majd a sikeres érettségi után 1944-ben felvételt nyert a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karára, ahonnan néhány hónap után be kellett vonulnia katonának.

A háború után, 1947-ben tért vissza Sopronba és folytatta a tanulmányait. 1951-ben erdőmérnökként végzett. Még ebben az évben megkezdte aktív szolgálatát az Erdőmérnöki Kar Matematika Tanszé-

kén, tanársegédként gyakorlatokat és előadásokat tartott.

Ebben az időben készítette el első gyakorlati jegyzeteit. 1957-től egyetemi adjunktusként az erdő- és faipari mérnök hallgatóknak tartott gyakorlatokat. A faipari mérnök hallgatóknak vektoranalízis, lineáris algebra és programozás alapjait tanította. Bevezette az erdészek számára a matematikai statisztika oktatását.

1965-ben summa cum laude eredménnyel doktorált. Kutatási területe matematikai statisztika közelítő módszerei és ezek alkalmazása volt. 1968-tól egyetemi docensként az erdőmérnök-hallgatóknak a matematika III. című tantárgy előadásait és gyakorlatait tartotta.

1985-ben tanszékvezetői megbízást kapott. A matematika II. és III. című tárgyak előadásait tartotta, vizsgáztatott, szigorlatoztatott, egészen 1986-ig, nyugdíjba vonulásáig.

Nyugdíjasként meghívott előadóként, majd félállásban, 1992-ig előadásokat, gyakorlatokat tartott, és továbbra is vizsgáztatott, szigorlatoztatott. Átélt a tanszék többszöri átszervezését (előbb Matematika és Ábrázoló Geometria Tanszék, később Matematikai Intézet).

A matematika oktatásában fontos szerepet szánt a szakmai alkalmazásoknak, végzettségéből adódóan fontosnak és elsődlegesnek tartotta a tárgy mérnöki szemléletét, a hangsúlyt nem az elvont matematikai elméletre, hanem a gyakorlati alkalmazásra helyezte. Számos jegyzetet írt a matematika I., II., III. tárgyakból.

Fontos megjegyezni, hogy Ő vezette be a statisztika, valamint a lineáris programozás tárgyak oktatását, ami a szakma számára rendkívüli fontossággal bír, és bír mindmáig.

Karizmatikus egyénisége mélyen belopta magát hallgatói és munkatársai szívébe. Erdőmérnöki végzettsége mellett, mély és tág matematikai ismeretekkel bír, amit nagy lelkesedéssel, nagy hozzáértéssel, és olykor, ha kellett, megfelelő segítő támással adott elő, és tanította meg a hallgatóknak.

Mindenkor felismerte tanítványai tehetségét, de ugyanakkor hiányosságait is, az előbbieket ösztönözte a további tudás gyarapítására.

sára, az utóbbiakat segítően felkarolta, hiányait pótlásának lehetőségével.

Munkatársait mindenkor tisztelte és becsülte, munkájukban támogatva őket. Különös figyelmet fordított a kezdő fiatal kollégákra, akik mindenkor számíthattak segítségére és támogatására mind szakmai, mind emberi oldalon.

A Matematika Tanszéken folytatott oktatómunkán túl számos formában vette ki a részét az egyetemi feladatokból. Hosszabb időn át (1951–1957 között) volt a diákotthon igazgatója, 1969 és 1972 között az Erdőmérnöki Kar dékánhelyettese, a Kari Tanács és az Egyetemi Tanács tagja.

Ő vetette fel először az ifjúság számára hiányzó Köri épület helyett egy létesítmény ötletét, ennek megvalósulása lett aztán a „KISZ-ház”. A sportcsarnok és a fotólabor létrehozásának gondolata is az ő fejében született meg.

Az oktatás mellett nevelt, nemcsak erkölcsi, hanem fizikai tartásra is. Mérhetetlen természet szerete mellett fontos tényező volt életében a sport, melybe bevonta hallgatóit is. Kosárlabdázott, sielt, teniszezett, de leginkább talán a sportlövészetet szerette, mely a vadászat szeretetéből is eredeztethető.

Kívette a részét az ezekkel járó adminisztratív feladatokból is. Hosszabb időn át volt a SMAFC elnökségi tagja, az Országos Egyetemi Sporttanács tagja, az Egyetemi KISZ Bizottság titkára, az Egyetemi Szakszervezeti Bizottság elnöke és az Egyetemi Skeet Szakosztály létrehozója majd szakosztályvezető edzője.

Munkáját vezetőtársai és feljebbvalói is elismerték, így számos kitüntetés tulajdonosa volt: 1959 Miniszteri Dicséret; 1960 Jó sportmunkáért; 1962 Kiváló dolgozó; 1969 Mezőgazdaság kiváló dolgozója; 1975 Oktatás kiváló dolgozója; 1975 Honvédelmi érdemérem; 1981 MHSz kiváló munkáért érdemérem; 1987 Munka Érdemrend bronz fokozata; 2016 Életfa emléklapok arany fokozata.

2001-ben arany-, 2011-ben gyémánt-, 2016-ban vasoklevélben részesült.

Ha békességre és kikapcsolódásra vágyott, akkor a soproni erdők mélyébe vonult, útközben felfigyelve a természet megannyi csodájára, s mint amatőr természetfotós dokumentálta útjait.

Emlékét, szakmai örökségét kegyelettel megőrizzük! Emléke legyen áldott, nyugalma legyen csendes!

Csanády Viktória és Roxer Valéria anyagait is felhasználva összeállította:

Prof. dr. Lakatos Ferenc

Iker obeliszkok a Sokorón

Két nagy táj közé beszorult átmeneti területek mindig izgalmas vidékeket rejtenek magukban, még akkor is, ha első pillantásra semmi különleges földtani, földrajzi vagy felszínalaktani adottsággal nem rendelkeznek. Besorolásuk mellett már az elnevezésük is számos fejtörést okoz, akár folyamatosan változik az idők folyamán a hivatalos nomenklatúra, vagy több féle formában is ismert. A természeti értékek változatosság mellett a társadalmi jellemzők is rendkívül összetettek, több forrásból táplálkoznak, gondoljunk akár csak a néprajzi hatásokra.

Klasszikusan a fentieknek megfelelő vidékünk a Bakony bércei és a Kisalföld síksága között fekvő Pannónhalmi-dombság, vagy dombvidék, de a magyar fülnek talán szebben csengő néprajzi néven, a Sokoró.

A táj elnevezése archaikus, a *zsugorodik* szavunkra ismerhetünk rá a hangzásában, melynek egyik régies változata volt a *sokoru* melléknév, mely ez esetben *tekerős* jelzőt jelent.

Eleink, a kis vízfolyásokkal át meg átszött dombos vidékeket illették ezen a néven. Testvérpárja nem is olyan messze, mondhatnánk a Bakony túloldalán, a Velencei-hegység lábánál fekvő Sukoró település elnevezésében is megtalálható.

A vidékre jól illik őseink megállapítása, hiszen a Sokoró valójában a Bakony irányából érkező kis vízfolyások – pl. Pándzsa, Vezsény-ér, Bakony-ér – által három dombvonulatra felszabdalt tájegység, melyek közül a középső – a Ravazd-Csanaki vonulat – a legmagasabb, a leghosszabb és a legszelebb is.

A 10-15 millió éves felső pliocén folyóvízi üledékekből felépülő dombosokra a jégkorszakok száraz, erős szelei eltérő vastagságú lösz borítottak, melyek számos löszfal szakadásban, magasfalban vagy éppen az évszázadok, ha nem évezredek óta használt és ezzel kikoptatott löszmélyutakban is kiválóan tanulmányozhatók.

A felszíni és felszín alatti vizekben éppen nem bővelkedő vidék természe-

tes erdőtársulása a cseres-tölgyes, melyet erdei-, feketefenyő és akác állományok színesítenek.

A vidék legnagyobb kiterjedésű erdőtömbje a szelíd szépségeket, lágy vonulatokat felvonultató ravazdi erdőtömb, melynek a mélyén két érdekes és talán kevésbé ismert erdész emlékmű áll. Az egyébként teljesen egyforma iker obeliszkok között azonban éppen egy évszázad a korkülönbség.

A Ravazdhoz közelebbi, az ún. Emlékmű-lénián álló talapzatos obeliszkot az 1896-os millenniumi ünnepek keretében állíttatta a Főapátsági erdészet. Az egyik oldalán az akkori szaksze-

ver golyónyomok ma is látszanak rajta. 1993-ban ezt a régi oszlopot állította fel újrarakott talapzatra a Kisalföldi Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság Ravazdi Erdészete. A talapzatra pedig újabb tábla és ezzel újabb névsor került, mely az 1948-ig hivatásukat gyakorló ravazdi erdészek emlékét őrzi.

100 évvel később 1996-ban, a millenniumi ünnepség eseményei között a ravazdi erdőtömb túlsó felén fekvő Vadalmási egykori erdészház mellett, az erdészet ennek a régi emlékműnek a hú mását állította fel. Az iker obeliszk többek között Stróbel Sándor apátsági főerdőmester 1869-

1877 közötti, a ravazdi erdőt szolgáló kiemelkedő szakmai munkáját örökíti meg az utókor számára.

Mindig elgondolkozom, ha beszürkült öreg sírokat, régi, kisé megkopott, töredező emlékműveket látok, amint az idő vasfoga lassan felőrli az általuk őrzött emlékeket. Talán ez a dolgok természetes rendje. Ennek ellenére az erdész szakma egyik különleges szakmakulturális értékeit

jelentő erdei erdész emlékhelyeket méltó módon és állapotban kötelességünk átörökíteni a szakma fonalát tovább gombolyító utódokra. Ezzel is tisztelegve az erdész elődök előtt.

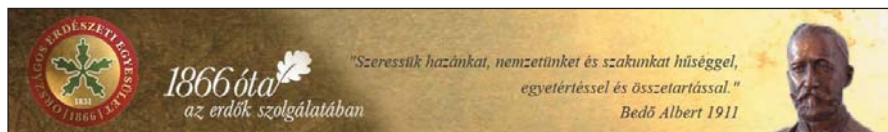
Szöveg és kép: Nagy László

mélyzet teljes névsora olvasható a megkopott, beszürkült mészkö oszlopon. Az emlékművet a második világháború frontátvonulásakor egy harckocsi szétlőtte, de az obeliszk megmaradt. Érdekessége, hogy a valószínűleg gépfegy-

jelentő erdei erdész emlékhelyeket méltó módon és állapotban kötelességünk átörökíteni a szakma fonalát tovább gombolyító utódokra. Ezzel is tisztelegve az erdész elődök előtt.

Erdők és klímavédelem találkozása a gyakorlati megoldásokban

Sikerrel indult az Erdői Szabadegyetem Döntéshozóknak programsorozat Miközben a hazai erdőállományokon is mindinkább érzékelhetők a klímaváltozás negatív hatásai, éppen az erdők és erdőgazdálkodási ágazat nyújthat gyakorlati megoldásokat a klímavédelemre – így foglalható össze az Országos Erdészeti Egyesület által szervezett és az Agrárminisztérium által támogatott Erdői Szabadegyetem Döntéshozóknak című programsorozat első eseményének egyik következtetése. Az eseményen több ágazat és a klímavédelemben érintett számos szakma képviselői vettek részt.

A cselekvő és hatékony klímavédelem komplex, több ágazat és tudomány érdemi együttműködésén alapuló, gyors és gyakorlati lépésekkel építhető fel. Pontosan ezért ezzel a témával indult az Országos Erdészeti Egyesület új programsorozata, amely az erdők ökoszisztéma szolgáltatásait és annak társadalomra gyakorolt hatásait veszi sorra.

A rendezvények bemutatták azokat a lehetőségeket, amelyeket az erdőgazdálkodás kínál, egyben fórumot teremtettek az érintett ágazati döntéshozók számára a kérdések megvitatására és az egyes szakterületeken átívelő, hatékony munkakapcsolatok kiépítésére.

A szervezők úgy gondolják, hogy a párbeszéd önmagában véve kevés, valódi, szoros együttműködésekre van

szükség, ezért a szakmai előadások és az erdő működését, klímaváltozások általi érintettségét megismertető terepi gyakorlatok mellett a meghívottak közös, élményelemeket is tartalmazó, a szakmai tartalomhoz kapcsolódó tréninggyakorlatokon is részt vettek.

„A klímavédelem szempontjából érintett ágazatok, szakmák és tudományok integrációját segítő, a gyakorlati cselekvések megalapozása szempontjából pedig modellértékű szakmai eseményt sikerült szerveznünk, amelyre minden előadó és résztvevő elfogadta a meghívásunkat.” – értékelte a sorozat első programját Elmer Tamás, az Országos Erdészeti Egyesület főtitkára.

Forrás: OEE

<https://www.oee.hu/hirek/egyesuleti-hirek/erdok-klimavedelem-talalkozas-gyakorlati-megoldasok>

Unió díjban részesült a magyar erdőtüzt-megelőzési kezdeményezés

Elismerték a hazai FIRELIFE program szakmai munkáját

Az Európai Unió LIFE környezetvédelmi és éghajlat-politikai uniós díjában részesült mások mellett a magyar erdőtüzt-megelőzési kezdeményezés – közölte az Európai Bizottság. A tájékoztatás szerint a magyarországi Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatósága által megvalósított FIRELIFE erdőtüzt-megelőzési kezdeményezés az éghajlatvédelmi kategóriájában szerzett elismerést.

A projektszervezők tagjai pedagógusok, szociális munkások, mezőgazdasági termelők és erdőtüzek megelőzésével foglalkozó szakértők számára tartottak képzéseket országsszerte az erdőtüzek megelőzésének témájában. Az Európai Unió a környezetvédelmi és éghajlat-politikai programja által támogatott innovatív és hatékony projekteket jutalmazza a díjjal.

Forrás: MTI

<https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/unios-dijban-reszesult-magyar-erdotuz-megelozes-kezdemenyezes>

A mélykúti júdásfa lett idén az év faegyede

Az Országos Erdészeti Egyesület különdíját a debreceni Déri téri kocsányos tölgy kapta

Online szavazáson 5091 szavazattal a mélykúti júdásfa nyerte idén az Év fája címet, a Hős fa címet a balatonszemesi Bagolyvári Promenádfasora, az Országos Erdészeti Egyesület különdíját pedig a debreceni Déri téri kocsányos tölgy kapta – közölte az Ökotárs Alapítvány a honlapján. Az Év fája címmel kitüntetett mélykúti júdásfát – valószínűleg – a vajdasági Szabadkáról érkezett, Mélykúton szolgálatot teljesítő Ferences-rendi szerzetesek hozták magukkal, és ültették el a településen a Grassalkovich család által építtetett templom északi oldalán, az 1760-70-es években.

Forrás: MTI

<https://www.oee.hu/hirek/egyesuleti-hirek/melykuti-judasfa-ev-faegyede>

HASZNÁLJA TAGSÁGI KÁRTYÁJÁT!

Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadászházi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a www.oee.hu oldalon olvasható, évente egy alkalommal az Erdészeti Lapok is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot! A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg. A kártya névre szól, sorszámmal és vonalkóddal van ellátva, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2020-ra szóló érvényesítő mátrixokat azok a tagok kapják meg az Erdészeti Lapokon keresztül, akik határidőre eleget tesznek az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüknek.

A kedvezményrendszerrel és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán (titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293) vagy a helyi csoportok titkárainál.

Partnereink:

A man wearing a bright orange STIHL safety suit and helmet is using a chainsaw to cut a log in a snowy forest. The chainsaw is also branded with the STIHL logo. The background shows a dense forest with snow on the ground and branches.

STIHL

**KÖZELEDIK A TÉL,
DE MI KÉSZEN ÁLLUNK.
STIHL. ÉS KÉSZ.**

#VIGYÁZZUNKEGYMÁSRA